№ 85 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. | גראשען 30 פרייז | זייטען 12 היינט | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

21-טער יאהרגאנג | 10 kwietnia 1928 r. | דינסטאג, כ׳ ניסן תרפ״ח | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיאטרקאווער 46. [illegible]

טעע כשר לפסח

דער וועלט-בערימטער **טעע**

(סלוניטוס זאב וויסאצקי) פריהער מאסקווע איצט לאנדאן.

וו. וויסאצקי און קאמפ.

פון דער פאר׳מלחמה׳דיגער טעע-פירמע

וועלכע איבערשטייגען מיט זייער גוטסקייט אלע אנדערע מלחמה-טעע-פירמעס.

עמפעהלט פון איהרע אייגענע פלאנטאציעס איז אריגינעל-פאקונגען באנדראלירט

די סארטען

№ 74 און 510

כשר לפסח בהכשר הרב יעקב מאיר סגלוביץ דאנציג

בעמערקונג: ביים קויפען זייט אויפמערקזאם אויף די אויבען אנגעוויזענע נומערן, ווייל עס האבען זיך בעוויזען ענליכע פערפאקונגען מיט די ענליכע נומערן.

טעע כשר לפסח

דער וועלט-בערימטער **טעע**

Товарный Знак
В. Высоцкий и Ко.

שאקאלאדע קאקאא

כשר לפסח!

ANGLAS

געשמאקפאל
נאהרהאפט
אראמאטיש
בהכשר הרב יעקב מאיר סגלוביץ בדאנציג.
פאדערט איבעראל!

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.

א אקאדעמיע י. ל. פרץ

געווידמעט 13, יארצייט — פון —

דאנערשטיק ד. 12-טן אפריל 10 פרי קומט פאר

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.

פראגראם: 1) רעפעראטן וועגן לעבן און שאפן פון י. ל. פרץ י. ליכטענשטיין און ש. מענדעלסאן (ווארשע), 2) רעציטאציעס פון י. ל. פרץ׳ס ווערק אויסגעפירט פון באקאנטן ארטיסט פון דער ווילנער טרופע י. ווייסליץ. 3) פאלקס-לידער געזונגען דורך דעם ארטיסט דוד זיידערמאן.

בילעטן פון 50 גר. ביז 2 גילדן שוין צו באקומען אין לאקאל פון קולטור-אמט (הפכעדניא 70) און פון מיטוואך 4 נ. מ. אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.

מיטוואך דעם 11, ד. ח. פינקטליך 10 א זייגער פריה קומט פאר

א פייערליכע

פרץ-אקאדעמיע

פראגראם: זרבבל (ווארשע): רעפעראט, דינטפר משה בראדערזאהן: רעציטאציעס. ס׳נעמט אנטהייל דער גאנצער אנסאמבל פון די באליבטע „ארטיסטן-ארטיסטען". בילעטן שוין צו בעקומען אין גנז. „קהנסקורסן" פיראטקאווסקא 14, אין טאג פון דער אקאדעמיע בײ דער קאסע פון פילהארמאניע. צוליב׳ן רייכן פראגראם ווערן אלע געבעטן צו קומען פינקטליך.

סקלאד פון קופער-בלעך און פערשידענע מעטאלען

WŁADYSŁAW RATNER

ŁÓDŹ, ul. Sienkiewicza № 29, tel. 64-54 i 5-66

עמפפעהלט די געעהרטע קונדשאפט:

קופערנע, מעשענע, ניי-זילבערנע (אלפאקא) און בלייענע בלעכען נארמאלע גרעסען אין אלע שטארקען.

קופערנע בלעכען אין ספעציעלע פאסען אויף באד-אייווען, אויף דאכרינסעס און אויף באלאנען צו וואסער און בעזונדער ספעציעלע באדען.

קופערנע און מעשענע פרענטעס יעדע שטארקע, ווי אויך קופערנע סאלבעס.

קופערנע און מעשענע געצויגענע רוירען פון פערשידענע מאסען.

ענגליש צין „Banka", אין בלאקען און שטאנגען, לייט-צין, ווייס-מעטאל, אלומיניום, צינק-פל יטען, היטען-בליי און אנטימאן, ווי אויך אנדערע מעטאלען.

קופערנע בלעכען אין מאסען און פאסאנען לויט בעשטעלונג ליפער איך דירעקט פון **קאניעצפאלער וואלצאווניע** אין פערלויף פון א פאר טאג.

אכטונג: כ׳קויף פאר מזומן יעדען קוואנטום סופער-שמעלץ, ראט-גוס און מעש, ווי אויך אלטע צינק-בלעך, בליי און אויך מעטאל-אשען.

צענטר. סוחרים און פאבריקאנטען-פערב.

אויף דער לאדזשער וואיעוואודזטווע, פיעטרקאווער 10

מאכט בעקאנט, אז

דעקלאראציעס פון אומזאץ פאר׳ן יאהר 1927

דארף מען אבגעבען

ביז דעם 1. מאי ה. י.

די שטייער-צאהלערס דארפן ארויסטראגען די קאנטאס אויפ׳ן הכנסה-שטייער אין דער הויך פון א האלבען שטייער וואס איז אנגעגעבען אין דער דעקלאראציע פון דער הכנסה.

גענויערע אינפארמאציעס ערטיילט ווי אויך אלערליי פארמאליטעטען ערלעדיגט די פעראיינס-קאנצעלאריע אין די ביורא-שעה׳ן.

Dr. med. **M. Heller**

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

נאווראט 2

עפט אן ביז 10 פריה, פון 1—2 און פון 4—8 אבענד. פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצא-פרייזן.

Dr. med. **A. Mazur**

ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק. ווי אויך שטים און שפראך-פעהלער

האט זיך איבערגעצויגען אויף

חסכאדניא 65

(אנגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 60-91

נאכמ. 11½—1½ אן פון ... 3—5 נאכמ.

דאנקזאגונג.

איך דאנק זכור מאדאם

אסתר רחל דובינסקא

און דעם געעהרטען לאדזשער פרויען-אונטער-שטיצונג-פעראיין אין ניו-יארק פאר די אונטער-שטיצונגען, וואס זיי האבען דורך מיר צוגעשיקט. איך ווינש זיי אלע אריכת ימים מיט פאל-שטענדיגער געזונדהייט און צופרידענהייט און צוגלייך א פרעהליכען און כשר׳ן פסח.

אכטונגספאל

ב. א. גליקסמאן.

אשרכם

מען זיך זאפארט מעלדען

SZENFELD, PIOTRKOWSKA 82.

פון 7—9 אבענדס.

Dr. **Gutsztadt**

ספעציאליסט פאר פרויען- און אקושער-קראנקהייטען

Zachodnia 62 (Cegielniana 23)

Telefon 26-52

נעמט אן פון 5 ביז 7 נאכ. אין לעטשניצא „סאניטאס" צעגעלניאנע 29 פון 6.30 ביז 7.30 אבענד.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין ווארשא ד. 8 ד. ח. מיין טייערער מאן,
פאטער, זוהן, שוויגערזוהן, ברודער און שוואגער

נ"ע ד"ר מעד.

אליעזר פריבולסקי

אין עלטער פון 49 יאהר.

די לוי' קומט פאר היינט דינסטאג, דעם 10 אפריל 1928, 3 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-
הויז זאוואדזקא 1, וועגען וואס עס טיילט מיט די איז טיפען צער

פערבליבענע פאמיליע.

אין טיפען טרויער און צער טיילען מיר מיט אונזערע לעזער וועגען טויט פון אונזער לאנג-
יעהריגען מיטארבייטער, דעם אונערמידליכען געזעלשאפטליכען טוער און וואריםען נאציאנאלען יוד

נ"ע ד"ר לאזאר

פריבולסקי

און דריקען אויס דער טרויענדער פאמיליע אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

די רעדאקציע

„לאדזער טאגעבלאט"

דער פאמיליע פון אונזער ליבען, אונפערגעסליכען פריינד, דעם אונערמידליכען עסקן פאר
דער יודישער נאציאנאלער און ציוניסטישער אויפלעבונג

נ"ע

ד"ר ל. פריבולסקי

דריקען מיר אויס אונזער וואריםסטען מיטגעפיהל.

ישראל קאהאן און פאמיליע.

ביז צום אינערסטען ערשיטערט פון'ם טויט פון אונזער נאהענטען און ליבען פריינד, דעם
פערדינסטפולען יודישען עסקן

נ"ע

ד"ר ל. פריבולסקי

דריקען מיר אויס דער אין טיפען טרויער אײַנגעהילטער פאמיליע אונזער אינגיסטען מיטלייד.
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

עמנואל האמבורסקי און פאמיליע.

נעהולם איז טיפען טרויער, בעווײנען מיר דעם טויט פון אונערמידליכען יודישען קולטור-טוער, דעם איבערגעגעבענעם פריינד פון דער יודישער קונסט, אונזער מיטגליד

ד"ר ל. פריבולסקי

זיין אנדענקען וועט אייביג לעבען צווישען אונז.

די פערוואלטונג

פון יודישען ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין אין לאדז

אינגעהילט אין טרויער שטעהען מיר בײם אפענעם קבר פון אונזער ליבען מורן-ברודער, לאנגיעהריגען פרעזעס פון "בר-כוכבא" יעצט "מכבי", דעם שטאלצען נאציאנאלען עסקן, דעם מוטיגען אונערמידליכען קעמפער פאר דער יודישער פיזישער אויפלעבונג

נ"ע ד"ר לאזאר פריבולסקי

דער יודישער סורנערשאפט בכלל און דער שווער-געטראפענער פאמיליע בפרט דריקען מיר אויס אונזער אינניגסטען מיטגעפיהל.

די מיטגלידערשאפט און פערוואלטונג
פון "מכבי" לאדז.

מיט ערשיטערטע מאכען מיר בעקאנט, אז פלוצלינג איז אין ווארשא געשטארבען אונזער פערדינסטפולער פרעזעס, נאציאנאלער כלל-טוער און עסקן אויפ'ן געביט פון מוזיק, ליטעראטור און קונסט

ד"ר לאזאר פריבולסקי

מיר בעטען אלע אונזערע אקטיווע און פאסיווע מיטגלידער אנטיילצונעמען אין דער לויה, וואס וועט פארקומען היינט דינסטאג 8 א זייגער נ. ס. פון טרויער-הויז זאוואדזקא 1.
זיין אנדענק וועט אונז שטענדיג טייער בלייבען!

די פערוואלטונג פון "הזמיר"

נבהל מן הידיעה המרעישה על מות הד"ר, בעל הכשרון ורב הפעלים

מר לאזאר פריבולסקי ז"ל

אני מביע את צערי העמוק לאלמנתו, לבנו הרך ולמשפחת לוינסון המתאבלת.

יצחק קצנלסון.

ערשיטערט פון אונגעריכטען טויט פון אונזער לאנגיעהריגען פריינד, דעם אונערמידליכען געזעלשאפטליכען טוער און אויסגעצייכנעטען נאציאנאלען יוד,

ד"ר ל. פריבולסקי

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען שמערץ און מיטגעפיהל דער פאמיליע.

י. אוגער און פרוי.

מתוך צער עמוק הננו מודיעים על האבדה הגדולה בהלקח מאתנו אחד מטובי העסקנים על שדה עבודת תחיתנו הלאומית,

ד"ר אליעזר פריבולסקי ז"ל

כל חברינו וכל עלת החוגים הבה לרעיוננו—רעיון הבנה מתבקשים להשתתף בהלויה ולחלק למנוח את החסד האחרון.

ועד ההסתדרות הציונית בלודז,
הועד של "קרן-היסוד",
הועדה של "קרן הקימת לישראל",
ועד הסתדרות הנשים "ו. י. ז. א.".

טיף ערשיטערט צוליב דעם פלוצלינגען אונערווארטעטען טויט פון מיין טייערען מורן-ברודער

נ"ע ד"ר מעד. לאזאר פריבולסקי

העמענס אנדענקען וועט אייביג בלייבען בײ מיר אין זכרון, דריק איך אויס מיין צער און מיטגעפיהל דער שווער געטראפענער פאמיליע.
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

אדאלף אקסענבערג.

אנו משתתפים בצערם של חברנו א. לוינסון ומשפחתו במות עליהם

ד"ר ל. פריבולסקי

בעבודתכם לטובת א"י תעובדת תמצאו נחומים.

הועד של מפלגת העבודה הציונית
"התאחדות" בלודז.

צו דער פערלאבונג וועלכע איז פארגעקומען אין יאהאניסבורג (אפריקא) פון אונזער ל. זוהן
לעאן מענצער אויס לאדז
מיט פר"ל אסתר פעלקא אויס לאדז
ווינשען פיל גליק און צופרידענהייט
עלטערן און געשוויסטער.

טעלעגראמע!

צו די קומענדע צוויי טעג פסח איז אנגעקומען א פרישער טראנספארט מיט זעמטליכע קאלט ניצל-הערינג געמריקענטע פרוכטען און אלע סארטען שאקאלאדע פון דער וועלט-בעריהמטער פירמע "ANGLAS"

A. ORNER Zielona 33
Telefon 30-04

אויפמערקזאם!

חבר עס האט גלכטען אויף דער טעאביא ושירערדאוו אויסגעפוישט א פעקעל אין וועלכען ס'איז געווען א ביורא-בארגישור אויף א פעקעל ווידע חערט געבעטען אפצוגעבען צו י. ליבראך קאנסטאנטינער 47.

דער נאמען "בעקאנטמאכונג."

צוזאמען מיט'ן יודישען לאדז בויגען מיר אין טרויער אונזערע קעפ בײם אפענעם קבר פון אונזער געהעכטען פריינד און חבר

ד"ר ל. פריבולסקי

דעם אונערמידליכען טוער פאר דער יודישער גייסטיגער און פיזישער אויפלעבונג.

"לאדזער יוד. טעאטער-געזעלשאפט"
און "ארט".

בעקאנטמאכונג.

די צייטווייליגע פערוואלטונג פון פעראיין א. ג. "עזור לעונג שבת" מאכט בעקאנט אלע לאדזער יודען, דאס דער פעראיין איז שוין לעגאליזירט געווארען. דאס זענען די גרינדערס פון פעראיין, דער ראש פון די גרינדערס איז רער סלאסניקער רבי שליט"א לאדז סקארעווא 3, ר' בונם לפחין, ר' יחיאל מאיר יאסקאוויטש, ר' מאיר רעזענפעלד, ר' מענדיל זילבערשטיין, ר' שמחה קאפלאוויטש.

אהובי אחיי בני היקרים יחי'

געליבטע אין השי"ת דאס ער האט מיך געהאלפען צו גרינדען א קופה של צדקה פאר אלע געדריקטע יודען צו שטיצען יעדע וואך אויף שבת אז יעדער יוד זאל מקיים זיין עונג שבת, יום שכלו שבת. ע"כ ליגט א חוב אויף יעדען יוד פון גאנץ לאדז דאס ער זאל זיך אײנשרייבען אלס מיטגליד און מיטארבייטען לשם שמים. איך גלויב און האף, אז יעדער יוד וועלכער ער וועט מיטארבייטען און זיין א מיטגליד אין דעם פעראיין וועט זיין געהאלפען בכ"ע און דאס איז א כלל גדול בשבת דער עונג שבת גיט ארויס שפע אויף א גאנצע וואך ובזכות די צדקת וועט זיין שלום בכל ישראל יחי' אזוי ווי עס שטייט אין פסוק והי' מעשה הצדקת שלום וכו'.
ידידכם הדו"ש ומבקש טובתכם כל הימים

עוזר גאלדקארן.

זוליב'ן פלוצלינגען טויט פון אונזער מיטגליד

נ"ע ד"ר מעד. לאזאר פריבולסקי

דריקען מיר אויס דער פאמיליע אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
זיין נאמען וועט בײ אונז שטענדיג בלייבען אין זכרון.

די פערוואלטונג
פון "לינת-הצדק"

די ישיבה "תורת אליעזר"

ע"ש מרן הרא"ק אליעזר דוד זצ"ל טראדישיץ
פאדזשעמשנא 12.
מאכט בעקאנט, אז תלמידים אויף דעם זמן תפע"ט ווערען שוין אײנגעשריבען פון א' חוה"מ ומצורע פון 7 ביז 10 אבענד אין ישיבה-לאקאל.

ועד הישיבה.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 81-25.
שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7.
געשלאסען אויך און בין לפסטנ'פס ואפרוסטער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכם. 1926

ווארנונג!

אין צוזאמענהאנג מיט דער נעכטיגער אסיפה הרבנים וואס איז פארגעקומען אין לאקאל פון רעגינאט בײ דער יודישער געמינדע מיט'ן צושטעל פון ה' יצחק קרויזע, זאוואדזקא 19, וואס ער האט פורץ גדר געווען אין איהר צו האנדלען מיט חמץ בפסח. ה' יצחק קרויזע האט נישט קוקענדיג אויף דעם איסור געקויפט אין צווייטען טאג פסח אין אנשטאט פון א געבראכטער ביצר-סלאבזינעס אין דאמצעלבען טאג פערקויפט א יודישען סוחר. דאס ב"ד האט ארויסגעגעבען א פסק, אז ה' קרויזע זאל בעצאהלען קנס 200 זל. און 50 זל. לטובת מחזיקי הדת. מיר מאנען דעריבער אלע מיטגלידער אין אכט צו נעמען דעם אויבענדערמאנטען פסק און אז אזעלכעס זאל שוין מעהר נישט פארקומען.

די פערוואלטונג פון קוה-בעזיצער-פעראיין.

א פאבריק-לאקאל

אויף 80 מעכאנישע שטיהל חערט פון
זאפארט געזוכט.
אפפערטען אונטער "L. H." אפצוגעבען אין אדמיניסט. פון "לאדזער טאגעבלאט".

טיף געריהרט פון דעם אונערווארטעטען טויט פון קעמפער פאר דער פיזישער רעגענעראציע פון דער יודישער יוגענד

נ"ע ד"ר מעד. לאזאר פריבולסקי

דריקען מיר אויס מיטגעפיהל דער שווער-געטראפענער פאמיליע און דעם ברודער-פעראיין "מכבי".
מיר בעטען אלע מיטגלידער אנטיילצונעמען אין דעם לעצטען כבוד היינט דינסטאג, 8 א זייגער נאכם. פון טרויער-הויז זאוואדזקא 1.

די פערוואלטונג פון יוד. טורן- און ספארט-פעראיין
"חשמונאי"

מביע אני בזה את כאבי על מות ידידי הנאמן

ד"ר אליעזר פריבולסקי ז"ל

משתתף אני בצערם של בני-ביתו ומשפחתו.
המקום ינחם אתכם בנחמות ציון וירושלים.

משה הלמן.

גרויסע ארעסטען אויפ'ן פריידענקער-צוזאמענפאהר אין לאדז

56 דעלעגאטען זענען אין אויטאמאבילען אפגעפיהרט געווארען פון ארעסט אין דער פאליציי קאמענדע.

אין צוזאמענפאהר האט זיך אויך בעטייליגט א ספעציעלער שליח פון רוסלאנד אין א דעלעגאציע פון דער ווייס-רוסישער „הראמאדע".

(§) געסטערן פארמיטאג האט זיך אין לאקאל פון האנדעלס-אנגעשטעלטען פעראיין אויף אלעע קאשטשושקי 21 גע-עפענט דער לאנד צוזאמענפאהר פון פריידענקער פערבאנד אין פוילען. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די פאליציי בעקומען פערטרויליכע ידיעות, אז די קאמוניסטישע פארטיי פיהרט אן א ברייטע טעטיגקייט אונטער'ן מאנטעל פון דער פריידענקער ארגאניזאציע. א געוויסע אפטיילונג האט פערשטארקט דעם איבערוואכונגס-דינסט און צוליב די דאזיגע סבות און געלטען האלב 8 אוונט, ווען עס זענען פארגעקומען די בעראטונגען פון צוזאמענפאהר, צוגע-קומען א גרויסע אפטיילונג פאליציי און לאקאל פון האנדעלס-אנגעשטעלטען פעראיין און אנגעפיהרט א געגויע רעוויזיע פון די אנטיילנעמער.

ביים ערשיינען פון דער פאליציי איז אין זאל געווארען א מהומה. די דעלעג-אטען האבען אנגעהויבען צו רייסען די פאפירען און ווארפען אויף דער פאד-לאגע. דער איז געלונגען צו ענטדעקען א זעהר שווערען קאמפראמיטירענדען מאטעריאל. בעת מעשה איז אויך פעסט-געשטעלט געווארען, אז די פערזאמעלטע האבען געמאכט א „סקלאדקע" אויף בלו-מען לכבוד דעם קאמוניסטישען דעפו-טאט בוטנער, וועלכער האט געפיהרט דעם פארזיץ פון צוזאמענפאהר. ווייטער איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין זאל געפינט זיך א פארשטעהער פון דער רוסישער קאמוניסטישער פארטיי, וועלכער איז ספעציעל געקומען פון מאס-קווא אין א דעלעגאציע פון דער ווייס-רוסישער הראמאדע. פון 146 דעלעגא-טען זענען פערהאלטען געווארען 56, וועלכע זענען מיט אויטאמאבילען אפגע-פיהרט געווארען אין דער פאליציי קא-מענדע, וואו זיי זענען געבליבען אין ארעסט. די איבעריגע אנטיילנעמער זע-נען בעפרייט געווארען ביז צום פראצעס.

נישט איינגענגענער קאמוניסטישער וואהל-מיטינג אין פאביאניץ.

פאביאניץ. (טעלעפאניש) די צו-הענגער פון דער ליסטע „ארבייטער איינ-הייט" האבען איינגעארדנעט א מאסען-מיטינג 11 א זייגער אין דער פרוי[illegible] אויפ'ן נייעם מארק. דער מארק און נעבן ווען אנגעפילט מיט ארבייטער. פלוצ-לינג האט זיך בעוויזען דער דעפוטאט בוטנער (איינגעשלאסען אין לאדז פון דער ליסטע 37) און אנגעהויבען רעדען צום פערזאמעלטען עולם. די פאליציי האט תיכף פונאנדערגעטריבען דעם מי-טינג.

דעפ. בוטנער איז דאן נעגאנגען אין רעגירונגס-קאמיסאר'ס זאל, וואו ס'איז אין דער וועלכער צייט פארגעקומען א וואהל-מי-טינג פון די [illegible] סאציאליס-טען. דער דעפוטאט בוטנער איז נעגאנ-גען פאראויס און א גרויסע גרופע צו-הענגער איז נאכגעגאנגען אהם און צוזאמען זענען זיי ארײן אין זאל. דעפ. בוטנער האט דאן געבעטען דעם פאר-זיצענדער פון מיטינג, אז ער זאל אים געבען א ווארט, אויף וואס דער פאר-זיצענדער האט ערקלערט, אז תיכף ווי דער רעדנער וועט ענדיגען, וועט ער אים געבען א ווארט. אבער גלייך נאך דער רעדע פון [illegible] סאציא-ליסט האט דער פארזיצענדער געשלא-סען דעם מיטינג.

דעפ. בוטנער איז דאן ארויף אויף א באנק און אנגעהויבען צו רעדען צום פערזאמעלטען עולם. די פאליציי האט אבער תיכף פונאנדערגעטריבען דעם עולם און דעפ. בוטנער איז גלייך אוועק צום טראמוויי.

פילסודסקי בעציהט זיך זאכליך צום סיים.

ווינע, 9. אפריל. (ספ. צום „ל. ט.") דער ווארשאווער קארעספאנדענט פון דער „נייער פרייער פרעסע" האט גע-האט א געשפרעך מיט'ן סיים מארשא-לעק דאשינסקי. דער מארשאלעק האט ערקלערט דעם קארעספאנדענט, אז ער וועט זיך בעמיהען מיט אלע כחות, אז עס זאל קומען צו א צוזאמענארבייט פון סיים און דער רעגירונג. די רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי — האט ווייטער ערקלערט מארשאלעק דאשינסקי — האט א זאכליכע בעציהונג צום נייעם סיים.

מיניסטער זאלעסקי אין ווענעדיג.

ווענעדיג, 9. אפריל. (ספ. צום „ל. ט.") דער פוילישער אויסערן מיניס-טער זאלעסקי איז געקומען אנגעקומען קיין ווענעדיג. די גאנצע איטאליענישע פרעסע רעדט זעהר לעבהאפט ארום זא-לעסקי'ס בעזוך אין איטאליען און ווע-גען גרעסערע לייט ארטיקלען ווענען די איטאליעניש-פוילישע בעציהונגען, ווענען דער ווארשאווער-פאליטישער לאגע און פוילען און ווענען פוילען'ס גוטע אויסזיכטען אויפ'ן אינטערנאציאנאלען געביט.

פויליש-דייטשע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען ווערען בקרוב בענייט.

בערלין, 9. אפריל. (ספ. צום „ל. ט.") דער פארזיצענדער פון דער דייט-שער האנדעלס-דעלעגאציע מיט פוילען ד"ר הערמעס האט אפגעהאלטען און ווען א קאנפערענץ מיט'ן פארשטעהער פון דער פוילישער דעלעגאציע ד"ר טווארדאווסקי. אויף דער קאנפערענץ זע-נען בעשטעטיגט געווארען די פלענער פון די ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען, וואס וועלען בקרוב בענייט ווערען.

ברכה לבבית
לידידי
נחמיה וועגמייסטער ורעיתו
להולדת להם בן.
י. אונגער.

ד"ר ל. פריבולסקי געשטארבען.

געסטערן פריה האבען מיר פון ווארשא דערהאלטען טעלעפאניש די טרויעריגע בשורה, אז אונזער לאנגיעהריגער מיט-ארבייטער, דער בעליבטער כלל-טוער און פאפולערער עסקן, ד"ר לאזאר פרי-בולסקי איז אין דער נאכט פון זונטאג אויף מאנטאג 4 פארטאגס געשטאר-בען פון א הארץ-שלאג אין ווארשאווער האטעל „בריסטאל".

די ידיעה האט זיך בליץ שנעל פער-שפרייט און דער גאנצער שטאט גע-מאכט אן'ערשיטערנדען איינדרוק. א גאנ-צען טאג האבען נישט געהערט די טעלע-פאנען פון אונזער רעדאקציע. דאס האבען זיך טעלעפאנירט לאדזשער יודישע בירגער אנגעפרעגט, צי די טרויעריגע ידיעה בעשטעטיגט זיך.

קיינער האט נישט געוואוסט, אז דער ד"ר ל. פריבולסקי, וועלכער האט אויס-געזעהען אויסערליך אזוי געזונד און פרעהליך, וועלכער איז טאג אויף טאג געווען פערנומען ביי פערשידענע געזעלש-אפטליכע ארבייטען און געזעסען ביי 2 און אפטמאל ביז 4 ביינאכט אויף פערשידענע זיצונגען, איז געווען א קראנ-קער. און די לעצטע יאהרען האט ד"ר פריבולסקי געליטען אויף סקלעראזע און די דאקטוירים האבען אים שטרענג פערבאטען זיך אנצושטרענגען און צו פערנעמען זיך מיט דער איבערגעשטרענגטער געזעלשאפטליכער ארבייט. ד"ר פריבולסקי האט אבער נישט געלייגט קיין אכט אויף די ווארענונגען און מסור אינטערגעבענדיג גע-ארבייט אויף די אלע געזעלשאפטליכע פעלדער, אויף וועלכע ער איז געשטאנ-גען, ווי א געטרייער דינער פון דער גע-זעלשאפט. און אזוי איז ער געשטארבען... זיין פלאץ בלייבט לעער...

ווי אזוי ד"ר פריבולסקי איז געשטארבען.

ווארשא. (טעלעפאניש) דער לאד-זשער נאציאנאלער עסקן ד"ר ל. פריבול-סקי איז פלוצלינג געשטארבען פון א הארץ-שלאג אין ווארשא.

ד"ר פריבולסקי איז זונטאג 5 נאכ-מיטאג אנגעקומען קיין ווארשא, וואו ער האט געדארפט צו פערברענגען איינציגע טעג. אין אוונט איז ער געווען אויף דער טעאטער-פארשטעלונג אין „[illegible]". ארום 1 ביינאכט איז ער אהיימגעקומען אין האטעל „בריסטאל" (קראקאווסקע-פרזעדמיעסטיע 31) און זיך רוהיג געלעגט שלאפען. ארום 4 פארטאגס איז ער אויפגעוואכט [illegible] שלאף, פלוצלינג זיך פילענדיג זעהר שלעכט. ער איז ארויס פון בעט, [illegible] און גערופען די דינערשאפט. ווען דער דינער איז אריין, האט ער שוין געטראפען דעם קראנקען פריבולסקי אויף דער ערד אין א גוסס'דיגען צושטאנד. תיכף איז ארויס-גערופען געווארען די פאגאטאוויע, נאר ווען דער דאקטאר איז געקומען, איז שוין ד"ר פריבולסקי געווען טויט.

ווענען דעם פלוצלינג'דיגען טויט איז מיטגעטיילט געווארען דער פאליציי, וועלכע האט פערארדענט דעם מת איבער-צופיהרען אין פראזעקטאריום. גלייכ-צייטיג האט די פאליציי איבערגעשיקט א טעלעפאנאגראם צו דער פאליציי קא-מאנדע אין לאדז.

די נאהנטע פריינד און בעקאנטע פון פערשטארבענעם, צוזאמען מיט „חסד של אמת" האבען זיך בעמיהט משתדל צו זיין ביי דער מאכט ווענען ערלויבען איבערצופיהרען דעם טויטען קערפער קיין לאדז. די פראקוראטור האט תחילת געמאכט שוועריגקייטען, מאטי-ווירענדיג דאס דערמיט, וואס דער טויט איז פארגעקומען ביי [illegible] אומשטענדען און ס'איז היה א נראה חשד צו זיין, אז מ'האט חלילה צו טהון מיט נישט קיין נאטירליכען טויט.

נאך א מעדיצינישער אויספארשונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער טויט איז געקומען פון א הארץ-שלאג.

די מאכט האט דאן ארויסגעגעבען די ערלויבניש ארויסצופיהרען דעם טויטען קערפער קיין לאדז.

דער פלוצלינגער טויט פון ד"ר פרי-בולסקי, וועלכער איז אויך גאנץ גוט בע-קאנט געווען אין ווארשא, האט געמאכט א שטארקען איינדרוק אין די פראמינענ-טע קרייזען פון דער יודישער געזעלשאפט און דער רעגירונג.

* * *

ד"ר ל. פריבולסקי איז געבוירען געווארען אין יאהר 1881 אין קאברין. גימנאזיע האט ער געענדיגט אין גראד-נא און דערנאך שטודירט אין דארפא-טער אוניווערזיטעט, וואו ער האט אב-סאלווירט דעם מעדיצינישען פאקולטעט מיט'ן טיטעל ד"ר-מעדיצין.

זיין געזעלשאפטליכע טעטיגקייט האט ד"ר פריבולסקי אנגעהויבען נאך אין זיי-נע סטודענטען-יאהרען. בעפינדענדיג זיך אונטער דער השפעה פון פראפעסאר מאנדעלשטאם'ס און מאקס נארדוי'ס אידעען, נעמט דער יונגער פריבולסקי אן אקטיווען אנטייל אין פערשידענע יו-דישע סטודענטען-ארגאניזאציעס, וואו ער פראפאגאנדירט די אידעען פון מא-דערנעם ציוניזם און אויך פונ'ם [illegible].

אין יאהר 1906 בעזעצט זיך ד"ר פרי-בולסקי אין לאדז, וואו ער בעטייליגט זיך אקטיוו אין קולטורעל-געזעלשאפט-ליכען און נאציאנאל-פאליטישען יודי-שען לעבען פון אונזער שטאט.

ביים אויסברוך פון וועלט-קריג, אין 1914, ווען די פערוואלטונג פון ערשטען יודישען טורן- און ספארט-פעראיין אין פוילען, דער לאדזשער „בר-כוכבא" איז זיך צעפאלען און די אינסטיטוציע איז געבליבען אהן סימנים פון לעבען, טרעט ד"ר פריבולסקי, וועלכער נעמט אויף זיך די [illegible] פון „בר-כוכבא", פאר וועלכען ער האט פיל געליטען, נישט שפארענדיג קיין צייט, מיה און ענערגיע, ביז די אינ-סטיטוציע איז דערפיהרט געווארען צו דער העכסטער מדרגה.

א דאנק דער איניציאטיווע פון ד"ר פרי-בולסקי ווערט אין יאהר 1916 צוזאמען-גערופען אין לאדז דער ערשטער צוזא-מענפאהר פון די יודישע טורן- און ספארט-פעראיינען אין פוילען און ד"ר פריבולסקי ווערט געוועהלט אלס פאר-זיצענדער פון דער צענטראלע פאר גאנץ פוילען.

נאך 3 יאהר פרוכטבארע טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון ארגאניזירען די צו-שפליטערטע כחות פון יודישען טורן-וועזען אין פוילען, ווערט די ארבייט אין יאהר 1919 איבערגעריסען צוליב דער פויליש-באלשעוויסטישער מלחמה. ד"ר פרי-בולסקי ווערט דאן מאביליזירט אין מי-ליטער, וואו ער דינט אלס דאקטאר אין דער ראנגע פון מאיאר, און די גאנצע צייט ביים [illegible].

נאך דער מלחמה נעמט ד"ר פריבול-סקי אויפסנייע אויף די ארבייט אין „בר-כוכבא". פיהרענדיג א ברייטע געזעל-שאפטליכע טעטיגקייט, [illegible] ד"ר פ. די [illegible] צו צענטראליזירען די יודישע ספארט-בע-וועגונג אין לאדז. נאך א רייה יאהרען איז דאס ענדליך געלונגען דעם ד"ר פ. „בר-כוכבא" און „הכח", וועלכע פער-אייניגען זיך און בילדען ביז היינטיגען טאג אן איינציגען צענטראלען לאד-זשער ספארט-פעראיין א. נ. „מכבי", וואו ד"ר פריבולסקי איז געווען פרעזעס.

דער פערשטארבענער האט אויך געגרינ-דעט אן [illegible] און א גאנ-צע רייה אנדערע קולטורעלע אינסטי-טוציעס. ער איז געווען פרעזעס פון „הזמיר", ער האט אריינגעטראגען א אמת'ן רוח-חיים.

ד"ר פריבולסקי האט זיך מיט'ן גאנ-צען ברען געווידמעט אויפצולעבען דעם דאזיגען ערשטען יודישען מוזיק-פעראיין און איהם אויפצושטעלען אויף דעם פלאץ, וועלכען ער דארף פערנעמען אין יודישען לאדז. אין משך פון די לעצטע פיר חדשים, זינט ד"ר פריבולסקי איז געווארען דער פרעזעס פון „הזמיר", בעטראכטען מיר א געוואלדיגען אויפשטייג אין לעבען פון דער דאזיגער וויכטיגער אינ-סטיטוציע, ס'ווערען פסדר איינגעארדנעט רעגעלמעסיגע קאנצערטען, און וועל-כע אויך ד"ר פריבולסקי אליין בעטיי-ליגט זיך. א דאנק ד"ר פריבולסקי ווערט ארגאניזירט אין זאל פון „הזמיר" א ביל-דער-אויסשטעלונג פון די לאדזשער יודישע קונסטמאלער. מיט איין ווארט: ד"ר פריבולסקי וויל פערוואנדלען דעם „הזמיר" אין א יודישער קולטור-אינסטיטוציע, וואו ס'זאל געפלעגט ווערען די יודישע קונסט אין אלע איהרע צווייגען און גע-ביטען.

ד"ר פריבולסקי איז אויך געווען לאנג-יעהריגער מיטגליד און קאמיטעט פון פילהארמאנישען ארקעסטער, וואו ער האט ארויסגעוויזען פיל אויפאפפערונג אין דערמוטיגונג צו ווייטערדיגער ארבייט אין די שווערע מאמענטען פאר דער דאזיגער וויכטיגער אינסטי-טוציע. דער פערשטארבענער איז אויך געווען מיטגליד פון דער לאדזשער [illegible] געזעלשאפט, פון ערשטען מאמענט פון איהר גרינדונג. ד"ר פריבולסקי'ס איניציאטיוו האבען אויך נושא פרות געווען אין לאדזשער יודישען [illegible] „[illegible]" און אין דער געזעלשאפט „[illegible]", וואו ער איז געווען פערוואלטונגס מיטגליד. א חוץ דעם איז ד"ר פ. געווען מיטגליד אין פיל אנדערע אינסטיטוציעס, און וועלכע ער האט פערנומען א הויכע שטעלונג.

לעצטענס איז ד"ר פריבולסקי אויך געוועהלט געווארען אלס מיטגליד אין דער טעאטער-קאמיסיע ביים לאדזשער מאגיסטראט, וואו ער האט געבראכט פיל אנערקענונג.

אויף איינער פון די לעצטע זיצונגען פון דער טעאטער-קאמיסיע האט ד"ר פ. געהאלטען א שטארקע רעדע, און וועלכע ער האט געפאדערט שטאלץ און מוטיג צו סובסידירען דאס יודישע טעאטער אין לאדז (דער טעקסט פון דער רעדע איז געווען אפגעדרוקט אין [illegible] נומער).

דאס איז געווען זיין שוואנען-ליד. דער לעצטער עפענטליכער אויפטריט פון אלעמען בעליבטען ד"ר פריבולסקי.

זונטאג איז ד"ר פריבולסקי געפאה-רען קיין ווארשא צו בעזוכען זיינע א קרוב. דער פערשטארבענער האט נאך פערזוכט צו זיין זונטאג אוונט אין טעא-טער „[illegible]" נאר [illegible] אין האטעל האט ער בעקומען א הארץ-אטאק, פון וואס ער איז גלייך געשטאר-בען.

מיט'ן טויט פון ד"ר פריבולסקי האט אונזער שטאט פערלוירען איינעם פון איהרע [illegible] און אפפערוויליגסטע עסקנים. דאס יודישע נאציאנאלע לאדז, די יודישע נאציאנאלע יוגענד האט אין איהם פערלוירען א טייערען פריינד און לעהרער. עהרע זיין אנדענקען!

געשאפען א לויה-קאמיטעט.
פעסטגעשטעלט די ארדנונג פון דער לויה.

(—) 6 א זייגער אוונט איז נעכטען אין לאקאל פון „לינת הצדק" אפגעהאל-טען געווארען אן'עקסטרא זיצונג פון דער פערוואלטונג פון „מכבי", צוזאמען מיט פארשטעהער פון אנדערע אינסטיטו-ציעס, אין וועלכע דער פערשטארבענער ד"ר פריבולסקי האט גענומען אנ'אקטי-ווען אנטייל, כדי צו שאפען א לויה קא-מיטעט.

ד"ר קרויש, דער וויצע פארזיצענ-דער פון „מכבי", עפענט די זיצונג און לעגט פאר צו בעעהרען דאס אנדענקען פון פערשטארבענעם מיט אויפשטעהן פון די ערטער.

דערויף איז געוועהלט געווארען א לויה קאמיטעט, אין וועלכען עס זענען ארײן: מצד „מכבי" די ה"ה גראווע און ל. קארפאווסקי, מצד „הזמיר" — די ה"ה [illegible] און [illegible], מצד דעם „ועד העירוני" די ה"ה רעדאקטארען י. אונגער און ע. האמבורסקי, מצד דעם ליטעראטען און זשורנאליסטען פעראיין די ה"ה רעדאקטארען ישראל קאהאן און ל. פוקס, מצד דער יודישער טעאטער-קאמיסיע די ה"ה משה בראדערזאן און אברהם קאן. אלס פארזיצער פון לויה-קאמיטעט איז געוועהלט געווארען ד"ר קרויש.

ארום 11 א זייגער אוונט איז צוזא-מענגערופען געווארען אין דער רעדאק-ציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" א זיצונג פון לויה קאמיטעט, כדי פעסטצו-שטעלען די ארדנונג פון דער לויה. דעם פארזיץ האט געפיהרט ד"ר קרויש.

נאך א לאנגען מיינונגס אויסטויש איז בעשלאסען געווארען, אז די לויה זאל פארקומען היינט, 3 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער הויז, זאוואדסקא 1, ביי פאל-גענדען סדר: אין דער שפיץ וועלען געהן איינציגע סעקציעס פון „מכבי" און ווייטערע [illegible], דערנאך די עגלה און דאן די פאמיליע, מיטגלידער און די דע-לעגאציעס פון „מכבי", „ועד העירוני", „הזמיר", ליטעראטען און זשורנאליסטען-פעראיין, פון רעדאקציע „לאדזשער טאגעבלאט", פון רעדאקציע „[illegible] פאלקסבלאט", פון „ארדם" און אנד.

די לויה וועט געהן דורך די גאסען פאלודניאווא, קיליגסקי, [illegible].

אזוי ווי די לויה פאלט אויס אום פסח וועלען קיין הספדים, לויט דעם יודישען דין, נישט געהאלטען ווערען. דאגעגען וועט דאס אנדענקען פון פער-שטארבענעם בעעהרט ווערען אין טרויער-הויז דורך 2 מינוטען שווייגען.

* * *

אלס קאמענדאנט פון „מכבי" ביים האלטען די לויה ארדנונג איז בעשטימט געווארען ה' ל. קארפאווסקי.

* * *

היינט פון 10 ביז 1 פארמיטאג וועט דער מיטגליד פון לויה קאמיטעט ה' ל. קארפאווסקי דיושורירען אין רעדאקציע פון „לאדזשער טאגעבלאט". אלע פעראיי-נען און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס וואס ווילען דעלעגירען זייערע פארשטע-הער צו דער לויה, קענען דאס טהון פער-זענליך אדער טעלעפאניש אין רעדאקציע פון „לאדזשער טאגעבלאט".

דער רושם פון ד"ר פריבולסקי'ס טויט אין די יודישע טעאטערס.

אויף דער געשטריגער פארשטעלונג אין „פילהארמאניע" איז צום סוף פון צווייטען אקט ארויס דער ארטיסט ה' האמבורגער פאר'ן פארהאנג און גע-מאלדען די טרויעריגע בשורה וועגען טויט פון ד"ר ל. פריבולסקי, פארלע-גענדיג דעם עולם, וואס האט אנגע-פילט די „פילהארמאניע", אויפצושטעהן פון די פלעצער.

די ידיעה האט אויף די פערזאמעלטע געמאכט א דריקענדען רושם.

* * *

אויך אין „ארדם" האט פאר די פאר-שטעלונגען דער קאנפערענסיע געמאלדען וועגען טויט פון ד"ר ל. פריבולסקי, וואס דער עולם האט בע-עהרט מיט אויפשטעהן פון די פלעצער.

* * *

די [illegible], וואס האט גע-זאלט היינט פארקומען אין „ארדם", איז צוליב'ן טויט פון ד"ר פריבולסקי אפגעזאגט געווארען.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 63 יאהר אונזער הייסגעליבטער פאטער און גרויספאטער

נ"ע אברהם נתן קערש
(הנקרא אברהם פיעטריקאווער).

די לויה קומט פאר היינט דינסטאג, ד' דחוה"מ, 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז זגערזשער 64. [illegible]

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

קאמוניקאטען פון לויה-קאמיטעט.

אלע פעראיינען און געזעלשאפטען, וועלכע ווילען זיך בעטייליגען מיט דע-לעגאציעס ביי דער לויה פון

נ"ע ד"ר ל. פריבולסקי

קענען זיך מעלדען היינט פון 10 — 12 פארמיטאג צו די ה"ה ל. קארפאווסקי און י. גראווע אין רעדאקציע פון „לאדזשער טאגעבלאט".

* * *

מיר בעטען אין אלע אנגעלעגענהייטען פון ארדנונג זיך ווענדען אויסשליס-ליך צו די מיטגלידער פון ארדנונגס-קאמיטעט די ה"ה ל. קארפאווסקי, ישראל גראווע, ארעלף סעגאל און הערמאן זיידע.

דער לויה-קאמיטעט.

—

אלע אקטיווע מיטגלידער, שוהער מיטגלי-דער, ציקליסטען, באקסער, פוטבאלער, מוזיקער ווערען אויפגעפאדערט צו קו-מען היינט, דינסטאג 11 א זייגער פאר-מיטאג אין לאקאל פון האנדווערקער-קלוב, פאלודניאווא 4 מיט זייערע מונ-דירען, כדי אנצוטיילען די ארדנונג ביי דער לויה פון אונזער ג. פרעזעס ד"ר ל. פריבולסקי.

אין נאמען פון דער פערוואלטונג פון „מכבי"
ישראל גראווע, לייב קארפאווסקי, ארעלף סגל, הערמאן זיידע.

—

די אקטיווע און פאסיווע חברים און חברות פון געוועזענעם „בר-כוכבא" יעצט „מכבי" ווערען אויפגעפאדערט צו קומען היינט, דינסטאג, פונקט 2½ א זייגער נאכמיטאג צום טרויער-הויז, זאוואדסקא 1, כדי אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד אונזער טורן-ברודער, לאנגיעהריגען פרעזעס ג"ן ל. פריבולסקי.

די פערוואלטונג פון „מכבי" אין לאדז.

אויטא-שולע פון
PRYLIŃSKI
Aleje Jerozolimskie 27
בילדעט אויס שאפערען, [illegible]

Dr. med. Grzegorz Rosenberg
Gdańska 44, tel. 24-44
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען [illegible]
נעמט אן פון 8.30—7 [illegible] פון 10—12

Dr. med. J. Bette
Piotrkowska 6, tel. 44-95
[illegible]

לעזט און אבאנירט
— דאס —
„לאדזשער טאגעבלאט".

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר הויט-ווענערישע קרענקהייטען און מענער-שוואכע.
היילונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza) טעל. 28-98
פון 8—10, 3—8, פרויען 2—4.
אנ'עקסטרא ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. Z. Datyner
ספעציאליסט פאר נירען- בלאז און אורין-ארגאנען
Piramowicza 11 (פריהער גלינסקא)
Tel. 48-05.
נעמט אן פון 1 ביז 2 און 5—8 אוונט.

Dr. Wołkowyski
זאכאדניא 56 (צעגעלניאנא 60) טעל. 57-51
ספעציאל-ארצט פאר הויט און ווענערישע קרענקהייטען און מענער-שוואכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 1—2 און 4—8. פרויען פון 4—5
ספעציעל ווארטע-צימער.

Dr. P. Klinger
ספעצ.-ארצט פאר הויט-, האר- און געשלעכטס-קרענקהייטען
היילט מיט קווארץ-לאמפען.
אנדזשעיא 2, טעל. 32-28.
נעמט אן טעגליך פון 1,30 ביז 2,30 פאר דאמען. און פון 6—8 אוו. פאר מענער. זונטאג פון 10—12 פארמ.

Dr. med. S. Neumark
Moniuszki 5, (פאסאזש-מייער)
Telef. 70-50 טעלעפ.
ספעציאל-ארצט
פאר הויט, האר- און ווענערישע-קרענקהייטען
בעהאנדלונג מיט רענטגען-שטראהלען.
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7—8,
פרויען פון 3 ביז 4 נאכמיטאג

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטן ווערן נישט צוריקגעשיקט.
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

ד"ר ל. פריבולסקי

עס גלויבט זיך נישט און עס וויל זיך נישט גלויבן ... .

דער נאמען ד"ר ל. פריבולסקי, פון אט דער פארנעהמער, רעפרעזענטאטיווער געשטאלט, פון אט דעם אייביג-בעוועגליכן, אימפולסירענדן עסטעטישן איז א טרויער-ראהם. ווערט אויס אזוי אויסטערליש, אזוי מאדנע ווילד, אז די פעדער ווידערשפעניגט ביי'ם שרייבן.

ס'ווילט זיך נישט צוגלויבן, אז אט דער, וואס מיר זענען געוואוינט געווען איהם שטענדיג צו זעהן צווישן די ערשטע ביי יעדער געזעלשאפטליכער פארנעמונג, ביי יעדער יודישער שמחה, זאל שוין נישט זיין צווישן אונז...

ליידער איז עס א ביטערער אמת. דער טויט האט אוועקגעריסן פון אונז א פראכטפולן מענשן. און דאך מוזן מיר דאס איינמאל און נאכאמאל און אונענדליך מאל איבערחזרן אין מח, כדי זיך צו קענען פארגעגנווערטיגן און איינלעבן מיט דער דאזיגער גאר אונז אלעמען מיט-ערשיטערנדער טאט-זאך.

יא, ד"ר ל. פריבולסקי איז געשטארבן... אויסגעוואכט, און וואס מען טוט מעהר נישט צוריק ...

ס'איז איבערגעריסן געווארן א בליהענדיג לעבן, דאס לעבן פון א מאן, וואס איז געשטאנען אין די ערשטע רייהען פון יודיש-נאציאנאלער ארבייט אין אונזער שטאט, וואס האט אקטיוו און בעפרוכטערנד מיטגעווירקט צום אויפשטאנד און אויפבליה פון דער לאדזשער יודישער געזעלשאפטליכקייט. דאס איז אזוי ארים אין כחות און איבערגעצייגנט טוער.

ד"ר ל. פריבולסקי האט נישט געהערט צו יענער קאטעגאריע בעל-טוער, וואס יאגען זיך צום אויבען-אן ביים יודיש-פאליטישן רודער, איהם איז געווען פרעמד פארטיי-דעמאגאגיע מיט דער געזעלשאפטליכער סידער-ווידערדינסט. ניין, ער האט זיין ווירקונגס-קרייז געזוכט אויף דעם ביי אונז שטארק פערוואהרלאזטן געביט פון קולטור-שעפערישער ארבייט און דאך. לויט מאס פון זיינע קרעפטן, ארייננעבראכט אויפשוואונג, אויפשוואונג אויפבליה.

אלס לאנג-יעהריגער פרעזעס פון לאדזשער יודישן מורנ"א און ספארט-פעראיין „בר כוכבא"-„מכבי" האט ד"ר פריבולסקי זיך ערווארבן אומפערגעסליכע פערדינסטן פאר דער בעוועגונג פון דער יודישער פיזישער אויפלעבונג. אויב די מאדערנע יודישע יוגנד האט פון זיך אראפגעווארפן די גלות-שטויב און געווארן א מענטשער, גאנץ אפט דעצידירענדער פאקטאר אין דער פוילישער ספארט-וועלט, האט מען עס נישט אין דער לעצטער שורה צו פערדאנקען דעם שטענדיג-שטרעבזאמען, ציל-בעוואוסטן אונערמידליכן ד"ר פריבולסקי.

אבער נישט נאר מורנא און ספארט.

אלץ, וואס האט א שייכות צום יודישן נאציאנאלן רענעסאנס, צו יודישער קולטור, צו יודישער קונסט, האט אין דעם איצט אזוי יונג-פערשטארבענעם ד"ר פריבולסקי געפינען א וואריעמען פריינד און אפפערפולן מיטארבייטער.

שטעהענדיג אן דער שפיץ פון לאדזשער „הזמיר" האט ד"ר פריבולסקי מיט וואונדער בעוויזן די דאזיגע אינסטיטוציע, די ערשטע אין איהר ארט אין פוילען, איז, ליידער, א רייהע יאהרן געווען פערלאזט און פערלענד, אהן שום איניציאטיוו און אונטערנעהמונגס-גייסט. ד"ר פריבולסקי, איבערנעהמענדיג די פרעזעסור, האט עפיס, ווי דורך א צויבער-גראפט, ארייגעהויכט אין די פערשטויבטע „הזמיר"-ווענד א ניי פריש לעבן. דער שוין כמעט פערגעסענער „הזמיר" האט ווידער אמאל גענומען שפילען א דאמינירענדע ראלע אין דעם איצט איז קולטורעלער הינזיכט אפגעשטאנענעם יודישן לאדז.

מיט ליבע און פיעטעט האט זיך ד"ר ל. פריבולסקי בעצויגן צום יודישן טעאטער, צו דער יודישער סצענישער קונסט.

נישט זייענדיג קיין שרייבער, נאר בעזיצענדיג א שעהנעם, הארציגען יודיש, האט ער פון צייט געגומען דאס ווארט אויף די שפאלטן פון „לאדזשער טאגעבלאט", כדי צו געבן אן אימפולס דער אויפריכטונג פון דער יודישער ביהנע, וואס ליגט נאך אלץ אין די גרויזאמע ארעמע פונים הדיוזים. ער איז געווען דער ערשטער ערויסצוטראגן די יודישע טעאטער-פראגע פון אונזערע איינענע ד' אמות אויפ'ן פארום פון דער לאדזשער שטאטפערוואלטונג. אלס מיטגליד פון דער טעאטער-קאמיסיע ביים מאגיסטראט האט ער הויך, מוטיג און מיט יודישן שטאלץ געפאדערט דאס רעכט, וואס אונז, יודען, קומט פון מאגיסטראט, אויף צו בעפרידיגן אונזערע קולטורעלע הצטרכות'ן.

ער האט געהאפט צו קענען דורכזעצן א שטאטישע סובסידיע פאר דער יודישער סצענישער קונסט און זוכה צו זיין צו דער ווידעראויפלעבונג פון די רוהמפולע טראדיציעס, מיט וועלכע דאס יודישע טעאטער אין לאדז האט זיך שוין פאר'ן קריג ערווארבן א וועלט-רוהם.

דער טויט האט אבער אנדערש געוואלט. דאס זעגענסרייכע לעבן פון ד"ר ל. פריבולסקי איז איבערגעריסן געווארן, פלוצלינג, גרויזאם, און צוזאמען דערמיט נישט איין יודישע געזעלשאפטליכע התחלה פון גרייטער פערנעהם.

און דערום דער טיפער וועהטאג, דערום דער אונענדליכער צער און בלוטענדער שמערץ.

שלאף רוהיג, ליבער פריינד פריבולסקי. דיין אנדענקען וועט אייביג לעבן אין אונזער מיט. דער אנדענקען פון אויפריכטיגן פריינד פון דער יודישער קונסט און אונערמידליכן יודישן קולטור-טוער.

ישראל כאהאן.

לעאפאלד פיליכאווסקי

געעהרט אין ניו-יארק פון פוילישן פערבאנד מיט א באנקעט

ניו-יארק (ספעציעל צום „לאדזשער טאגעבלאט") מיט איניגע טעג צוריק איז אין פראנקל'ס רעסטאראן 35-טע סט. און בראדוועי, ניו-יארק פארגעקומען א באנקעט וואס איז איינגעארדנט געווארן פון דער „פעדעראציע פון די פוילישע יודען" אין אמעריקא לכבוד דעם בערימטן יודישן מאלער לעאפאלד פיליכאווסקי. עס זענען געווען פערטרעטער פון די פערשיעדענע לאנדסלייט-פעראיינען, „טאמאשוב" און פוילישע פערבאנד. בעזונדערס זענען געווען פערטרעטן מיט א גרויסער דעלעגאציע די לאדזשער „יונג-מענטש", וועלכע לאנדסמאן ה' פיליכאווסקי איז.

דעם באנקעט האט געעפענט דער פרעזידענט פון דער „פעדעראציע" ה' בענ-דושאמין ווינטער, וועלכער האט בעגריסט דעם גאסט'ן נאמען, וואס איז אויך דער פרעזידענט פון „פערבאנד פון די פוילישע יודען און ענגלאנד". נאך דער רעדע פון ווינטער האט דער פערזיצענדער דעם טאסט-מייסטער פון אבענד, ז. טענצעל, עקזעקוטיוו-דירעקטאר פון דער „פעדעראציע", וועלכער האט געגעבן א פולע שילדערונג איבער לעאפאלד פיליכאווסקי, אלס מאלער און כלל-טוער.

עס האבן דאן בעגריסט דעם גאסט פערטרעטער ג. רובשטיין און נאמען פון אמעריקאנער יודישן קאנגרעס, אברהם גאלד בקרת און נאמען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין אמעריקא, אליעזר ב. האלצשטיין און נאמען פון די לאדזשער יונג-מענטש, ד"ר שמואל מארגאשעס און נאמען פון „טאג", העררמאן בערנשטיין און ד"ר אברהם קאטלער, העררמאן בערנשטיין האט דאן נאמענס אונטערגעגעבן א קינסטלערישע אויסגעארבייטעטע רעזאלוציע און נאמען פון די לאדזשער יונג-מענטש. צווישן די רעדנער האט געווען אויך געווענדט פון ... פון ... אויך פאלקסמאן דער דורשארסקי דושא רעגע, דער פרעזידענט פון דער מאנוס מאטארער אמעריקע.

צום סוף האט גערעדט דער גאסט אליין ה' לעאפאלד פיליכאווסקי, וועלכער האט אין א שעהנער רעדע אנבעהערטקייט וועגן דער פערפיקטיוו פון דער „פעדעראציע" אין ענגלאנד און אויך אנגעוואונט דריקען דער וויזע צו בעזוכן די בערימטע בילד „די אנטגעגנע פון רעגעראנישע אינטעלעקטועלע פון אויף תרח-אויף'ן תרמח בוט'ס".

טעלעגראמען זענען צוגעשיקט געווארן פון ד"ר שמעון ס. ווייז, יוסף באראנדעס, ס. דעבבאל, רעדאקטאר פון „טאג" און מאראם קען ... פאל. בכלל איז דאס געווען א שעהנער אווענט, וואס האט געמאכט א גוטן איינדרוק אויף אלע אנוועזענדע און אויך אויף ה' און פרוי פיליכאווסקי.

דער יאריד אין בארצעלאנא

וועט זיין דער גרעסטער אין דער וועלט.

(בריף פון שפאניען, ספעציעל פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט") — פון אלעקסאנדער ראוויטש.

בארצעלאנא, דער הויפט-צענטער פון דער שפאנישער אינדוסטריע, ארדענט איין אין יאהר 1929 א יריד, וועלכער וועט איבערשטייגן און זיין גרעסטער די הונדערט-יעהריגע „מעסע" אין לייפציג.

בארצעלאנא, די אמאליגע רעזידענץ פון קאסטיליאניע, און די רייכסטע שטאט פון שפאניען, אלס האנדעלס-שטאט איז זי דער גרעסטער האנדעלס-צענטער פון גאנץ שפאניען, האבן טאקע אלע שפאנישע יריד'ן על פי רוב געהאט דא פארגעקומען. נאך צוליב פאליטישע טעמים האט מען די יריד'ן גאר אויפגעהאלטן. פערוואלטן ערגעץ אין א קליינשטאט אין אנדערע ערטער, וועלכע קאנען צוליב זייער בענייגעאלאגישער לאגע — נאר האבן דעם ערפאלג, וואס ס'וואלט געהאט בארצעלאנא. אלס בעקאנטער פערקעהרס-פונקט מיט'ן אויסלאנד.

שוין צוועלף יאהר, ווי מען ארבייט ערנסט די פארבערייטונגען. איצט איז דער פראיעקט וועגן בארצעלאנער יריד געשר'ט בעשטעטיגט און די בוי-ארבייטן געהען און אזא שנעלן טעמפא, אז מע'רוב וועלן די יריד-פאוויליאנען שוין פערטיג זיין.

טוליאנען בעשטעהט בערצעהלט מען ... אלס ... פאר'ן אוועקגעזעצט זייערע הויזער. די געגענד, וועלכע האט ערשט נאכאמאל געוואכט לעבנדיגע האנדעלס-געבוידען, ווערט אויס, ווי נאך א מלחמה. שטעלט אייך פאר ... (הלואי ווערט מען זיי געגעבן אלץ פערפידורעך צו אנדע, קיין לאנד) ווערן מיט דער ערד איינגעגלייכט. די גרעסטע אינזשעניערן און ארכיטעקטארן פון דער וועלט געהען הגן אויס און בארצעלאנא.

מען טוט האנדעלס-האלען און פאוויליאנען לויט דער לעצטער טעכניק. די יריד-לאקאלן האבן שוין ארויס געזאגט, אז ס'זאל זיין א גאנץ שטאט, מאדערן און האנדעלס-קאמוניקאציע. צו'צענטראליזירן פערשטעהן מיט גאנץ אינדוסטריע און בענעפיס אונטער פערמאגנן מער שוין.

נישט וועניג אינטערעסע צום קאמענדירן בארצעלאנער יריד ווייזן ארויס די מלוכות, וואס שטעהען אין האנדעלס-פערבינדונגען מיט שפאניען, אדער וועלן אזעלכע פערבינדונגען. אזוי, למשל, בוים דייטשלאנד א ספעציעלן גרויסן פאוויליאן, וואס האט ... די פוילישע רעגירונג פלאנט צו נעמען און שטאט ... אין ... און אויסשטעלונגען אינדוסטריע און שטאט-פראדוקטן, וועט אין די פערשיעדענע פראיעקטן פון וועלכע ... איינגעקומען פילען ...

די מאטעמאטיקער פרעזידענט פון די פאלקס-אינדוסטריעלע פערבאנדן דארפן צווישנען צום האנדעלס-מאגיסטריום אנ'עקט שפעציעלע מיטארבייטער און פארטיי, אז אויך די פוילישע רעגירונג זאל גוט וויסן מיט פערשטעלטע תעשיה און זיין שלויז א צאלטער, ווי פערשיעדענע מלוכות מאכן א טאג פאר דער פערשפרייטונג פון זייער פראדוקציע און שפאניען.

דער יריד און בארצעלאנא וועט וואהרשיינליך פארקומען און חודש מאי 1929, אזוי, אז ס'איז נאך געבליבן גאנץ ווייניג צייט צו טאן.

מען שטעהט, אז דער יריד און בארצעלאנא זאל אויך ווערן א טיר פערמיטלונג פון דער אינטערנאציאנאלער פערקעהר-אויסשטעלונג און קעלן, וואס עפנט זיך קאמענדיגען חודש און ווערט ערווארט אויך אונגעזאגט און דער נאכפרעסע וועלט.

מעהר וויכטיג וועט דער בארצעלאנער יריד זיין פאר'ן סוחרים, מחמת די לאנדווירטשאפטליכע אינדוסטריעלע מלוכות וועלכע און בארצעלאנא זיין שטארק פערטרעטן. מען און די בעגעגנונג וועט סוחרים וועלן קאנען אויסשליסן פערבינדונגען מיט פירמעס, וואס זענען זיי ביז איצט נישט געווען בעקאנט.

בארצעלאנא איז אן אלטע שטאט, וואס האט אויך איבערגעלאזט מיט שפורן פון דער יודישער געשיכטע. אויף דער פלאץ, אויף וועלכען ס'זענען אויס-געשטאנען געווארן די לעבעדיגע כלים און תהלים, מיט וועלכע מען האט אמאל געלייענט אום דעם פערנעם, וואו מען האט גענומען דעם „מאנשאיר", דער „אינקוויזיציאן", וואו מען האט אמאל דעם ערשטן מאל אויף וועלכען טוישענדער יודישע האבען געזאגט דעם שטערבענדער-טויט, ווערען איצט ... פון די אינטערנאציאנאלע פאבריק-פראנטן אויפ'ן שעפער-היפען...

בארצעלאנא איז דער פלאץ און בראנד ... פון ... געווארן פאר דעם וועלט-יריד — פלאנט א רעקלאמע.

בארצעלאנא, אנהויב אפריל 1928.

—o—

א סאציאליסטישער מאגיסטראט
און א טערהיים אין שטאט-ראט
(פון אונזער טאמאשאווער קארעספאנדענט)

ווען דער נייער שטאט-ראט האט זיך געעפענט אין טאמאשאוו מיט 4 חדשים צוריק, האט ער נאך ביז איצט נישט ביי-וויזן איינצוויזן. עפעס ממשות'דיגעס לטובת דער בעפעלקערונג. די מפה דערפון איז, וואס די גאנצע צייט איז דער שטאט-ראט געווען פערנומען אויסשליסלעך מיט די וואהלען פון מאגיסטראט.

די ערשטע וואהלען פון מאגיסטראט-פרעזידיום זענען דארך דער לאדזשער וואיעוואדשאפט-פאמיסאריאט געווארן, מחמת א ראטסמאן אינזשעניער האט א בעזעצט-דזשן און מאגיסטראט. ס'האבן דערנאך בעקומען נייע וואהלען, וואו די ערשטע וואהלען זענען סטאר-טערט געווארן צוליב א מטירה פון דער בעפעלקערונג, האט דער שטאט-ראט, אלס פראקטיש אויסגעשלאסן א סאציאליסטישן פרעזידענט מאגיסטראט. דער שטאט-פרעזידענט ה' סמאלסקי איז א פעסטער אונזער וועיצע-פרעזידענט א דייטשער כאציאנע-לוסט און די לאנווינגעם זענען צוויי פאס און אין יאר, דער האנדוועריקער פארשטעהער ה' ראזענבערג.

אינטערעסאנט איז די יודען געקומען דער אמט פון וויצע-פרעזידענט. די יודען האבן און טאמאשאוו 40 פראצענט פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג און און שטאט-ראט האבן זיי אויף 28 ראטסמענער — 9. אבער די רעכטיגונגען און ארגאניזאציעס זענען צווישן די יודישע ראטסמענער, וועלכע זענען גלייך געווען פראקציע ליכע, ווי אורטאדאקסישע, האבן נישט געזיגט, אז די יודען זאלן בלייבן קיים ביז 1 לאווינעם.

און עלעקטארן אבער איז די לאגע פון מאגיסטראט געווען שוין זעלבער. פ. פ. ס. דייטשע ארבייטס-פארטיי צווא מען אפילו מיט די לינקע פ"ר, האבען קיים 12 ראטסמענער און א מעהרהייט בעשטעהט פון 15, וואס מען מאכט גוט, צו דער מאגיסטראט וועט מאריך ימים זיין. ס'הערשט אבער די אלגעמיינע איין-בערצייגונג, אז אויב דערט מאגיסטראט וועט זיך נעמען צו דער ארבייט און די בעפעלקערונג וועט פיהלן, אז די נייע שטאט בעלי-בתים זארגן פאר'ן וואויל פון דער שטאט, וועט דער שטאט-ראט שטעקן צייטווייז דעם מאגיסטראט. עס איז, אלזא, צופרידענג און מאגיסטראט גמולא, צו ער וועט בלייבן ביי דער מאכט, צו מוועט איהם אראפווארפן.

— דער לאנג-דויערנדער קאמפלוקט מיט די שוחטים, איז ענדליך ערלעדיגט געווארן דארך א דין-תורה. הייסט פון דער איז פערעפענטליכט געווארן דער פסק-דין, לויט וועלכן די נייע שוחטים וואס זענען אנגאזשירט געווארן דורך דער קהלה ווערן ענטזאגט. אלס ענט-שעדיגונג בעקומט יעהדער שוחט 6 טוי-זענד זל. דאזעגען די אלטע שוחטים ווערן צוריק צוגעצויגן. די שחיטה געהערט צו דער געמיינדע. דער פסק-דין האט ארויס-גערופן אנ'אנגעפערדירענהייט ביי א גרויסן טייל פון דער טאמאשאווער יודי-שער בעפעלקערונג.

— די געגנערשאפט צום נייעם רב ראב' בראדט ווערט שווארצער. די אלעק-סאנדערער חסידים זענען שוין צוגע-שטאנען צום רב'ס צד. אויך א גרויסער טייל פון די גערער חסידים האלטען, אז מ'דארף ענדליך א סוף מאכן צו די מחלוקת'ן און שלום מאכן מיט דעם לאנג. זענען טאקע א סך גערער חסידים שוין געווען בעים רב שלום געמאכט. די גאנצע שטאט איז איבערגעהאלטן אויף די פאשקווילאנטן, וואס זענען ארויס מיט רבילות'ן געגען רב. באלד נאך פסח קומט דער רב מיט דער גאנצער פאמי-ליע קיין טאמאשאוו.

ש. רושעוועסקי.

כ'בין אריבער בשלום.

(מאנאלאג פון א בעל פחדן) — פון י. אבערשאנעק.

שוין אריבער די ערשטע טעג פסח. א ביסעל לייכטער געווארן. ס'איז מיר לייכטער געווארן אין דער קעשענע. ס'איז לייכטער געווארן דער מצה-קארב לייכטער דער שמאלץ-טאפ. לייכטער דער אפער-קאסע. לייכטער דאס מצה-מעהל-זעקל, אלץ איז געווארן לייכטער. אפילו אויף דער נשמה איז מיר לייכ-טער געווארן.

אז ס'קומען די פאר פסח-טעג געה איך ארום א צעפישטער. אז ס'דערנעהנטערן זיך די פסח-טעג ציטער איך, ווי א פיש אין וואסער.

איהר פרעגט פארוואס, אז איך ציטער אזוי שטארק פאר דער „מלוכה"? אז איך געה מיך שטארק איבער מיט מיין כסדר ... פסח-בודזשעט? חלילה! אויט איך ציטער און פלאטער פאר די פאר פסח-טעג, איז עס נישט פאר מיין מלוכה נישט פאר מיין „מלכה". נאר — פאר מיינע שכנים.

ווי איהר ווייסט, וואוין איך שוין מכמת יאהרן מיט עטליכע קריסטליכע שכנים.

אפשר מיינט איהר עפעס גלאט אזוי זיך קריסטליכע שכנים? אנטיסעמיטען, וואס קענען א ייד פאר די אויגן נישט אנזעהן? חלילה וואס. פערקעהרט: גאר וואוילע גוים, איך זאג „דושען דאברי" ... און יענער ענטפערט מיר: „דזשען דאברי פאניע איצקו". ווערט ביי מיר טרף אנ'עוף, עסט עס די שכנ'טע, די געשטופעלטע גויע פון „משווארעצק". א מילו מען ווטב איז אויסגעקאכט מיט די גויישע שכנים. הגם איך בין נישט קיין גרויסער פוליטי-קער, אונדעסטוועגן פערשטעה איך זיך „אויף'ן וואונק". איך גיב א וואונק מיט אנ'אויג, א מאך מיט דער האנד-און מיר פערשטעהען זיך אויס-געצייכנט...

ווי איהר זעהט, לאז איך זיך גוט מיט מיינע שכנים. גאר וואוילע, צוגע-לאזענע גוים, איז אבער די צרה. וואס איך בין, לא עליכם, א גרויסער בעל-פחדן. ס'איז אפילו נישט בעשה מאנס-ביל, ווי קומט עס א מענטשעטשוין זאל זיין א שרעקעוודיגער, ס'טאפט זיך, זאגט איהר, מעהר פאר אנ'אשה, ווי פאר א זכר. אמת, איהר זעגט מאקע גערעכט ס'איז טאקע א בזיון. אבער אזוי איז עס. איך בין א שרעקעוודיגער. צוליב מיין פחדנות האב איך אויסגעקעהרט פון א געשעפט, א לאקאל מיט סחורה. איך וויל נישט האבען קיין עסקים מיט סטר-העספראצערן, מיט קאמערציקעס, — איך בין א שרעקעוודיגער!..

אז ס'קומט די פאר-פסח-וואך בין איך איינגעהילן א צעטרייסלטער, גאנצע טעג געה איך ארום פאר פרה שחורת'ס, רק איך ציטער. איך שרעק מיך פאר יעדן שארך. הער איך עפעס א שטי-קעל געדרודער אויפ'ן הויף, שטארבט אין מיר עס יעדער אבר. די גאנצע פאר-פסח-וואך שליס איך מיך איין אין דער שטוב. איך וויל זיך נישט דרעהען אויפ'ן הויף. כ'וויל זיך נישט ווייזן אויף דער גאס. צו וואס?

פארוואס איך שרעק מיך? פרעגט איהר. פארוואס זאל איך מיך נישט שרעקן? איהר האט גאר פערגעסן, אז איך וואוין צווישן גוים. אמת, וואוילע צוגעלאזענע גוים, אבער פארט נישט קיין יודען. און טאקע צו להכעיס, האבען די גוים — קינדער. זיי האבען קינדער, איך האב קינדער. קינדער מיט קינדער שפילען זיך צוזאמען. א מאל פערקריכט זיך אזא קינד פון פאפעטער, ס'זאגען דאך קינדער! ...

מילא א גאנץ יאהר לאזען זיי זיך שפילן, האבען צרת צו. אמת' מ'ציט-טוייקט זיך מאקע אפטמאל, מעהר ווי אינמאל קומט מיין קליינער חברה-מאן ערויף אין שטוב מיט א בייל אין קאפ, מיט א בעשמאלצענע ליפ. נאר, נאריש-קייטן, דערפאר זענען עס דאך קינ-דער.

נאר אז ס'קומט פאר פסח און איך זעה די קינדער זיך שפילן, פאלט אין מיר אבן די דמים. וואס ס'קען זיך אלץ מאכן. אזא שיקסל עדער שגץ'ל פערקריכט זיך. ערשט געשפילט זיך מיט מיין דוד'לן און צו דעם צו בין איך א שרעקעוודיגער — בנחיט און בעטעריבט זאל מען ווערן ...

אז איך זעה מיין דוד'ל זיך שפילן מיט דער חמס-קעפעלדיגער שיקסעל, הער איך א טומעל. פאר די אויגן שטעלט זיך מיר פאר: רעדזינעס, מ'זוכט אין די שענק, אין די בעטן, אין די טעפלעך, אין זעלץ-טעפעל... איך זעה דעם פערווזשע העלמען א „יודען-קנעבלישע" ריין. איך זעה א גאנצע חברה „יאטר-צדות", וועלכע האבען „עלפן גנזעהטן", ווי איך האב געמאכט „13 שטעך"... איך זעה דעם „פאלקס-שארן" און ווי איך שטעה א „בלאטע", ווי ס'האקט מיר א צאהן אין א צאהן, ווי איך סטרענטשער מיך. ווי איך וויין אויף, אז יודען ברויכען נישט קיין בלוט צו מצות, אז דאס איז אנ'אויסגעטראכ-טער בלבול פון יודישע שונאים. איך זעה דאס אלץ. איך זעה אויך, ווי שפעטער קומט דאס חמס-קעפעלדיגע שיקסעל צוריק געהרימט מיט מיין דוד'לען. און די סכנה איז אריבער.

דעריבער, אז ס'קומט די פאר פסח-טעג געהט מיר נישט אמן מיין חמב'ס מציאות, און אינטערעסיר מיך נישט קאסטבע מצות צו קויפן: מאשין-מצות, אדער הַמַמישע מצות; כ'וויל נישט ווי-סען, ווייל אין טאג ס'שטעהען די פסח-פראדוקטן. מיך אינטערעסירט נאר אמן זאך: — דעם שכנ'ס שיקסעל!..

דעם שכנ'ס שיקסעל מיט'ן חמס-קעפעל זעה איך בייטאג און בייגאכט, גאנצע נעכט שוועבט מיר דאס דאזיגע שיקסעל פאר די אויגן. איך חיט זי, ווי דעם שווארצן אפעל פון אויג. איך היט זי אויף טריט און שריט. אזוי ווי איך הויב מיך אויף אין דער פריה, דערמאן איך זיך. כאפ איך איבער, און ערגעץ צום שיקסעל. אזוי היט איך דאס שיקסעל ביז'ן ערשטן טאג פסח.

איצט, אז די ערשטע טעג זענען אריבער בשלום, ווי איך ערשט לייכטער געווארן. דאס שיקסעל איז מיר ערויס פון קאפ. זי קען שוין געהן, וואו זי וויל, ווען זי וויל, וואס ארט מיך א יוד, א טאטע פון קינדער — שיקסלעך!..

איצט ערשט האב איך מיר ארומגע-זעהן, אז ס'איז מיר לייכטער געווארן. אומעטום איז לייכטער געווארן: לייכט אין דער קעשענע, לייכטער פון מצות, לייכטער פון שמאלץ און לייכטער אויף דער נשמה — ס'איז מיר ארויס דאס שיקסעל פון קאפ... געלויבט השי"ת דער פסח איז מיר אריבער בשלום.

די, וואָס שפּאַלטען זיך...

פון ד"ר א. קאַראַלניס

„זה ספר תולדות אדם" — און וואָס איז די געשיכטע פון דעם מענטש.

וואָס איז זי, די געשיכטע? „ויהי — ויולד בדמותו כצלמו" — געלעבט און געשטאָרבן נאָך זיין בילד און נאָך זיין געשטאַלט.

און די געשיכטע איז דערמיט ענ־דיגט — אויסגעשעפּט, געלעבט און געשטאָרבן. דאָס בילד לעבט ווייטער.

עס איז מעגליך, אַז דאָס איז אויך אַ פּאַראַדאָקס, אַן אויספאַלאַסטע אַנ־ דוסציע, אַנאַפּאָמאָרפיסטישע אילוזיע, אָבער אַזוי לערנען מיר אונז די באַטראַכ־ טער: די נאַטור האָלט דעם יחיד אַזוי לאַנג, ביז ער שאַפט ניט אַרויס פון זיך קיין נייעם דור. דאָס ער זיין תכלית צו דעם מין דערפילט — און זיין צוועק שוין פאַרבײַ, דאַרף איהם די „נאַטור" מער ניט האָבען. און לעבט ער נאָך ווייטער מער אַ שטיקעל צייט, איז דאָס פון אַ גנאָד און אַ געשאַנק.

און מיר האַלטען זיך, אַז איז דער גע־ שיכטע איז דער דאָזיגער „בעשעפער" נאָך סלאַטער צו זעהן, נאָך בעלטשער פיגוּרען פאַראַן אויך אין דער געשיכטע „עס־ יום" — אינדיווידועלע, סינגולאַריטעט, זיי האָבען בלויז אַ פּשוטע באַגעהונגן, אָבער ניט קיין צוועקען. און בײַ זיי איז דאָס בלויז אַ פּראָבע פון אַ שפּאַן צייט — ניט מעהר.

דער סימן פון דער לעבעדיקער פּראָבע איז אַ געשיכטליכער שפּיגעל אין — איהר פּערזענליכקייט זיך צו שפּאַלטען — ת. זיין פּראָדוקטיוו און געבערען.

[illegible]

נאָך וועגען די „שעמעוודיגע" קראַנקהייטען

(מעדיצינישער אַרטיקעל) — פון ד"ר ה' רוזשאַנער (לאָדז).

[illegible]

ראַקעטען

אַ זאַמלונג קאַלאַמבורען

פון אָ מ י ם

גיסט אַ דער מענש, וואָס זאָל גישט האָבען קיין מזל; דער חילוק איז נאָר: געהט איינעם מזל'דיג, איז ער אַ בעל־מזל, געהט אים פאַרקעהרט, איז ער אַ — שלים־מזל...

•

ווען אַ מענש קען טיכטיג מיט גישט ווערען — ר'מאַכט אַ באַנקעט פון און אַ ערוי — זי קען אויך שטעכען, פאַר איהר...

[illegible]

ליבע ווערען, אַ פּאָבליק — פון דער מאַרק...

•

דער חכם זאָגט קלוגשטע און ווייסט אַ סך; דער שוטה זאָגט אַ סך, פאַלש ער ווייסט — גאָרנישט...

•

ווען אַ פּאַרטיי איז קלאַנגשרייענדיג הויך און געלאָזען, איז נאָך נישט געזאָגט זיכער, אַז זי וועט שטעהן נישט ווען־ רען אַ — אויסגעלאָזענע...

[illegible]

—o—

—o—

מאַקסים גאָרקי און די יודען

(צום 60. געבורטסטאָג פון גרויסן שריפטשטעלער)
פון ש. גאָרעליק.

מיט 30 יאָהר צוריק האָט מאַקסים גאָרקי דורך זיינע דערצעהלונגען פון לעבען פון די „געוועזענע מענשען" פּראָוואָצירט א גרויסע סענסאַציע אין דער רוסישער און אייראָפּעאישער ליטעראַטור. דורך זיין וואַנדערן זעהר פּראָדוקטיווען שאַפען האָט ער זיין פאַרדינטען וועלט-רוהם פּסדר אַלץ מעהר פערשטאַרקט, יעדע נייע דערצעהלונג, יעדער נייער ראָמאַן גאָרקי'ס שטעלט צו אינזער אויפמערקזאַמקייט, רופט אונז אויף און באַפט אונז אַרום, ווייל ער קומט פּסדר צו אונז מיט די אומגליקליכע מענשען, מיט דער וועלכער טראַגישער בעלאַדיגע און ווייזט אונז תמיד דעם אמת-מאָל, דאָס מהיות פון מענשליכע ליידען. די אויטאָביאָגראַפיע גאָרקי'ס האָט ביי „מיינע אוניווערזיטעטען", און וועלכע ער שילדערט זיין שווער און ביטער לעבען מיט א וועלכער מייסטער-שאַפט, בעוויזט אויך וואָס פאַר א שרעקליכען אַפּן ער האָט געמוזט איבערטראַגען די גרוילען פון נהיגום. א גע-לעמפערטער האָט ער פערלאָזען זיינע צייטען און זיך געגעבען די הויכע שביעה, צו דערצעהלען וועגען אַלץ, וואָס ער האָט געליטען און דורכגעלעבט. גאָרקי איז טיפּיש „ביטער" (זיין ניט-ריכטיגער נאָמען איז אַלעקסיי פּעשקאָוו) און אין דעם ראָמאַן פּסיכאָלאָגיע האָט ער זיך אויסגעשליפען, לויט שיין די בעצייכנונג פאַר דעם כאַראַקטער פון זיינע ווערק. בימעריש, גרויזאַמקייט פון לעבען און מענשען.

גאָרקי אַליין דערצעהלט שרעקליך, אַז ער פילט זיך אַלס פרעמדער. פאַרוואָס צו? נראַד אויס בעשערט געווען צו זעהן אַזוי פיל גרויזאַמקייט, חיה'שקייט און נידערטרעכטיגקייט. דאָס איבעראַשענדע בילאָסאָפירען פון שפּעט'ס טראַגיעס, דאָס רעסאַרישע מתודה זיין זיך פון רוסישע נשמות און אַלע די קליינע, הייליגע נאַראַנים, וואָס מיר טרעפען אין גאָרקי'ס ביכער, קענען און דאַרפען איצט נישט לאָזען פערגעסען, ווי שרעקליך עס זענען די מענשען, די בילדער פון לעבען, וואָס גאָרקי האָט געמאָלען, זיין שום אנדערער ווי גאָרקי האָט נים געהאַט אַזוי פיל רעכט זיך אָבצוגאָבען: גריזיצילאַזער פּעסימיסט און מענשען-פיינד. אַז עס איז געשעהן פּונקט דער היפּוך דערפון, אַז גאָרקי האָט זיך דוקא אַרויסגעוויזען אַלס אָפּטימיסט, דאָס איז א שטריך, וואָס מען קען נישט פערלירען קיינמאָל ביי זיין גרויסקייט. דער שילדערער פון תהום איז אויך דער מחבר פון היימ'ען צום מענש „וואָס נעהמט תמיד פאַראַוים אין ארוית, תמיד פאַראַוים און העכער". נישט פאַרגעסענדיג אויף אַלץ. אַמאָלסמאָל האָט זיך דערויף נישט וועגען נע'חיד'ש'ים, ער האָט אַמאָל זיין פער-וואַנדערונג אויסגעדריקט, וואָגענדיג צו פּאַריסי'ן: „אין עס איז וועהר מערקווירדיג, אַז איהר וואָס האָט דאָך געלעבט גע-האַט אַלעבט צו זעהן, זאָגט פונדעסטוועגען ניט גוט. א, איהר וואָלט געקאָנט זיין שאַרלאַטאַן". און לייטשער האָט טאַלסטאָי געזאָגט, אַז גאָרקי האָט א „קלוג האַרץ". אַבער נישט בלויז טאַט איז גאָרקי'ס האַרץ נאָר אויך גרוים. און האָט דאָס האַרץ, גרויסען, הייסע האַרץ גאָרקי'ס. און אויך פאַר דעם יודישען פאָלק געוועזען אויפ-ריכטיג און צוהן שום תנאי, גאָהענט. זיין אייבינקען זיך פאַר יודען און שטענדיג נעווען דער אויסדרוק פון אַמאָל שאָרפען געפיהל, אויף וועלכען קען לעב-ליכע פריינד וועגען זיינע נישט סאַמאָל. א ...ין קאָראָלענקאָ און וולאַדימיר סאָלאָוויעוו האָט דוסלאַנד מעהר נישט גע-האַט אייגענעשאַפטען קיין שריפטשטעלער, וועל-כע האָבען ווי גאָרקי אַזוי טיף אַזוי שמערצליך געפיהלט די עולות

וואָס זענען בעגאַנגען געוואָרען גבי דעם יודישען פאָלק.

„קאָנסט מיר נישט זאָגען — האָט איהם אַמאָל אַנדרעיעוו געפרעגט — וואָס דיך צוציהט אַזוי פיל צייט צו פאַרשוועכען פאַר דעם אַנטיסעמיטיזמוס קאַמפף מיט די יודען-פיינד?" גאָרקי האָט אַנגעשריבען די טעמים, הלמאי די יודען שטעהען ביי איהם מיט'ן סימפּאַטיע. די אַלע טעמים קענען אונז וועהר שטיצען און צום סוף זאָגט ער: „דער-צו קומט נאָך צו דעם, וואָס איז א חרפה פאַר א רוס, אַז אין זיין היים-לאַנד — ווערען פּסדר בעגאַנגען לגבי די יודען שענדליכע און נידער-טרעכטיגע מעשים".

זעהר אינטערעסאַנט און איבריגענס דאָס דאָזיגע געשפּרעך צווישען גאָרקי און אַנדרעיעוו, מיט זיין טענהען אַרום פאַר יודען און דעם יודישען האָט גאָרקי געוואָלט אויסדריקען נישט בלויז סימפּאַטיע, נאָר אַזוי צו זאָגען א גע-ווינסען טייל פון דער שולד פון זיך אַראָפּנעמען פאַר די ליידען און די אונגע-רעכטיגקייטען, וואָס די יודען אין רוסלאַנד און אין דער גאַנצער וועלט האָבען גע-ליטען, האָט זיך גאָרקי געפיהלט אַלס גע-טרייער יוד, וואָס געהערט צו דער גרויסער משפּחה גאָרקי'ס-יודען, אויף וועל-כען ס'איז איפּן מיטשולדיג, מיספּענער אַנטוואָרטליך. ביי אַנדרעיעוו'ן ראָמאַנען, האָט אַזאַ געפיהל פון מיטפּערזאָנאַנץ ליטעראַריש אַרויסגעדריקט א נעריוויצטע שטימונג. „איך האָב זיי נישט ליב — האָט ער געזאָגט — זיי קוועלען מיך. אויך פיהל זיך פערפליכטעט זיי צו מאַ-כען קאָמפּלימענטען".

און גאָרקי'ס ווערק איז נאָר און דער-צעהלונג פּערזאָנאַז „קין און אַרטעם", און וועלכער עס ווערט געשילדערט א יוד. קין איז דער נאָמען, וועלכען פערשטאָ-סענע מענשען און א פערוואָהרלאָזטער, פערשטויסענער בעגענער פון דער שטאָט, האָבען געגעבען דעם פּחדים'דיגען נאָמען העכערלעכער חיים. דער הויפּט-העלד פון דער דערצעהלונג איז אַרטעם, וואָס וואַרפט זיך א פּחד אויף אַלע מיט זיין רוהיגען כח. א האַריליגער יונג. איינמאָל, בעת ער איז געווען שיכור, האָבען זיינע פיל שונאים אַז איהם נקמה גענומען. אַרטעם האָט בעקומען אַנגעבראָכען די ביינער און איז געבליבען ליגען א האַלב-טויטער אויף דער ערד. פערלאָזען פון אַלעמען. און דעם האָזיגען מאָמענט פון דער שוואַרצער קוואַל, און צוגעגאַנגען צום האַלב-טויטען ליגענדען אַרטעם חיים-קין, וואָס האָט אַליין אַמאָל גע-שפּירט דעם טעם פון דעם גבור'ס קלעפּ, און האָט איהם דערלאַנגט הילף. ער איז דער איינציגער, וואָס טראָגט נישט פון נקמה. חיים האָט פערוואָרפען אַרטעם'ן. זיין רעטונג האָט דער אומה'דיגער טראַגי-ריאַנע געהאַט צו פערדאַנקען דעם יוד. ער האָט געוואָלט זיך ווייזען דאַנקבאַר, ער האָט זיך געפיהלט פערפליכטעט לגבי דעם יוד און געפינענדיג זיך ווי-דער און זיין בעוויזט פון זיין פריהערער קראַפט, האָט ער זיין שוועסטער האַלב-טויטער חיים'ן אויסגעשפּרייט. „קערנען וועגען ער וועט קין'ען בעלייידיגען מיט א וואָרט, וועל איך דער'הרג'ענען אויף טויט", האָט אַרטעם געמאָלדען. חיים-קין פערוואונדערט זיך יעצט א דאַנק דעם מענטשען שיין, פראַגער. קיינער מוט איהם מעהר קיין רעה נישט. ביז און איינעם א טאָג האָט אַרטעם אַבערגעזאָגט זוין וויסענדיג. ער האָט פּרעכלערט, אַז ער קאָן מעהר נישט אויסהאַלטען צו זיין בעשיצער, זיך אָפּזוכען ראַטעמבאַר, פערפליכטעט צו פּיהלען. ער איז אַוועקגעגאַנגען, לויט זיין ווערט געשטעלט אויף נקמה פאַר די געליטענע חרפה און דאָ זאָל ער חרטה האָבען, אַרויסדרוקען מיט-לייד, בעשיצען, דאָס איז קיין ענין נישט פאַר אַרטעם'ן. ער האָלט דאָס איינפאַך מעהר נישט אויס. פאַר די הילף דע-מאָלט איז ער גרייט צוזאָג הלכן, אָבער חיים מוז אַוועק פון דאַנען, אַזוי פון דער געגענד.

און איך האָב עס דאָך געזאָגט — זאָגט קין — שוין האָבאַלט — בעת איך בין געגאַנגען צו אייך דעם געשלאָגענעם, האָב איך עס געוואוסט, אַז איהר וועט לאָזען פאַר מיר זיך נישט קענען-מאַכען".

קין נעהמט אויף, ער קעהרט זיך אַוועק פאַלר צורוק, פרי נאָך א לעצטען פּרוב צו מאַכען.

„אַרטעם — האָסט זיך אַז קין און וואָרט לאַנג אויף א ענטפער — פאַר וואָס? אַפשר טוט איהר דאָס סתם אַזוי? — וואָרט דער יוד אַבער מיט א צוטערנדיגער שטימע — וועדשטאַנט איהר אַנדער, ווי איך האָב אייך דערמאַנט... האָט „רחמים"? די סימפּאַטיעס גאָר-קי'ס העלפען, בלויז אָנער בין געקומען". אַלס ענטפער האָט זיך דערהערט דאָס שפּאָטישע אַרטעם'ס.

לויט דעם צוזאָג צו מענשען און זיי-ער קען מען בשעת די דערצעהלונגען פערשטעהן אויסגעזייכענט. מאַנכע האָבען בלויז געזעהן חיים'ס מורא'דיגען טאָג, אַז ער האָט זיך אַלזוי נישט גע-סאַנט בעשיצען און האָבען זיך דער עיקר אַנגעשטעלט דערויף. אַנדערע האָ-בען געזעהן אין חיים'ן געוויזען דעם מענש, וואָס טראָגט אין זיך האָרץ דאָס געפיהל פון פאַרטהעראַנטקייט, א מענש. דאָס איז וואָס „רחמים" הייסט. און צו בעשטעטיגען דאָס נישט די אַבסאָלוטע נעמען וועלט און מענשען און גאָרקי'ס ווערק וועהרען, וואָס עס איז אַזוי וויכטיג פאַר-האָן ד„רחמים"? די סימפּאַטיעס גאָר-קי'ס קענען דערשיינען נישט זיין אויף דער זייט פון אַרטעם, נאָר מהיכן זיין אויף חיים'ס צד...

גאָרקי האָט קיינמאָל נישט פערגעסען די שווערע אומגערעכטיגקייטען וואָס די יודען האָבען און רוסלאַנד בשעת'ן לאַ-רען. זיין וואַהר געוויסען האָט איהם גע-צוואונגען צוריק אין דעם צו געדענקען, צו דער אמתע סימפּאַטיע. וואָס ער האָט שוין אַזוי אויך געפיהלט צו יודען, און נאָר בעצייכענט דאָס בעשטעהען זיך דורך א אָפּגעבען און ווערזען אַרויס-טרייט דאָס געפיהל פון אחריות אַרויס-צושטעלען — אַבי עס האָט זיך געוואָלט העלפען וועגען א יודישער טאַט.

און מאַקסים גאָרקי צוריק און שטענט די יודישע וועלט נישט בלויז דעם גרוי-סען שריפטשטעלער, נאָר אויך דעם אויפ-ריכטיגען און טרייען פריינד.

די יודישע וועלט האָט געגאַנג גרעסער דערליוף דעם בערייטענדיגען מענש טאָג. סים מאַרזש צו זיין 60-טען געבורטסטאָג אויסצודריקען די וואַרימסטע געפיהלען און וואונשען.

פון דייטש — ב.

שטוינענדע געשיכטע מיט א רוסישער פּרינצעסין, וועלכע האָט יאָרען-לאַנג געאַרבייט אין „טשעקא"

איהר ראָמאַן מיט א יודישען יונגערמאַן.

ווי עס איז געווען געמעלדעט, איז אין פּאַריז לעצטענס אַנגעקומען פון מאָס-קווע פּרינצעסין העלענע מירסקאַיאַ, א קרובה פון געוועזענעם צאַר ניקאָלאַי דער צווייטער.

ווי קומט א פּרינצעסין אין רוסלאַנד, בעת דער גאַנצער צאַר'ס האָט פון דאָרט געמוזט אַנטלויפען, אויסער דער דהאָ-רתג פון מיט שטאַרף איז דער ענטפער, אַז די דאָזיגע פּרינצעסין האָט די גאַנ-צע צייט געלעבט פערשטעלט און מען האָט לאַנג אַהנונג נישט געהאַט, אַז זי איז א פּרינצעסין. נאָך מעהר: עס ווייזט זיך אַרויס, מאַכט פון איהרע אַזשענטע רייר, וועלכע זי האָט בעשטעטיגט מיט דאָקומענטע דאָקומענטען, אַז זי האָט די גאַנצע צייט געאַרבייט און דער „טשע-קא", וואו זי איז געווען א וויכטיגע פער-זאָן.

יא, פּרינצעסין העלענע, א קרובה פון צאַר ניקאָלאַי, איז געווען א מיטגליד פון דער „טשעקא", פון דעם באָלשעוויסטי-שער קאָנטראָרעוואָלוציע, וואָס האָט אויסגע-ראָטעט צעהנדליגער און הונדערטער פון דער אַריסטאָקראַטיע.

אָבער פּרינצעסין העלענע פערזיכערט, אַז זי איז דאָרט געווען, מאַכען פּדי צו ראַטעווען די לעבענס פון מאַנכע אַרים-טאָקראַטען, איבעריהויפּט איהרע קרובים, וועלכע וואָלטען אַנדערש געווען אומגע-קומען אין די קעלער פון דער „משעקא".

מען האָט צו איהר געהאַט דעם גרעס-טען צוטרוי און איהר איז דערנאָך גע-לונגען צו ראַטעווען פיל אַריסטאָקראַ-טישע פאַמיליעס.

פּרינצעסין העלענע איז בעקאַנט גע-ווען צווישען די באָלשעוויקעס אַלס חברה'טע מאַריאַ אַבלענסקאַ.

זי האָט דערצעהלט, אַז זי איז א פּאָעטישע מאַטעריאַל פון טהעראַטער גבורה-ניק. זי האָט געמאַכט דעם אַבשטעל, אַז זי קען נישט לייענען און נישט שרייבען. לאַנגע און אַמת'ן בעוויזט די פּרינצעס-סין וועגען אוקראַאינישע שפּראַכען, צווי-שען זיי פראַנצויזיש און ענגליש.

די באָלשעוויקעס האָבען זיך אינטערעס-סירט מיט די פּיקראַנטע איינצעלהייטען שריי-בען און לייענען. מען האָט אַנגעשטעלט א פּעהיגען לעהרער און דער לעהרער האָט זיך גאָרנישט געקאָנט אָפּוואונדערן פון איהרע פּערזאָנליכע פּראָגרעסען. און דרייסיג חדשים האָט זי זיך אויסגעלערנט גוט לייענען און שרייבען רוסיש...

מיט איהר אַנטוויקלונג באַראַקטער האָט זי גיך געוואָנען צוטרויען פון די באָלשעוויסטישע פּאָהרער און זי איז בע-שטימט געוואָרען צו פערשוועריגע אַמטען ביז זי איז אַנגעקומען און „טשעקא".

די הויפּט געפאַהר איהרע איז געווען אין דער טשעקא ניט מצד די באָלשע-וויקעס, נאָר גאָר מצד די אַריסטאָקראַטע אַריסטאָקראַטען.

זי האָט מורא געהאַט, אַז ווען עמי-צער פון דער אַהעמיגרירטער אַריסטאָקראַ-טיע וואָלט זי דערקענען, וואָלט ער אַרויסלאָזען אַזאַ אַנגעדריקטע, וואָס אין זי, א פּרינצעסין, איז אין „טשעקא", אַז די באָלשעוויקעס וועלען דערקענען, אַז שומרים איז דאָ גאָר גלאַט.

איינמאָל איז זי מאַקע שיער נים אַרויס-געפאַלען. מען האָט געבראַכט דעם בא-ראָן פעטערבאָרג. א באַלטישער אַריסטאָ-קראַט. וועלכער איז געווען אַנ'איינגעהעהער און קרובה'לעכער הויף אין האָט ווהר גום געקענט די פּרינצעסין העלענאַ.

אויף דער פערשטעלטער פּרינצעסין איז געפאַלען דער גורל צו פערשרייבען זיין נאָמען און איהם בכלל אויספרעגען.

ווען דער באַראָן האָט זי דערזעהן, האָט ער אויסגעשלאָגט אויף איהר אַזעל-כע פערוואונדערטע אויגען, דאָס די אַנדערע טשעקיסטען וועגען געבליבען ערשטוינט פון דער סצענע.

באַראָן בעגעדאָרף איז געווען אויף דער ליסטע פון די פערורטהיילטע, וואָס זי האָט געדאַרפט ראַטעווען. ווען ער זאָל מיט זיין פערוואונדערונג זי אַרויסגע-בען, וואָלט געווען פערלוירען נים בלויז זיין לעבען, נאָר אויך איהר לעבען.

זי האָט זיך אָבער בעהערשט און ווען ער האָט אַזוי געהאַלטען אויף איהר די אויסגעשטאַפטע אויגען, האָט זי א טופּע געטאָן מיט'ן פוס און א געשריי געטאָן אויף איהם:

— וואָס האָסט אַנגעשטעלט אויף מיר אויגען, פערדאַמטער אַריסטאָקראַט! בע-סער ענטפער, וואָס מען פרעגט ביי דיר! דאָס האָט געהאָלפען.

דער באַראָן האָט, ווייזט אויס, בעי זיך בעשלאָסען, אַז זי איז בלויז אַנ-זאָלוסקיים צו דער פּרינצעסין העלענע און מעהר נישט געלאָזט די אויגען.

נאָכדעם וועגען איז אין דער באַראָן פּראַוואַלן געוואָרען דערשאָסען צו ווערען.

אָבער בעגיינאַלס, ווען דער באַראָן איז צוזאַמען מיט אַנדערע אַריסטאָקראַטען אין פּערשטעהרם געוואָרען און אַנ'אַנדערער פּלאַץ, וואו די עקזעקוציע האָט געזאָלט פּאַרקומען, האָבען דרייא אַריסטאָקראַטען גע-מאַכט א פּערזוך צו אַנטלויפען. די טשע-קיסטען האָבען אויף זיי געשאָסען און געטויט. מען האָט זיי אויס'ן פּלאַץ בע-גראָבען, און מיטען פעלד.

און דער מהומה האָט די פּערשטעל-טע פּרינצעסין א שיסטע געטאָן דעם באַ-ראָן און אויך אַלזשיר „אַנטלויף, איך בין העלענא". ער איז אַנטלאָפען, אָבער אויס-דער ער האָט געמאַכט א שרוט האָט זי איהם אַרויסגעשיקט אין האָב א צעטעלע וואָס עס איז געווען געשריבען, וואו ער זאָל זיך פערהאַלטען און וואו אַזוי ער-בערצעהען די גרענעץ קען דעטשלאַנד.

דערנאָך האָט פּרינצעסין העלענע, אַרער חבר'טע אַבלענסקאַ, דאַפּאָרטירט צו דער „טשעקא", אַז פיער אַריסטאָקראַ-טען צווישען זיי באַראָן בעגעדאָרף, האָ-בען געמאַכט א פּערזוך צו אַנטלויפען און זיי זענען דערשאָסען געוואָרען.

אַלעס איז אַרומגעגאַנגען. דער באַראָן איז ערפאָלגרייך אַריבער די גרענעץ. אָבער ער איז נישט געווען דער איינצי-גער אַריסטאָקראַט איז אַריסטאָקראַטקע, וועמענס לעבען העלענאַנאַ געראַטעוועט דורך אַלערליי טריקען, אַלס מיטגליד פון „טשעקא".

נאָר ראַטעוועלען די לעבענס פון אַרים-טאָקראַטישע לייט איז נים געווען איהר איינציגער צוועק פון בלייבען אין רוס-לאַנד.

זי האָט געהאַט נאָך א ציל:

איהרע עלטערן זענען געווען צווישען די ערשטע קרבנות, וואָס זענען דערשאָ-סען געוואָרען, באַלד ווי די באָלשעווי-קעס האָבען איבערגענומען די מאַכט.

איינער פון זייגע אַריסטאָקראַטישע געוואָרען האָבען זיי ערגעץ בעהאַלטען א גרויסען פערמעגען פון גאָלדענע מטבעות אויף א סמך פון קרוב א מיליאָן, חוץ צירונג, מענשען שמוגער, וואָס זענען ווערט אַרום דריי מיליאָן דאָלאַר.

אַזוי ווי זי, וועהר מאַכט מעהר, איז בע-צייטענס אַנטלאָפען און זיך בעהאַלטען ביי פאַיעץ'ען און א דאָרף, האָבען איהרע שלעכטע נישט געהאַט קיין געלעגענהייט איהר אויסצוזאָגען, וואו זיי האָבען בע-האַלטען זייער פערמעגען.

אַלזאָ, דאָס העלענע בעשלאָסען, אַז דעם גרויסען פערמעגען אויפצוזוכען און זי איז געווען זיכער, אַז אַלס טשעקיס-טין וועט זיך איהר דאָס איינגעבען.

נאָר דאָס איז איהר נישט געלונגען.

זי דערצעהלט אויך, אַז און איהר האָט זיך פערליבט א יודישער יונגער-מאַן, אויך א מיטגליד פון „טשעקא", וועלכער איז בעקאַנט אַלס חבר אַבראַשא גאַלדער דאָזיגער אַבראַשא איז נישט קיין מיליטערישער און „טשעקא", אויך נישט פיין אַנגעטאָן, נאָר א „שרייבער", דאָס הייסט, ער פּיהרט די ביכער און די פּרינצעסין קאָן זיך פון איהם נישט צופלייבען.

זי האָט זיך געמאַכט ווי זי איז פּלומר'שט אויך פערליבט אין איהם און זיי האָבען זיך בעטראַכט אַלס ברויט נעמער פּריינד, אויב נים קיין חתן-כלה.

לעצטענס איז די לאַגע פאַר איהר צו היים געוואָרען און רוסלאַנד. זי האָט איינגעזעהן, אַז סוף כל סוף וועט מען זי כאַפּען, אַדער דערקענען און אַז סוף ווי וועט זי שוין איהרע עלטערנ'ס פער-מעגען נישט געפינען.

קיין פּאַס אַרויסצופאָהרען פון רוס-לאַנד איז איהר נישט שווער געווען צו קריגען אַלס „טשעקיסטין". זי האָט געזאָגט, זי וויל אַנפיהרען שפּיאָנאַזשע אַרבייט צווישען די רוסישע המיגראַנטען אין אויסלאַנד און זי האָט פּאַלד בעקי-מען די נויטיגע פּאַפּירען.

אַזוי איז פּרינצעסין העלענע אַנ-געקומען אין פּאַריז, וואו זי האָט אַרויס-געוואָרפען פון זיך די מאַסקע.

באַראָן בעגעדאָרף, וועמען זי האָט גע-ראַטעוועט דאָס לעבען, געפינט זיך אויך אין פּאַריז און ער האָט זי אַרייגגע-נומען צו זיך און זיין קליינער אַרמער וואוינונג.

א סדר-פּסח אין גאַפּע-גריש

23

א קאַפּיטעל פון מיינע זכרונות
פון ראַבּי בריינין.

II

א מאָל פון די אַרעסטאַנטען האָבען זיך דערקענט אַלע קינדער נעמענס די סאַמער, אַלע האָבען ווי געוואוסט, געקליבען, געשע-פערט. יעדען שבת פון חמץ אויסגעראַמט א פּאָר פּאַטאַראָשעוויקעס וועגען געוואוסט די משגיחים אויף כשרות און דער קאַמער.

שפּרעכען און צרן רחמנות האָבען ווי בעגלאָדערט פון די „יאַלדען", וי זאָלען אַלצדינג פּסח'דיג, כשר כאַלען. אַזוי ווי עס דאַרף צו זיין!

עטליכע פון די אַבגעצאַלטע לייט און די געשמידטע פּים האָבען אַליין גע'פּסח'ט: „פּסח איז גאָר קיין קלייניגקייט".

• • •

עס איז נאָכט געוואָרען.

די מיר פון דער אַלגעמיינער קאַמער האָט זיך פּעסט פערריגעלט פון דרויסען. און דער „עולם" האָט זיך פּגפאַ-ברייגע וואָט אויף די „נאַרעס" (די הילצערנע בענק פון וואַנט צו וואַנט, אויף וועלכע די אַרעסטאַנטען שלאָפען בנאַכט), א פּאָר געבען א קוק. די יונגע גנבים און די „יאַלדען" האָבען זיך צעזעצט אויף דער פּדלאַגע.

עס איז צו בעמערקען: די גנבים'לייט, וועלכע זענען אַרעסטאַנטען פאַר קליינע גנבות, פאַר קליינע פּאַלשענען, שווינ-דעלייען, האָבען קיין צורה נים געהאַט און די אויגען פון די קאַמאַראָשעניקעס. דאָס זענען פערוואָרפענע געוואָרען אַלס

רוינער און משרתים· די לעצטע האָבען געהאָלפען אויף די ערשטע מיט פּעקאַל-כינג.

איך בין געקומען, די הערשענדע נעזעצע מיט טראַדיציעס און מנהגים, איך א בעזונדערע געזעלשאַפט און דאָרט פּעמגעשטעלטע, א גערעכטיגקייט, וועל-כען דיקטירט: יאַלדען און „שוואַרצע יע-רער" (קליינע גנבים אויף וועגער לשון), וועלכע זענען פּראָגראַמירט אויף א פּאַר-צען. משרתים געפּענגעניש. קאָנען זיך וואָל-גערן אונטער די נאַרעס און איבערגעווי-כען, וועמען זאָגט מען. די קאַמער-ווערטשאַפט אַבער, וועלכע וואַכט פון מערקיע אויף וועגער עטוואַס קען סייבי — די מוזען אין אַלע טורמעס, די הייליגע זיי געהען דורך, בעקומען דעם איי-בער אויף די נאַרעס, און ווי מיזאַן בע-דינט ווערען פון די יאַלדען און גנבים'-לער. אַזוי איז שוין איינגעפיהרט מקדמת דנא. און קיינער וואָגט נים מבטל צו זיין אָט די מנהגים, וועלכע זענען געוואָ-רען און די תּפיסות א געזעץ.

און ווען איינער פון די אַרעסטאַנטען פּאָנט צו צושטערען אזא „געזעץ", בע-קומט ער זיין פּסק-דין מיט א מעסער און זיים, אָדער אין דער ברעסט.

איבריגענס, די גנבים'לער — די קליינע וואָרט פון דער פערברעכער-וועלט — טו-קען שוין אַליין מיט גרוים דרך-ארץ אויף די גרויסע פערברעכער. ווי תלמידים

אויף זייערע בערוהמטע רביים.

• • •

איך קעהר זיך אום צום ענין.

אויף די נאַרעס אויבען און אויף דער פּאָדלאָגע אונטען דאָט דער „עולם" אָנ-געהויבען דעם סדר צופּרעגען.

די בעל-בלע'ים אין קאַמער איז געווען וועהר פּאָרט און שלעכט, און די לאָמפּ איז געווען צום דערשטיקען וואַרען. די אַרעס-טאַנטען זענען געוועסען די פּנים אינמע-ויך — די מצות אויף די נראַבע מאַל-דרעס. דאָך האָט זיך נעפּיהלט א יום-טוב'דיגע, א געהויבענע שטימונג. באַמש דער גאַנצער עולם (איך אויסגענומען!) איז געווען אַנגעטאָן אין שוואַרצע, גרויע, אינגעלאַטפּעטע אַרעסטאַנטסקע קליי-דער, דאָך האָבען די אַלע אויסגעזעהן אַזוי פערשטייסענע אויסגעזעהן אין אַלס דעם אויסגעזען בכבוד'יגער, פּיל מענשלי-כער, אַפילו מיט די האַלב געגאַלטע קעפּ און מיט די געשמידטע פּיס.

אַלע זענען געווען יום-טוב'דיג צוגע-לאָזט, אויך די האַלב געגאָלטע קעפּ. די פּנימ'ער זענען אויסגעוואַשען, די כאַל-גערס פון די נחבאים, אַרעסטאַנטען-ליכע העמדער ריין אויסגעלעגט, און די ריינע שיכלען צוגעשפּוליעט.

און אויך דאָ, און געפּענגענישאַבער, ווי אומעטום, האָב איך געקאָנט זעהן ווי הויט די מענשען זענען פערשידען איינ-נער פון אַנדערן. און וועהר איינפּיה-רונג, און וועהר בענעמען זיך איין אין ווייער אויפן צו רעדען און האַנדלען. נים לערנענדיג אויף דעם, וואָס אַלע זענען געהעגען בעקליידעט פון דער פּרויהייט און אַלע גלייך האָבען געשטעקט אין גלייך לאַגע, און אין „שטיובערגעס זאַה" יע-דער איז געווען יום-טוב'דיג, פּרעהליך-אויסגעשייג אויף זיין אייגענעם שטייגער.

אַז „יעדער מענש איז א בעזונדערע וועלט" איז אויך צו'אמת און תּפיסה צווישען די „רעתידערינגטע און בעלתי-דגמ"ע.

אַלע אַרעסטאַנטען זענען דאָרט ווין, נעזעהן גלייך געקליידעט און גלייך געזעהן אינגעשפּאַרט אונטער שלאָס און ריגעל. אָבער וואָס יעדער עפּעס צו'ערע'ש אויסגעזעהן געהאַט אַנ'אַנדערן אויסדרוק אין פּנים. די קאַמאַראָשניקעס (די נע-גאָלטע קעפּ, מיט איינגעזונקענע אויגען, אויסגעמאָטערטע מיצען און די אויזערנע קייטען אויף די פּיס נים פער-שטעקט), די קאַמאַראָשניקעס האָבען אין דער נאַכט אויסגעזעהן, ווי בעלי-הבתים, אַנדערע זאַגאַר ווי פּראַנסטען.

נים ווי נעפּאַלען, נים ווי מוץ פער-שקענטע און אַרויסגעשטויסענע פון דער מענשליכער געזעלשאַפט האָבען די ליכ-טיגע אויסגעזעהן און דער סדר-נאַכט. געוויסע פון זיי האָבען טאַקע אויסגעזעהן ווי בעמערלעבטע און העשטענע.

אויף אייניגע צווישען די שוואַרצע פּנים-בערשלעפער האָט מען און יעגער סדר-נאַכט געקאַנט גלויבען, אַז זיי זענען ווירקליך בני מלכים, פּרינצען, וועלכע זענען דורך אַנ'אומגליקליכען צופאַל און דורך די שווערע זינד פון דער געזעלשאַפט, בע-גאַנגען א פערברעכען.

און איך האָב די גאַנצע סדר-נאַכט, צוקוקענדיג און צוהערענדיג זיך צו די קאַמאַראָשניקעס, זיך נים געקאָנט בע-פרייען פון'ם טרויעריגען געדאַנק: אַז די מיטפּערים, אָט די מיטפּערים און קראַפּט-מענשען, האָבען דאָך געקאָנט און צו-דערע, געזונטערע, און גערעכטערע גע-זעלשאַפטליכע פערהעלטנישען און בעסערע ווערען — האָבען דאָך געקאָנט זיין פּער-וועכטער זייער מיט און ענערגיע אויף גוטליכע זאַכען, אויף העלדענטאַטען.

• • •

דער יונגסטער פון די אַרעסטאַנטען, א קליינער קעשענע גנב, דאָט געפּרעגט די פיער קשיות. און דער „עולם", אויבען און אונטען, האָט מיט חשק, וועהר מיט א ניגון און וועהר טרויקען, רוי, געזאָגט די הגדה. אַלע האָבען געקענט עברי. און און דעם מאָמענט זענען אַלע געווען יו-דען. אַלע האָבען דערצעהלט דעם נס פון יציאת מצרים.

און ישראל כולל, ישראל טיטין פון די הגדה זאָגער האָט שטענט אַנדערש דער-צעהלט. און מאַנכע שטעלען האָט זיך געפּיהלט אינטערעסאַנטע טרעהרען. מענ-לוך, אַז ווי האָבען זיך דערמאָנט אַז וועהרע יונגע יאָהרען אין עהרליכע על-טערן. מאַנכע פון ווי האָבען געזאָגט די הגדה מיט א מענע און מיט א קול פון ווידוי-זאָגען.

און ווען עס איז געקומען צו די אַרבעה בנים און מ'דאַט געזאָגט „אחד חכם", האָבען אַלע אויפגעהויבען זייערע אויגען צום קאַמאַראָשניק, וואָס איז געזעסען צווישען אונז און וועם אַלע האָבען איהם גערופען „יאַנקעל חכם". זיין רעלטיווער נאָמען איז געווען יאַנקעל וויגשטיין. און דער אַרעסטאַנטען און פערברעכער-וועלט האָט ער געהייסען מיט'ן צונאָמען ניש חכם, ווייל אויף זיין משפּט און בע-קאַנט געוואָרען, אַז אַנ'ס פערלויף פון פאַפּצעהן יאָהר האָט ער אָרגאַניזירט פערשיידענע „עקספּראָפּריאַציעס" און אַנגפאַ-לען אויף רוסישע און פּוילישע פּריוואַט באַנקען און אַלע רייכעריישע אַנשטאַלטען האָט ער אויסגעפיהרט אַזוי כשרון. ער האָט קיינמאָל נים צוגעלאָזען זיין באַנ-דע צו פערגיסען א טראָפּען בלוט. ביים רויב-אַנפאַל פּלעגט ער זיך האַלטען ביי א געוויסען גראַד פון „יושר", האָט ער אַנגעשטעלט און פּרייזישען הויף מעל-מער איינגעריכטעט, פּלעגט ער זיך אַז פערלאָזען א מאָל פון זייער צירונג און פּנים געראַבטען געלד פּלעגט ער פאַר

(ענדע — זייט 8)

חוזק

הומאר און סאטירע — לכבוד פסח —

צוזאמענגעשטעלט — דורך — אב—נעג.

פערקויפט דעם חמץ.

א פערזוהמטער גאון האט געהאט א מאפע אנ'ארורה, וועלכע איז איהם דערמאנען די יארהען. אוועמאל פאר פסח, בעת כ'האבען זיך פערזאמעלט ביים רב פערשידענע סוחרים וועגען מכירת-חמץ, איז זי ארײן אין שטוב און געזאגטען זאגען און שעלטען, וואו אמאל שטענער איז. דער רב האט זיך אבגעקערט צו אונזער פון די סוחרים: אשר האט אמאל עמיס א גוי, וואס וואלט געוואלט א בעלן צו קויפען דעם דאזיגען חמץ (אנ-חמושהדיגע אויפ'ן וואב...) די רביצין, וואס דערהערט דאס, האט מינה וביה געענט-פערט:

— דעם דאזיגען חמץ האט שוין מיין מאמע ע"ה פון לאנג פערקויפט א גוי...

נאש ברעט.

אויך מיר א פרייהייט.

אויך מיר א זמן חרותנו, פרעגט א לעזער פון „חוזק", אז מ'מוז זיצען בײ אײן טיש מיט'ן אײגענעם ווײב.

צו שפעט.

— געדענקסטו מאמע, ווען מיר זע־נען פאר דער חתונה געזעסען אין סטא־טיק-פארק, האסטו מיר געזאגט, אז איך בין דיין וועלט.

— יא, מיין טייערע, איך געדענק עס ווי ס'וואלט הײנט געווען.

— נו?

— נו, נו, איך האב זיך ערשט איצט ארומגעזעהען ווי מיאוס, ווי עקעלהאפט, ווי געמיין, ווי פאלש, ווי נידערטרעכטיג ס'איז די וועלט.

חכם בלילה

לייכטע מצות.

אויך האט בײ אײך געקויפט 10 קילא מצות אויף דעם אײנטראגען האט גע־פערלט א קילא.

בעקער: איהר האט דאך געוואלט לייכטע מצות, און לייכטע מצות נעהמען וועניגער אויף דער וואג.

קנאפו.

אי, האט מען געהאקט.

אונטערנעהערט און פערצייכענט אויפ'ן פליישער־צוזאמענפאהר אין לאדז.

דער צוזאמענפאהר איז געווען א צו־זאמענפאהר ווי אלע צוזאמענפאהרען. דעלעגאטען האבען גערעדט, מ'האט גע־פיקט בעגריסונגען, אנגענומען רעזא־לוציעס. שפעטער געוויבען עפעס אין גויל ארײן. געזעגענט זיך און אוועקגע־גאנגען צו א פאטאגראפירער.

ווי אויף אלע צוזאמענפאהרען איז דא די עיקר טעמא געווען — בהמות, די הויפט-ראל האט דא ווי תמיד גע־שפילט — די בהמה. אלע רעדנער האָ־בען זיך שטארק בעקלאגט אויף דעם איבערפלוס פון בהמות — ווער ס'האט נאר א האנד מיט א פוס כאפט זיך צו דער בהמה.

אײנער פון די דעלעגאטען האט צווי־שען אנדערען געזאגט:

א מאליגע ביטען האט מען פון דער בהמה געמאכט א לעבען. הײנט מאכט די בהמה א לעבען פון אונז. (א כלל־טוער האט דא געגעבען א שווערען זיפץ...) מיר קצבים האבען שוין מעהר קיין הארט נישט. דער עקס איז אומבע־ריהרליך. בלאז פון זײגע נאז-לעכער, בריקעט און בעדזשעט — א נאכגבער יא טעביג דאס געהארען דער עקס'־פשיפקן.

א צווייטער דעלעגאט האט זיך בע־קלאגט אויף די שטייערען:

מיר מוזען זעהען, אז די בהמות, פשעפראשאם, דאס מיין איך — די שא־מערס זאלען נישט אזוי האקען, מיר קענען זיך מעהר נישט לאזען אזוי טרע־פערען. מ'האט שוין גענוג פון אונז געשינדען די פעל. עס זעהט, מיט עס־ליכע יאהר צוריק בין איך געהאט ווי א הארשעהער מעטע ברוסט, און גראב־סקי האט פון מיר געמאכט א פאבער, הויט און בײן.

א דריטער האט דערצעהלט וועגען דעם יקרות אויף בהמות. א ליאדע שקאפע לאזט זיך בעצאהלען אין טעג ארײן. (א מיידעל, הייזט אויס א כלה־מיידעל האט דא שטארק געזיפצט...) מיר מוזען איינמאל פאר אלע מאל א סוף מאכען צו דער שפעקולאציע פון די בהמות. מיר מוזען אויספוילע'ן, אז בהמות זאלען ווי ביז איצט — שטעהען אין דעם שטאל, נישט זיצען אויף דער מזרח-וואנד. אונזער אויפגאבע איז, אז עקסען זאלען שטעהען בײ דער קארי־טע, און נישט זיך מישען אין קהלה'שע ענינים... (א „פערטרעטער" האט ברע־פעסטירט...)

אין דעם זין איז אנגענומען געווא־רען א ענטשפרעכענדע רעזאלוציע און די דעלעגאטען זענען בוגעטרעטען צו „פראקטישע ארבייט": — צו האקען א סעודה. דא האבען זיך בעטייליגט אלע דעלעגאטען אקטיוו...

און אויב בײ די ערשטע פונקטען האבען זיך א טייל דעלעגאטען געגוד־זשעט, האבען זיי דערפאר בײם „לעצ־טען פונקט" ארויסגעוויזען א שטארקע אקטיוויטעט...

אונטערגעהערט און פערצייכענט

פון — האניג פוינעל.

חול המועד

פון גראף כאלי.

שוין פערשוואונדען איז דער פסח
מיט זײן פרייד נאר אהו א גרונט
ווידער בין איך פון בו-מלד־
צורים פערוואנדעלט איז א הונט...
ס'איז שוין איצטער חול-המועד
אָט דער יום-טוב איז דער וואר,
ווידער לויף איך צום פערהאוועט
אײנגעשפאנט אין שווערען יאָך...
און פון מצה, ווײן און קניידלעך
אײן זאך איז פערבליבען נאָר
מרור... מרור... דאָס רבותי!
וועט אונז פלעסען אויף א יאָהר...
אויך פון פרעה'ס צען מכות
לאנג פערשוואונדען איז דער מין
נאָר געבליבען מכות תושך
און די זעקסטע מכה... שחין...

נעגראמטע גראמען.

פאר לאנגע מיה און ארבייט שווערע
איז געקומען צו דער גאסט,
פאר'ן גויר איז ער א ליבער
און פאר'ן קבצן — א לאסט.

מכה איז דער גרעסטער פרייה
צו איהם קען קיין גלויבען זיין,
ווען מען שפייט, אז ער קומט
ווערט אפילו אין פאלאס רײן.

ק — ה.

פרעה'ז צו להכעיס

יורען עסען קניידלעך — מצרים האט מכות

עס האט נישט מצרים
מעהר פרעה'ס בעקומען—
ס'זאגט ענגלאנד, דער מצרי
געגנב האט גענומען.

א מאל האט מצרים
פערשקלאפט איהרע יודען—
איצט קלאפט זי פאר פרייהייט
און איז נישט צופרידען.

מיר זאגען ענטלאפען
אויף א קונציגען אופן!—
נאר ס'קען נישט מצרים
פון מצרים ענטלויפען...

אונז איז כאטש פערבליבען
די מצה, — דער פסח —
נאר ס'איז אין מצרים
פערבליבען דער חושך...

ש. א.

באלוטער כראניק.

פערנאמירט די פסח-וואך פון די באלוטער גאסען פראטאקאלען.

צווי וויבער האבען זיך אויפ'ן הויף צעקריגט און זיך געראסען בײ די שרעק־לעך. דער פאליציאנט האט זיי ביידען געשטעלט א פראטאקאל פאר „סודשען" נישט אין דער בעשטימטער צייט.

אפגעראמטעוועט פון טויט.

א קתר און ארויסגעשלעגען פון א פענסטער פון צווייטען שטאק, צום גליק און עם ארויסגעשלעגען אויף א פערבײ־געהענדע יודענע, וואס איז געווען אינמ־געטראגען און פערדעהן. און דאס קתר איז אזוי א נאך ביצול געהארען פון טויט.

קנאפו.

פון בית דין שטיב.

רב: ווי פאלט אויהר אויס צו געסען צווי ווייבער?

יאר: צוליב צוויי טעמים: ראשית, קאן מען גלײך האנעמינגען טריוים פון איין ווייב קיין פרנסה נישט האבען, ותשבית, האב איך דאך בײ צוויי ווייבער א מנוחה־דיגע לעבען: זיי ראנגלען זיך מיטעך גאנצע טעג און נעכט ביי די קעפ, און איך האב מיר געלייגט השי"ת מנוחה.

קנאפו.

אויף א ביזנעס.

1-טע יודענע: זי וויסען געשיעכע, אויב'ס זאהן זעהט אהן ווי ווירע ושטר גוט אויס, וואס ער איז געווען פרעגען און א פעבכוגאנגט?

2-טע יודענע: וואס רעדען זי צו־פעשע, ער געהט אלע טאג זעהען אנ'אנדער כלה ב'זאג איהן: מ'בעהאנדעלט אויהם קיניג־ליך.

ק — ה.

וואס איז דאס?

כמעט א רעמעניש, וואס נאר חכמים קענען עס טרעפען (אפילו דער חכם פון דער מה נשתנה).

א וואָרט פון דער הגדה צעטיילט אויף צוויי טיילען. בחדע טיילען האבען די זעלבע בעדייטונג. די ערשטע העלפט איז העברעאיש און די צווייטע העלפט פויליש!

— א ד

סעקרעטער.

מכות.

מאכט מען זיך האטעגישע לעטעכע א געשעפט, האט דער מאגיסטראט דעם ריוח, און דער סוחר — א מכה.

פון דער גאנצער קהלה'שער פסח-אקציע, וועלכע ארויסגעגעבען האבען — א מכה.

די 33-טער, 4-טער און די 5-טער האבען זיך געריבען אויף מאנדאטען און בעקר־מען האבען זיי — א מכה.

און לאזעט שמיטעשען, אז פון מויל ווער־טען מען האבען — א מכה.

קנאפו.

א פסח'דיגע בעל תשובה.

מ'דערציילט פון א הוגען גביר א קאפריקאנט, אז ער האט געהאט, אז ער האלט שטארק, האט ער געראטען צו זיך דעם רב און זיך פאר איהם מתודה געווען: רבי, זייט וויסען, אז מיט עטליכע יאהר צוריק בין איך א גרויסע זונד בעגאנגען: — כ'האב געגעסען קרוסט־לעך ברויט.

כ'איז נישט אזא גרויסער חטא, האט דער רב איהם בערואהיגט, אבער ווי קומט עס צו עסען גויש ברויט? ס'איז דער מאלט, האט דער בעל תשובה געענט־פערט, גראד געווען פסח, ווען קיין יו־דישע בעקעריי באקען נישט.

ק — ה.

נאך גראבססים ממשלה.

ערשטע יודענע: וואסערע מצות האבען זי?

צווייטע: איך האב מאשין-מצות. איך האב פערקויפט די נאך-מאשין און גע־קויפט מצות, און וואסערע מצות האבען זי?

ערשטע: איך האב קוילע'דיגע מצות: —כ'האב פערקויפט א קוילען און גע־קויפט מצות.

ק — נער.

ערשטע שכנ'טע: געוואלט זי נאר נע־שווינדער ארײן צו די שכנ'טע, כ'וואלט דאך פיש שטארקען.

צווייטע: ארויסגעשלאפען זיך א צענט צו שטארקען. פריגעט ווען איך וואלט ביים וואשען די פארלאגע.

ק — ה.

יורידישע עצות.

געפיהרט פון אונזער מצרים'ער יוריסט קנאפוארגער.

איך שטעט מיר א גאנץ יאהר מעהל אויף דער נאז — צי מוז איך זיי כשר'ן?

א פענסיאנערקע פון מושב זקנים.

א גאנץ יאהר שטעהל איך מיין מאן אויס די טאשען, צי בין איך שוין פטור צו אויסצושאקלען אויף פסח?

א כשר ווייבעל.

—o—

דער „אוזשאגור" האט מיך פאר פסח בארס געשווען מיטע פאליצען. צי בין איך נישט פטור פון בדיקת חמץ?

א פערמיגער.

מיין מאן איז אוועקגעפאהרען אויף פסח צום רבי'ן, צי קאן מיין כובלאשע־מאר צום סדר נישט זיין „שני למלך"?

א סקראמנע.

און דער צייט פון מיין מלוכה, צי האט דער קאמאנדאנט די רעכט צו מא־כען א ליקווידאציע? מלך בגדיה

איך האב בײם סדר-טיש ווען זעקס דערוואקסענע אינגערוועקסענע און איינגעוואקסענע מעכטער, א חזיר א ווייב מיט א שוויגער, צי דארף איך נאך בײז געזען מרור? א גליקליכער.

אז אונז שד פון יאהר האט איך אלע ערבע נעהאכטס, מעג איך שוין צו דער ערשטער סדר־נאכט עסען געפראגטס?

איך דאב אפעקעל פרומע וועכטעלעך צי קען איך ווי אײנבאקען אין סאך לעקעל?

די אלע קשיות וועלען אי"ה פערענט־פערט ווערען קומענדיגען ערב־פסח.

דאנקזאגונג.

מיר אונטערגעשריבענע זאגען ארויס אונזער הארציגען דאנק פאר די געשמאקע געפעפערטע און געזאלצע־נע רעדעס. פאר די פעטע געשמאל־צענע דרשות, וואס זיינען צעגאנגען אין מויל, וואס וועט אונז לאנג בלײ־בען אין אונזער זכרון.

די עסער'ס פון א פסח-סוד.

פראטעסט.

לײענענדיג אין „לאדזשער טאגע־בלאט", אז דער יודישער קולטור־עמט זוכט

יודישע אנקלאפער

פראגען מיר ארויס אונזער שארפען פראטעסט.

די פראפ. אנקלאפער,

(וואס „קלאפען זיך" אין שענקינצעהאט-פאסיק)

מאז און ווייב מוזען זיך קריגען, זאגט אמעריקאנער שרייבער.

אויב א פאר פאלק קריגט זיך נים, איז א שלעכטער סימן

פון ע. בערליו.

אז מאן און ווייב קריגען זיך, איז זיין גייסט נוט וועלטער, וועלטען פאר־פערס עס, אז א מאן און א פרוי וועלען פעלטונען די יארען צוזאמען און זיך נוט קריגען. דער אמעריקאנער פעלקער־מער שרייבער לאסיען קערי, האט דא מיט לאנג צוריק נאר אויסגעפיהרט זיך און זאגען אנ'ארטיקעל, אז מאן און ווייב מוזען זיך קריגען. לויט זיין מיינונג פיהרט אוים, צו אויב מען קריגט זיך נים, איז דאס א סימפטאם, אז מען האט זיך נים ליב, אז מען איז גלײכגילטיג אײנ־ער צום צווייטען. קען זיין, אז דער דאזיגער שרייבער געהט שוין צו ווייט מיט זיין מיינונג. וואָרום לויט זיין גע־דאנק קומט אויס, אז דערפאר, וואס מאן און ווייב שלאגען זיך, ווארפען זיך מיט שטולען און טעלער, האבען זיי זיך אמת ליב. דאס איז, נאטירליך, אן איבער־טרייבונג. אין זיין מיינונג, אבער, אז מאן און ווייב מוזען זיך קריגען, איז דא א שטיקעל אמת, כאטש דער גרעס־טער טייל פון די זאכען וואס ער זאגט ווערט בײ איהם ארויסגעוואקסען און אנ'איבערגעטריבענער פארם.

פארוואס קריגט מען זיך?

אין דעם שטימען מיר זיך אז אויך א קאמישען צושטאנד. פארהאן א פאר פאלק, וואס האבען זיך, דאלט זיך, ליב, וואס אכטען זיך, וואס פיהרען א פיינעם פאמיליען-לעבען, מיט א הויז און מיט קינדער, און דאך קריגען זיי זיך. ווען אויהר זאלט בײ זיי א פראגע טון, פארוואס

דאס קומט פאר, וועלען זיי ענטפערן:

— מיר ווייסען אליין נים פארוואס.

יא, נים ער און נים זי וועלען נים קענען צוגעבען קיין ווילכטיגע אורזאך צוליב וואס מען דארף זיך רייסען בײ די געזעצער.

עס טרעפט אמאל, אז מען קריגט זיך צוליב אויפגערעגט. ער איז איהר חושד, זי איז איהם חושד. ער שטעלט צו־פאל צו דעם טייוועל בײ איהם און בײרא און זי — צו א יונגערמאן. קען זיין, אז זי איז ערשט מיט איהר חושד, פארקט ווי ער טרייבט אבער מיט זיין חשד. אבער א גרויסער פאר קריגען זיך איז דאס שוין יא, עפעס א קלייניגקייט, אויסנאהמען!

א מאן וויל נים ארבייטען, א מאן שפילט אין קארטען, פערשטעהט מען, אז אזעלכע זאכען פירען צו קריגעריי; אדער די פרוי איז אנ'ארומלויפערקע, זי פערנאכלעסיגט אי דאס הויז, אי די קינ־דער, איז פערשטענדליך, אז דער מאן זאל זיין אומצופרידען.

אבער עס איז אנ'אנדער סארט פא־מיליע פאר אונז. דער מאן ארבייט און האט ליב זיין פרוי. פון זיין פערדינסט ראלט ער נמעט יעדען טאג צום אהיים אליס'ן טעלעפאן. ער זיצט און דער היים און זיין פרוי קאכט, פרעגט, א גוטער מאן.

און, ווידער, ערשט־קלאס געשטריגע איהרע היים־פליקטען. זי הארעוועט און ער־צייהט די קינדער. זי פאלט, האלט רײן דאס הויז — זי איז צופרידען מיט צום הויז. א פאמיליע פאר פאלק. און דאך קריגען זיך, און דאך געשען אומעט טאג, און מען הערט נים איינמאל צום אינטערגעבן. מען געהט ארום און הויז ווי אבגעפלאג־זענע אינגעקיפען.

וואס איז? דאס ווייסען זיי אליין נים. אמאל קריגען, אז פאר קרובים, צו פאר געבענטשע שכנים הויפט זי זיך אן צו קלאגען אויף איהם, און ער ווייזט אויך און אזא. זי רעדט, נים אויס איהר הארץ. אבער די צווישען קענען עפעס נים אומאנגען פון געהעריגע אורזאך, פאר וואס זיי רייסען זיך ארום. מ'שאקעלט אויף זיי מיט די קעפ:

— א משוגענע פאר...

משוגעים? נײן, זיי זענען נים משוגע. א סך פארלעך פאראן אזעלכע. עס קען זיין, אז די קרובים, וואס הערען און שמייכלען וועגען אליין אזעלכע פאר־לעך, נאר אויף זיך הערט מען נים.

דער דערמאנטער שרייבער לאסיען קערי זאגט:

— עס זעהען, לויט מיין מיינונג, פאר־האן מעהר פארלעך, וואס קריגען זיך און ווייסען נים צוליב וואס, ווי אזעלכע, וואס ווייסען יא צוליב וואס זיי אמפערן זיך.

פון וואנען פארט נעמט זיך דאס?

עס זענען דא א סך ארזאכען, נאר די ארזאכען פון קריגעריי בײ אזעלכע מענ־שען ליגט אבנעמען מיטעל מעהר. מען דארף דאס נאר קענען אויסלאזען און דער־וויהען. בײ מאדערנע פאמיליען, פאר־שיר פון מענשליכען לאגעסטער, וואוגען דא נאכגיע קאפיטלעך, וואס די פרובען דערגעהן פארוואס מען קריגט זיך.

עס שפילען דערבײ א גרויסע ראלע די פערשידענע צושטאנדען. ערשטענס, געוויינע צושטאנדען. אמאל איז זי פון עפעס געוויינט, אומרוהיג, און יעדע קלײ־ניגקייט רעגט זי אויף. אמאל, ווידער, איז דאס דער פאל מיט איהם. און אמאל מיט ביידען צוזאמען.

אמאל, ווידער, האט דאס צו טון מיט פסיכאלאגישע אורזאכען. זי האט עפעס געהאלט דערגרייכען און לעבען, און נים דערגרייכט. זי האט מיטגעבראכט עפעס געהאפט פאר זיך א קאריערע, און זי האט אנדערע שטרעבונגען געהאט אויסגעגעבען. זי מיינט, אז און דעם איז שולדיג איהר פאמיליען-לעבען; אז צוליב איהרע קינ־דער האט זי זיך מקריב געווען און און געפלויגען און מיטען וועג. אזא געפיהל עפעס איהר הארץ ווי א ווארעם. זי איז אומרוהיג. זי קען זיך קריגען מיט'ן מאן צוליב דעם, למשל, פארוואס ער האט פערגעסען אויף דעם דיווען אבנ קעל עש פון זיין פאפירוס. אבער און דער אמת'ן ליגט חנמער דעם אנ'אנדער אורזאך, א וויכטיגע אורזאך — איהר פער־דרוס, פארוואס זי האט, ווי זי דענקט, צוליב איהר מיטמענשלאט אנגעוואוירען איהר לעבענס קאריערע. אויב דער מאן, למשל, האט יא עפעס דערגרייכט און לעבען; אויב דער מאן, למשל, ווערט פערטיהמט, ווערט די קנאה צו איהם און הארץ נאך מעהר אויפגעבלאזט, און דער סוף איז, אז מען קריגט זיך ארום.

אבער אזעלכע ווייבלעך און מענער זענען, נאך אלעמען, אויסנאהמען, נים אלע זענען אזוי ווי אונזער קאריערע. דאן מוז מען די אורזאך פון די קריגע־רייען פון דער הויזשטעלונג ער מאן און פרוי זוכען אנדערשוואו וואלטען.

דאס האט צו טון מיט'ן אינערן קאמף צווישען די געשלעכטער, דאס האט צו טון מיט די אייביגע טענות, וואס א מאן האט צו א פרוי און פערקעהרט.

א מאן וויל געלויבט זיין; א מאן וויל לויבען פאר זיך. א פרוי אבער וויל פערגע־חנים, איבערגעבעטעט, לעבענס-בעקס־וועטלעכקייטען, א רגעסע, פוין הויז פאר איהר „מקריב זיין זיך". ארבייטען שוין אזוי די געפיהלען בײם מענשען, אז איהם דאכט זיך אלץ, אז זי לעבט איהם נים גענוג; אז זי בעשעצט איהם נים מיט הויפטקייט און גענוג שטוינלען, ווי ער וואלט וועלען. עס חוטט, אז ווי גאר זיי האבען חתונה געהאט, ווי נאר זי איז מיט איהם „ווילער געוואורען", האט זי פערלוירען אויהר געוויסע רוה, איהר פלירטשעלקייט, איהר פין און פלאנט. איהם עסט די דאזיגע ווערטפרסט איהרע. ער וואלט, בעשוואכט, צו איבערוואכען, וועלען, אז זי זאל זיך ווייטער הערומדרעהען נים אזוי ווילער מיט איהם. און דערפאר, קען זיין, ווערט ער פאר נאך קליינמיטיגען זיך אבהאלטען קריגען מיט איהר. ער מיט האט נים מיט א קלארען פלאן. געשעהעניש קומט האט ארוים נים בערעכנט פאר איהם אליין, נאר אזוי איז דאס.

זי, ווידער, וויל, זי געוואנט, אנבער געבענקט, בעקומענליכקייט. האלט זיך איהר אלץ אויס, אז זי בעקאמט נים גע־נוג פאר איהר לאבע, פאר איהר יוגענד, פאר איהר פערשטאנד זיין און הויז. עס דאכט זיך איהר איהר איך, אז ער רעכ־נעט זיך מיט איהר נים גענוג, אז ער הערט נים, וואס זי הערט, און אזוי ווײ־טער. צוזאמען האט ווידער צופריעדענען.

דאס איז, וואס איז האט פריהער אלס ישנען זיך דער נאך קאריערעס. דאן מוז מען די אורזאך פון די קריגע־רייען פון דער הויזשטעלונג מאן און פרוי עראנן פערשידענע אנדערשוואו וואלטען.

מבנערעבען „דער קאמף פון די געשלעכ־טער". דאס חזר'ט זיך איבער און אלע צייטען און בײ די פערשידענסטע קלאַ־סען. קומט פון דעם ארוים א צושטאנד, אז מען קריגט זיך און מען ווייס אליין נאכמעהר גים קלאר צוליב וואס.

אמאל פערקריגט מען זיך צוליב א קלייניגקייט אזוי ווייט, אז מען צוגעהט זיך אפילו, און הערנאך בעטעט מען איינער נאכ'ן אנדערן. מען געהט זיך פון אנאנדער און מען קומט זיך צוריק צו־זאמען.

פארלעך קריגען זיך אמאל אויך צו־ליב דעם, וואס זיי האבען פערשידענע טעמפעראמענטען וועלכע זאלען. ער, למשל, האלט פון קאמוניזם; זי — פון מאציאנ־ליזם א. ד. גל.; אדער ער וויל, אז מען זאל דעם קינד אזוי און אזוי לערנען, און זי — אנ'אנדער וועג. אבער אינטערעסאנט איז, אז צוליב מיינונגען - פערשידענהײ־טען קומען דאך פאר וועניג גט'ן. דאס הייסט, מען קריגט זיך צוליב געפיהלס־פער־שידענהייטען. זי האט וועגען א געוויסער זאך אנ'אנדער שטימונג, אנ'אנדער גע־פיהל פון איהם, און מען קריגט זיך. די קריגעריען פון מאן און ווייב, אלזא, ווערען מעהר און געפיהלען, ווי אין מיינונגען. זי פיהלט אנדערש וועגען לעבען בכלל, און וועגען פאמיליען-לעבען בפרט. עפעס האט זי א געפיהל, אז עס איז גוט נאט; אז עפעס און זיין בעטנעמען און ווײנט ניט. ער, ווידער, האט עפעס א געפיהל, אז זי מאכט פוואחמציפל און פערגעבענהייט, אז זי איז מוט קיין וואך נים צופרידען — און מען קריגט זיך.

ווען א מאן און ווייב זאלען זיך מעהר פערטראגען וועגען זייערע רוהר און וועגען זייערע מאמען, וואלטען א סך הויז מלחמות דאך אויסגעמיטען געווארען. מען דארף זיך לערנען צו פערטראגען די געפיהלען.

—o—

לאדזער כראניק.

נאכט-דיזשור אין די אפטייקעס.

היינט דיזשורירן פאלגענדע אפטייקן: מ. עפשטיין, פעטריקאווער 225; מ. באַרטאשעוויטש, פעטריקאווער 95; מ. ראזענבלום, צגיערזשער 12; גארפינקעל, וואלטשאנסקא 54; י. סאפיראשטיין, נאוואמייעיסקא 15.

רעפעראט פון פראפ. באלאבאן אין „וויזא".

א גרויסן אינטערעס רופט ארויס דער מיט אומגעדולד ערווארטעטער רעפעראט, וועלכער וועט פארקומען מאנטאג ד. 16. ד. ח. אין לאקאל פון דער פרויען ארגאניזאציע „וויזא" (אל. קאשטשושקי 21) מיטן דער בעטיטלונג פון בעקאנטן היסטאריקער פראפ. ד"ר מאיר באלאבאן פון ווארשא, וועלכער וועט האלטן א פארלעזונג א.ד.ט. „דאס פריוואטע לעבן פון די יידן און פוילן אין די פערגאנגענע יאהרהונדערטער".

צו דעם אלפוילישן צוזאמענפאהר פון „וויזא", וואס וועט פארקומען אין ווארשא ד. 14. און 15. אפריל שיקט די לאדזשער אפטיילונג א גרעסערע צאהל דעלעגאטן.

חיילכע הורט-סוחרים קענען געניסן פון הנחות ביים צאהלען דעם אומזאץ-שטייער פאר'ן יאהר 1927?

(§) די לאדזשער פינאנץ-קאמער אין פארמירט אונז, אז כדי אויסצומיידן גרויסע ווייטעטשונגען ביי די דורכשאגלעכע קאנטראקטאנצן פון וואס הייסט שטייערפאקט, דאס פינאנץ מיניסטעריום ארויסגעגעבן פאלגענדע פארארדנונג:

דאס אויסרעכענען דעם אומזאץ-שטייער פאר די הורטאווע האנדעלס-אינטער- נעהמונגען, וועלכע פיהרען נישט קיין רעכטמעסיגע האנדעלס-בוכער, מוז מען מיט די פארערדנונגען פון אומזאץ בעשטימען 2 פראצ. פון אומזאץ. און בעזונדערע פאלען אבער, ווען ס'האנדעלט זיך וועגן דעם אומזאץ-שטייער פאר'ן יאהר 1927, האבען די נאטשעלניקעס פון די פינאנץ קאמערן דאס רעכט טוילוהן צו בעגרענעצן די עקזעקוציעס פאר די שטייער-סומען, וועלכע זענען אויסגערעכנט אויף 2 פראצ. פון אומזאץ. פער- שטעהט זיך, אז דאס קאן געשעהען נאר'ן ערהאלטען אינדיווידועלע בויטעס פון די שטייער צאהלער. די סומע, וועל- כע ווערט פראוויזאריש אויסגעשלאסען פון דער עקזעקוציע, מאר אבער נישט איבערשטייגען די חויף פון אזן פרא- צענט פון גאנצן אומזאץ שטייער, וועל- כער איז בעשטימט געווארען דורך דער שאציגגס קאמיסיע. פון דער דאזיגער הנחה קאנען געניסען נאר די אינטער- נעהמונגען, וועמעס אומזאץ ס'איז אין אנ'עפשערעכענער מאס בעשטימטע- שטעלט געווארען דורך דער שאציגגס- קאמיסיע און די אינטערנעהמער ווייזען ארויס א נייגען ווילען צו בעצאהלען מיט סאמעך דעם הורט כאראקטער פון זייער מסחר דורך צושטעלען דאקומענטען פון פראבעמען, אויסציגען פון די האנדעלס- בוכער פון זייערע קליענטען, אדער דורך אנווייזען די גרעסערע אפשעצער.

דעם 15. מאי ה.י. איז דער לעצטער טערמין אריינצוגעבן בויטעס, כדי צו סאבען געניסען פון דער אויבען געזאגטער הנחה. בויטעס מבטל צו מאכען א טייל פון בעשטימטען אומזאץ שטייער איפ'ן יסוד פון ארטיקעל 945 פון שטייער געזעץ איז צוים אריינצוגעבן ביז דעם 5. יוני ה.י.

היות ווי דאס איז דאס לעצטע מאל, ווען פאר הורטאווע האנדעלס אינטער- נעהמונגען ווערען געמאכט הנחות ביים בעצאהלען דעם אומזאץ שטייער, דאר- פען די האנדעלס אינטערנעהמונגען שוין אין יאהר 1928 פיהרען רעגולערע האנ- דעלס בוכער. אין נעגעטיוו וועלען זיי צאהלען 2 פראצ. אומזאץ שטייער.

קרעדיט-יוניאָן פאר טריקא- און וועש-סוחרים.

(ג) געסטערן איז אין צענטראלען סוח- רים פעראיין (פעטריקאווער 10) פארגע- קומען די יערליכע פערזאמלונג פון דער טריקא- און וועש-הענדלער.

נאך לענגערע דעבאטעס איז בעשלא- סען געווארען צו שאפען ביי דער סעק- ציע אנ'צופאלונג פון קרעדיט שיין. די שיקאנירענדע סוחרים וועלען פארשטעלט ווערען אין דער סעקציע.

צום סוף איז געוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון פאלגענדע ה"ה: א. גלאזער, י. פאליעל, ה. וו. באמשטאם, ה. סקאסאווסקי, א. דימאנט, א. הימעל- פעלד און י. מ. ראש- סעקרעטער — ל. באמשטאם.

ת'לנג פון דער חנא-שיס'רייל.

(§) א שרעקליכער פאלאפאל האט פאר- געקומען ערשטענס און דארף ברענגענען, גמרגע ווסקגע אנמער לאח. דער 22- יעהריגער אגמאנו קטראל וויעשמיטשקא האט געוואלט לכבוד חגא שיסן אויף פויגל. ער האט צו דעם צוועק אנגע- פילט אנ'אלטע ריוער מיט שיסבעל און פלויי און פארשטאפט די ריוער מיט א רוי- קען נאטעל. בעת דער שיסבעל האט עקספלאדירט, האט זיך די ריוער א כיראדישער איינבריך און די פויגל- זענען געווען שרעקליך. בוידע דלאניעס פון די הענט זענען בעים שיסער אפגע- ריסען געווארען און אין שרעקליכען צו- רים איז ער אפגעפיהרט געווארען דורך דער פאגאטאוויע און שפיטאל.

שרעקליכער צוזאמענשטויס פון א טראמוויי מיט א דראשקע.

איין פרוי שווער פערוואונדעט.

דער אויפגעעגטער המון געוואלט לינטשען דעם שכור'ן מאטאר-פיהרער.

(ג) געסטערן נאכמיטאג איז אין לאדז פארגעקומען א שרעקליכער צוזאמענ- שטויס צווישען אנ'אמטערשטשטישען טראמוויי און א דראשקע. און רעזולטאט איז שווער פערוואונדעט געווארען א קרובים, די דראשקע איז צושמעטערט ...

געווארען מיט'ן טראמוויי, וואס איז צע- געלאפען ביז פעטריקאווער 96, ד. ה. לערך 30 מעטער.

דעם, וואס עס איז געלעגען אין א גרוי- סען קושען, וואס איז דורך דעם ש ע- ברעט פאַ'ם טראמוויי כמדר געשלעפט- געווארען פאראויס. ...

...

געווארען א פראטאקאל און די מויף מא- טער איז א שווער פערהאנדעלט מיט'ן רעכטען אפגעשלאגענעם פוס און האט אפגעפיהרט געווארען און שפיטאל אויף רעטונגס-וואגן. דאס פליגע קינד איז ניצול געווארען פון זיין רעדער מיט רגרס-

... דער טראמוויי איז געשעהען דורך געפאהרען די אייסנבאהנישע דראשקע און זי איז שטארקען שלידער'ער געשען, אז די פאסאזשירען כמ'ן דראשקע זענען באלד אראפגעפאלען אין די דראש- קע און צ שמעטערטעהם מיטגערייסען.

ארום די וואהלען צו דער קאנ- פערענץ פון ארבייטענדע ארץ-ישראל.

די וואהלען צו דער קאנפערענץ פון ארבייטענדע א"י און לאדז האבען ארויסגערופען א גרויסע פראפאגאנדע- סוראגג. די וואהלען זענען פראפארציא- נעלע און געהיים. די וואהלען קומען פאר דאנערשטאג 12. אפריל און לאקאל פון „התחיה". ס'זענען ארייגעטראגען געווארען פאלגענדע ליסטעס: 1) הת- אחדות, 2) פועלי ציון מיט „פלייהייט", 3) החלוץ, 4) החלוץ המרכזי, 5) הם- תדרות השומרים, 6) גורדוניה. וואהל- רעכט האבען די, וועלכע בעזיצען צייט- וועליגע מיטגלידס קארטען פון ארבייטער- פעטרען ארץ ישראל.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „החלוץ המרכזי" אין לאדז.

מוצאי שבת הוהמ"פ 7 איז צוזאמער אין פאראייניגטע די אלגעמיינע פער- זאמלונג פון „החלוץ המרכזי". דעם בער- ריכט פון דער פערוואלטונג האבען אפ- געגעבען די ה"ה ח. מתליות און מ. מעבשעלאף, וועלכע האבען אויפגעווי- זען, אז נישט קוקענדיג אויף די פערשי- דענע מניעות און שוועריגקייטען דאט די היגע ארגאניזאציע זיך גוט אנטוויקעלט. ס'זענען געפיהרט געווארען תעאטראלישע קורסען, ס'זענען אויך משפט גשווען דער אינטערקטאראן קורס, די שיחות און די קבוצות, יעדען שבת זענען פארגע- קומען סיסטעמאטישע חברים שמועסען א.א.וו.

אין דער דיסקוסיע האבען זיך בעטע- טיליגט די חברים מאנטש ז. שטרויך און מ. וויינגרונד. דער המשך איז אפגע- לייגט געווארען אויף שבת דעם 14. ר.ת. 6 צושגרם. אויף דער סאג נרדנונג — וואהלען פון א קאמיטעט.

„ארדט"

ארטיסטישע רעזשי און קאמער-מעאטער אונטער דער לייטונג מ. בראדער זאן

פסח-פראגראם:

היינט,	ד. 10. 1 מערש. ענהויב 9,30	
מיטוואך,	11. 2	4 נאכמ. (פאפ. פרייזען) 9,30
דאנערשטאג,	12. 3	4 נמ. (פאפ. פרייזען) 8 און 10,15

„שנים עשר מי יודע?"

1) פסח,	5) דיינדל,	9) נאך דער חופה,
2) סקעטש,	6) מלוה מלכה,	10) חסידישער טאנץ,
3) קעטלען,	7) סאלאם אלייקום,	11) מאביליזאציע,
4) לופט מענטשר,	8) ישיבניקעס.	12) בעקערלעך.

הנחה-בילעטען אונגילטיג. די קאסע איז אפען פון 1.30

אלגעמיינע פערזאמלונג פון קאאפעראטיוו „פשענדזא".

(ג) נעכטען איז פארגעקומען די יעהר- ליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דעם ...

דער קאסע בעריכט ...

... ערעך די ה"ה: ג. ארדינגא, פיאטר- קאווסקי, שטערלינג, שמאנאווסקי, ני- פעלד; קאנטראלם: יאראסאווסקי, און- בערג, באראנשטיין.

און אויפזיכטס ראט זענען ארין די ה"ה: י. לעפלאווסקי, פינקעלשטיין, שנ- דער, מולמאן, בערקאוויטש; קאנ- טראלן: קאפלאוויטש, ב. האמערמאן.

... מכשירים א.א.וו. דער קאאפעראטיוו צעהלט 122 מיטגלידער און שטיצט זיך אויף א פאי קאפיטאל פון 112 טויזענד זל. (יעדער פאי בעטרעפט 100 זל.) „פשענדזא" געניסט פון פיל קרעדיט און דיספאזירט ביים היינטיגען טאג מיט א סומע פון קרוב 120.000 זל..

הכנות פון די היגע סאציאליסטישע פארטייען צום ערשטען מאי.

(ג) אין די יארישע, ווי אין די פויל- לישע ארבייטער קרייזן פון אונזער שטאט ווערען שוין געמאכט פארברייטע- טונגען צו די פייערונגען פון 1. מאי. ס'ווערט פראיעקטירט א געמיינזאמע דעמאנסטראציע פון פ.פ.ס., דייטשע ארבייטער פארטיי, „בונד", פועלי ציון רעכטע און לינקע. ס'ווערט געפלאנט,

אז דער דאזיגער אינטערנאציאנאלער ארבייטער צוג זאל איג'ם טאג פון 1. מאי מיט מוזיק און רויטע פאהנער צי- געהן צו דעם קאסטשושקאמאנג וואלד און ווערט, אויף דעם בעשטימטען פלאץ, לייגען דעם ווינקעל שטיין צו די ארבייטער היימער, וועלכע דער מאגיסטראט טראכט צו בויען.

וויכטיג פאר פריזיערס!

סעלניש בלומען-וואסערן	ער 3.50	א קילא
וועשעטאל	פון 1.50	
פיסטין-זייף צום רזירען	7.60	
ברילאנטין	3.50	
פראנצויזישער לאקיר	45	גראשען א רעקע

איך בעזיץ אויך א רייכען אויסוואהל פון פלאטין און שטאהל-וואכען אלעס צו פאבריקס-פרייזען. מיט אכטונג פערפומעריע

J. DRUKIER, Zawadzka 11.

בעמ.: פאר ענגראסיסטען—געהעריגער רעבאט און גינסטיגע בעדינגונגען.

איז שטורם פון ליידענשאפטען.

שפאנענדער ראמאן, פול שטוינענדע איבער- לעבונגען און ליבעס-אינטריגעס.

(3-טע פארזעצונג)

וואנדא האט אויסגעדרעהט דעם קאפ און פערשטעלט דאס געזיכט אין די ...

...

לעג איך אין דיינע הענט מיין גורל. מיין לעבען און מיין גליק". ערלויב מיר דו פערגעסען זיך מיט דיין קליינעם יתומל, מאך מיך גליקליך און ווער מיין פרוי.

א פערשטיקטער געשריי האט זיך ארויסגעריסען פון וואנדא'ס ברוסט.

רידער האט ווייטער גערעדט:

— וואנדא! זאג נישט, אז דו מיהלסט נישט צו מיר גרויסע הארציגע ליבע.

...

האט איז ער דען נישט? פארוואס זארגט ער זיך נישט פאר זיין קינד? פארוואס האט ער איך איבערגעלאזט אין דער שרעקלעכער נויט?

א בעמיטעפער האט דער רידער געקוקט אויף דער שעהנער, אויסגעבליכי- טער פרוי, וואס איז א שעלצע געשטאנען פאר איהם און פערמיידיגט דאס אונגעטרייען מאן.

אין שווער פערצווייפלונג האט ער געדריקט די הענד צום שטערן. דאס, וואס ער האט געהערט האט איהם אראפגעווארפען פון הימעל, איהם צוגענומען זיינע שענסטע האפנונגען.

...

אויפקלערונגס-אקציע וועגען די יודישע עמיגראציע-פראבלעמע.

צו דער יודישער געזעלשאפט.

די יודישע צענטראלע עמיגראציע-געזעלשאפט אין פוילען („יעאס") האט באשלאסען דורכצופיהרען אין פארלויף פון די נעכסטע פאר מאנאטען אן אויפקלערונגס און ווערבונגס-אקציע מיט'ן צוועק צו פערשטארקען די מאראלישע און מאטעריעלע באזע פון דער געזעלשאפט.

דאס יודישע עמיגראציע-פראבלעם שטעהט זעהר שארף. די עקאנאמישע לאגע פון די יודישע מאסען אין די לענדער פון מזרח-אייראפא איז א שווערע. צוליב א רייהע היסטארישע סבות זיינען די יודען נישט פערטרעטען, אדער זעהר שוואך פערטרעטען, אין די וויכטיגסטע צווייגען פון ווירטשאפטליכען לעבען, ווי: גרויס-אינדוסטריע, שווער-אינדוסטריע, מלוכה און מוניציפאלע אמטען וכדומה. דערצו ווערען די יודען אלס מעהר און מעהר ארויסגעשטויסען אויך פון די עקאנאמישע פאזיציעס, פון וועלכע זיי האבען געצויגען זייער יניקה און משך פון דורות.

גאר אויף פאר דער מלחמה, ווען די לאגע איז עקאנאמיש דאך נישט געווען אזוי מאטימח'דיג, ווי איצט, האבען יודען געהאט גרויסע אויסוואנדערונגס-מעגליכקייטען און גרויסע מאסען פון די צאר. באוואסלאווע און פערארמטע פלענער אפ-פליסען צו די אויסוואנדערונגס-לענדער (פון יאהר 1881 ביז 1925 האבען אויסגעוואנדערט פון מזרח-אייראפא 3 מיליאן 648.500 יודען, פון וועלכע צפון-אמעריקא אליין האט ארייגעלאזען 2 מיליאן 650.000), וועהרענד היינט, ווען די יודישע באפעלקערונג אין מזרח-אייראפא, טראץ איהר יעהרליכען צוואוקס פון 1%—1½%—1, איז שטארק פערגרעסערט געווארען, זיינען א טייל טירען געשלאסען און די יודישע אויסוואנדערונג רעדוצירט בס"ה ביז 40.000 א יאהר. אויף די דאזיגע צאהלען איז, ביי די איצטיגע פערהעלטנישען, א גאנץ בעדייטענדע, ענטשפרעכענדע צו אבער רלהלגזפין נוט די ווירקליכע בעדערפענישען.

כדי דאס צו בעקעמפען איז נויטיג:

1) די מאבילוזירונג פון אלע מעגליכע פאקטארען, ווי אין די אויסוואנדערונגס — אזוי אין די איינוואנדערונגס-לענדער אויף אויסצונוצען דעם גענויגען פאליטיש און געזעלשאפטליכען דרוק, כדי צו דערגרייכען פערלייכטערונגען פאר דער עמיגראציע און 2) די צופאסונג פון די עמיגראנטען צו די נייע עקאנאמישע פערהעלטניסען אין די אימיגראציע-לענדער. עס האנדעלט זיך נאטירליך וועגען דעם, וואס איז אמאל פלעגט די עמיגראנטען-מאסע פון נישט קוואליפיצירטע עלעמענטען, ערשט אין די נייע היימען זיך פערווארבען א פאך, איז איצט פאר די דאזיגע עלעמענטען געוואלדיג פערשוועהרט, ווי דאס פאקטישע ווערט, אזוי אינצואווערען זיך אין דעם נייעם לאנד. די עמיגראציע-אנשטאלטען שטעהן דערנאך פאר א דרינגנויטיגע אויפגאבע פון פראפעסיאנאליזירען און קוואליפיצירען די ערב-עמיגראנטען, בעקאנטען זיי מיט א פאך און פארבערייטען זיי צו דער שפראך פון דעם לאנד וואוהין זיי קליבען זיך עמיגרירען.

מיר דארפען דערצו אויסבויען א פערפאלקאמטע ארגאניזאציע, וועלכע זאל זיין אימשטאנדע צו לייטען און ווירקען מעגליך די עמיגראציע-נויט, וועלכע זאל זיין מסוגל אויסצונוצען, אין דער מאקסימאלסטער מאס, די פאראנענע עמיגראציע-מעגליכקייטען און שאפען נייע מעגליכקייטען. זי דארף האבען א שטענדיגע, רעגעלמעסיגע פערבינדונג מיט דעם עמיגראנטען-מאטעריאל — פון איין זייט — און פון די אימיגראציע-מעגליכקייטען — פון דער צווייטער זייט — און ענטשפרעכענד צו דעם פיהרען איהר טעטיגקייט.

זי מוז דערצו אויך בעגרינדען צו פערקלענערן דעם גאנצען פראצעס פון עמיגראציע, פערמינדערען די קאסט און די מאטעריעלע אנשטרענגונגען פון די עמיגראנטען, אפהיטען זיי פון דעם גרויסען נעץ פון שווינדלערס, פערפיהרערס און אפנארערס, וואס לויערען אויף זיי אויף יעדען טריט און שריט.

אונזער אקציע איז בעגרעפען דארפצופיהרען א ברייטע אויפקלערונג וועגען די עמיגראציע-פראבלעמען בכלל און די פאפולאריזירונג פון דער יודישער צענטראלער עמיגראציע-געזעלשאפט („יעאס") בפרט.

מיר ווילען אויך פאלמאכען פערברייטערען דעם בעשטאנד פון דער געזעלשאפט, עפענען נייע אפטיילונגען, ווערבען נייע מיטגלידער און אונטערשטיצער און א שטארקערן, פעסטערן געזעלשאפטליכען יסוד אונזער אנשטאלט.

מיר ווענדען זיך דערפאר צו דער יודישער געזעלשאפט מיט א היסען אפעל צו מאכען אלע מעגליכע אנשטרענגונגען און אסיסטירען געלד-צושטייער, וועלכע מיר וועלען דארפען פאר דער אקציע. די עמיגראציע פאדערט רייזיגע אויסגאבען און עס איז דער חוב פון דער יודישער געזעלשאפט די דאזיגע אויסגאבען צו שאפען.

מיר רופען דער יודישער געזעלשאפט און מיר האפען דורכצופיהרען מיט'ן געהעריגען ערפאלג אונזער ערשטע גרויסע אקציע.

שלוסקאמיטעט
פון דער יודישער צענטראלער עמיגראציע געזעלשאפט אין פוילען
(„יעאס")

—=0=—

א כאראקטעריסטישער פראצעס געגען אשר קאהן.

(ב) בשעתו האבען צוויי פאפיר פירמעס מ. גליקסבערג און אוישער ראס איינגעקויפט אין דער דאנציגער פאבריק פון ה' אשר קאהן „באלמוקים" א גרעסערע סכום פאפיר. היות ווי די פירמע „פאלמיקים" האט דאס פאפיר נישט צוגעשטעלט, איז דער ענין ארונטער אין דאנציגער געריכט, וואס האט גע'פסק'נט אן ענטשעדיגונג לטובת בוידע פירמעס. א. קאהן האט דאן אפעלירט צום דאנציגער סענאט. בינו לבינו איז דער ענין אבער איבערגעגאנגען צו א בוררים-געריכט אונטער'ן פארזיץ פון ה' פאנרלושעוויטש, וואס האט גע'פסק'נט לטובת די פירמעס 1000 דאלאר. היות ווי ה' א. קאהן האט באראטען בעצאהלען די קאסטען פון פראצעס און סענאט, האט ער ווידער אפעלירט צום ווארשאווער האנדעלס געריכט, וואס האט ארויסגעטראגען א פסק דין, לויט וועלכען די פירמע „פאלמיקים" מוז בעצאהלען די קאסטען פון פראצעסען און סענאט. דער דאזיגער פסק דין האט אויך א בעדייטונג פאר אנדערע פירמעס, וואס האבען בעציהונגען מיט דאנציג.

א שעהנע נדבה פאר ארימע יודען פון דער טיי-פירמע וויסאצקי.

(:) דער פערטרעטער פון דער טיי-פירמע וויסאצקי אין לאדז ה' שלום זינגער האט אויף פסח געשאנקען א גרויסע צאהל טיי פאר די חוגע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס. פון דעם אומזיסטען טיי האבען גענאסען די געזעלשאפטען „תומכי אורחים", „בית לחם", אלטע יודישע יתומים הויזער און פיעלע וועלכערען. ס'איז ראוי צו בעמערקען, אז די דאזיגע שענקונג מאכט, וועלכע מען דינען פאר א ביישפיל פאר א סך אנדערע יודישע פירמעס ביי אונז און שטאט, ווערט יעהרליך איינגעפיהרט לויט דער צוואה פון דעם פערשטארבענעם גרינדער פון דער פירמע קלאנימוס זאב וויסאצקי.

פייערליכע פריז-אקאדעמיע.

די גרויסע פריז אקאדעמיע, וואס וועט פארקומען דאנערשטאג, 10 פריזה פארקומען אין לאדזער „פילהארמאניע", האט ארויסגערופען גרויס אינטערעסע. צו דער פרייער פייערונג קומען ספעציעל פון ווארשא ש. מענדעלסאן, דער גלוב צענדער לימערא... וועלכער וועט רעפערירען וועגען פריץ'עס שאפען און דער בעריהמטער ארטיסט פון דער ווילנער טרופע, ה' י. ווייסליץ, וועלכער איז בעקאנט אלס אויסגעצייכנעטער אינטערפרעטאטאר פון פריץ'עס ווערק.

א חוץ דעם וועט ה' ישראל ליבמאנשטיין געבען א כאראקטעריסטיק איבער פריץ'ען און זיין ווירקען בשעתו און לדורות.

אויך דער פאפולערער ארטיסט דוד זיידערמאן וועט אויספיהרען א רייע פאלקס לידער.

הסתדרות „החלוץ".

צוליב נישט אנגעפאסענע פון איינע סיבות איז געלעזט די „החלוץ" אקאדעמיע און זאל „הוסיר" נישט פארגעקומען. דעם טאג פון דער „החלוץ" אקאדעמיע וועט בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

דער ועד.

צו דער יוד. עפענטליכקייט אין לאדז

תאבעמערונג און מיר בקשה א גרוף פון א לאדזער מו"צ, מיטגליד פון חזקת רבנות, וועגען א זעהר ווילטיגען כשרות ענין אין אונזער שטאט און נאכדעם, ווי איך האב איהם שוין צוגעשיקט צום רבנות, ועד הכשרות און צו די אנגעזעהענסטע יודישע פערזענליכקייטען אין אונזער שטאט און דער ענין שלאפט ווייטער — געפין איך פאר מיין חוב דעם דאזיגען בריף צו פערעפענטליכען, און זאל דאס יודישע לאדז צוזאמען מיט'ן רבנות און ועד הכשרות אינטעגראל פאר אלעמאל א סוף מאכען צום דאזיגען אומערהערטען טרפות סקאנדאל, וואס איז, ווי דער השב'ער מו"צ שרייבט, ממש חומל-שרעקליך.

„עס וויינט און אין דער שטאט אונזערע תארץ אויף די פיל מכשולים, וואס קומען פאר אין אונזער גרויסער שטאט און כמעט אלע אסורות, איסורי נבלה וטרפה און איסור חלב, דערפערעט, וואס עס האבען זיך געמעהרט און אונזער שטאט א סך יאטקעס, וואס פערקויפען און און געמישט טרפה מיט כשר'ע פלייש צוזאמען.

„פאר עטליכע יאהרען האט זיך אפשר געפיהרט טלוי? איז דער נישט יודישער געגענד, וואו עס איז פאראן א קלייניגער פראצענט יודען, און ביסלעכווייז האבען זיך אזעלכע געמישטע יאטקעס געעפענט ביז מעהר ווי 200,— עס איז דאך באוואוסט, אז פיל פון די היינטיגע קצבים זענען רקים ופוחזים, און די איינציגע זאך, וואס האלט זיי אין מורא איז דאס נאר, וואס עס קאן קומען א משגיח אדער מו"צ קאנטראלירען צי עס איז פאראן דער סטעמפעל „כשר" אויף דער זייט פלייש, — דאנעגען אבער, אז דער קצב האט אויך טרפה פלייש און זיין יאטקע צום פערקויפען, האט ער שוין דאן נישט וואס מורא צו האבען, ער קאן דאן נאנץ רוהיג זיין, וואס אורח נלאמט זיך, און מאמער טרעפט ביי איהם דער ראבינאט קאנטראלער פלייש אהן אזא חותם, ענטפערט דאן דער קצב, אז די זייט פלייש איז, אויף טרפה.

„די קצבים פון די געמישטע יאטקעס קויפען אויסער דעם פלייש פון די וועגעל שחיטות, וואס עס ווערט געשאכטען דורך נישט קיין שוחטים, אונטער'ן איסור, אז זיי פערקויפען דאס פאר טרפה. דאס זעלבע פערקויפען זיי אויך חלב אנשטאט כשר פעטס.

„עס טרעפט וויפיל מאל, אז זיי פערקויפען יודען טרפה פלייש אנשטאט כשר'ע, פערענטפערנדיג זיך, אז ווייל דער קונה איז צוגעגאנגען צום טרפה-טיש קלאיין האבען זיי געהערענט, אז ער וויל טרפות; עס טרעפט אויך, אז ווען דער קונה הערט פילוש, זאגט שוין דער קצב, אז ער האט איהם אנגעזאגט פאר א גאנץ יאר. אזעלכע פאקטען געהערען צו די טאג טעגליכע ערשיינונגען.

„עס זענען אויך פאראן פיל יודען פון די פרומע עלעמענטען, וועלכע וואלטען אפשטאלער נישט קויפען קיין טרפות אז ס'איז אבער דא ביי א יודישען קצב טרפה מיט כשר'ע צוזאמען, איז שוין פראט די פרישה, דען מעהר, ווי דער קצב וועט דאך נישט וויסען אז ער איז דאך שליסליך אויך א חשוד.

„מיט א יאהר צוריק האט זיך אויפגעהויבען א גרויסער טומעל ארום דער זאך און דער ראבינאט מיט'ן ועד הכשרות האבען אויף א ספעציעלער זיצונג בעשלאסען צו ברענגען דעם דאזיגען מכשול אין ארדנונג. באלד דערויף האבען זיי פערעפענטליכט אין דער פרעסע, אז מ'זאל קויפען כשר'ע פלייש נאר אין די יאטקעס, וואו עס איז קיין טרפה נישטא. אלס רעזולטאט דערפון האבען מאנכע א סך געמישטע העטערס אויפגעהערט צו האלטען אין זייערע יאטקעס טרפה פלייש.

„וואס קומט אבער ארויס: אין אויניגע וואכען ארום האט זיך דער ראבינאט מיט'ן ועד הכשרות געטאלט גוט וויסען פון דער גאנצער מעשה. זיי זענען דערוויילד געווארען ווי א חוס און די אויגען פון די קצבים, און — עס האבען זיך געמעהרט נאך מעהר אזעלכע געמישטע יאטקעס.

„די חומלען דארפען רעש'ן אויף דעם, וואס האבענדיג אין האנד אזא ווילטיגע תקנה, וועלכע האט זיך שוין געהאלטען ביים דורכפיהרען און פערענדיגען, האט מען זיי איהר פערנאכלעסיגט און צושטערט, אזוי, אז די זאך איז נאך מעהר קאליע געווארען!

„אז מ'פרעגט די ראבינאט-מיטגלידער, וואס דאס בעדייט, ווארפט איינער ארויף די שולד אויפ'ן אנדערען, און וועהרען צו די אויגען, וואס זעהען צו די מכשולים! צו דען, וויל יעדערער ראדף פרנסה און שוין אלץ הפקר? אדרבה, דורכ'לערנען, וואס מ'וועט מאכען הלכות און כשרות, וועט השי"ת פערפרויים די פרנסה פאר יעדען בהיתר ובריוח.

מיר ווענדען זיך דערובער צו יעדען איינציגען, וואס איז בכח מיטצוהעלפען מ'זאל אויפמערקזאם מאכען דעם ראבינאט מיט'ן „ועד הכשרות" זיי זאלען נאט רוהען ביז זיי וועלען די זאך נישט ברענגען אין ארדנונג: עס זאלען זיין כשר'ע יאטקעס בעזונדער און טרפה יאטקעס בעזונדער. עס וועט דירעקט קומען נישט געשטערט ווערען זיין פרנסה און אונזער שטאט וועט פערזארגט זיין מיט כשרות אי"ה."

ווי מיר זעהען אלזא, זאגט שוין דער איבערגעריכמאכטער בריף אליין פאר זיך גאנץ גענוג, פרושים צו איהם זענען איבעריג. יעצט האט דאס יודישע לאדז דאס ווארט.

י. בעריאזער.

זעזאניעס וועגען די הכנסה פון יאהר 1927 מוזען אריינגעטראגען ווערען ביז'ן 1. מאי ה. י.

די צענטראלע פון סוחרים און פאבריקאנטען פערבאנד פון דער לאדזער ווא-יעוואדזשאפט מאכט בעקאנט, אז זעזאניעס וועגען דער הכנסה פון יאהר 1927 דארף מען אפגעבען ביז דעם 1. מאי ה. י.

די שטייער צאהלער דארפען אריינטראגען א זעלבשטענדיגע אויף'ן הכנסה שטייער אין דער הויף פון א הויפט פון שטייער, וועלכער איז אנגעגעבען געווארען אין דער זעזאניע מכח דער הכנסה.

בעציהערע אינפארמאציעס, ווי בכלל אלע פארמאליטעטען ערטיילט אין ערלעדיגט די סאצוצלאריע פון פערבאנד אין די ביורא שעה'ן.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש — 30 —

גאסטראלען פון די בעליבטע לאדזער ארטיסטען
חנה לערנער, דוד זיידערמאן

מיטוואך ד. 11-טען, 3.30 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען
עקדת יצחק
היסטארישע אפערעטע 4 אקטען מיט גאלדפאדען
הויפטראלען שרה—חנה לערנער, אברהם—דוד זיידערמאן.

מיטוואך ד. 11-טען און דאנערשטאג ד. 12-טען 9 אוונד
פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז. פרעמיערע!
סיידי ווי קריכסטו?
אפערעטע אין 3 אקטען מיט סינגל מוזיק פון רומשינסקי. הויפטראלען סיידי חנה לערנער, ריסטאנד—דוד זיידערמאן. ליעדער איך חלום פון א פנים—געזונגען פון ד. זיידערמאן. דו'סט פיידי ווי קריכסטו. קווארטעט פ'תעט אונז נאך זיין גוט. דוסט איך האב דיך ליב—געזונגען פון ח. לערנער און ד. זיידערמאן. ליעד את סיידי קרוין — געזונגען פון ד. זיידערמאן. רעזשיסירט פון ד. זיידערמאן.

דאנערשטאג ד. 12-טען 3.30 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען
די יודישע שיקסע
אפערעטע אין 3 אקטען פון שאר, מוזיק פון ש. סעקונדא.
הויפטראלען: פאליאשקע—חנה לערנער, בערל—דוד זיידערמאן.

אנזעמבל: ... טענץ איינשטודירט פון טאנץ-מייסטער ב. לייבאוויטש. געשעפטס-פיהרער בעזמאן. דיריגענט: ... מוזיק-לייטונג ל. זעלמאן. בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

Mydło Rewolwer Majde
Zamiast szumnej i wielkiej reklamy dajemy dobry i tani towar.

לאזט אייך נישט פערפיהרען!!!
חיות ווי עס האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע פאלשיפיקאטען פון מיינע איבערציל, בעקאנטע, וועלכע אונטער די נומערן:
16, 10, 15, 17, 71 און 89
מאך איך אויפמערקזאם די ג' קונדען, אז מיינע ווארען אונטערשיידען זיך פון די געפעלשטע דערמיט וואס:
1) אויפ'ן עטיקעט דארף זיך געפינען די אויפשריפט פון מיין פירמע „מ. בארנשטיין, לאדז".
2) די קארקעס דארפען זיין געשטעמפעלט מיט מיין פירמע (אויסנעהמליך מיט לאק „מ. בארנשטיין" און אינוועניג אויסגעברענט „מ. בארנשטיין" אדער „בארווין" לאדז).
צו פאדערן איבעראל.
מיט אכטונג „Borwin"
איינהאבער:
מענדיל בארנשטיין
לאדז, נאוואמיעסקא 30
טעלעפאן 30-58.

פריז-אקאדעמיע אין פילהארמאניע.

צום 13. יאהרצייט פון דעם גרויסען יודישען דיכטער י. ל. פרץ קומט פאר מיטוואך דעם 11. 10 א זייגער פריה אין פילהארמאניע זאל א גרויסע פרץ-אקאדעמיע. אויסער די פילהארמאניע שאספיעלן פון פרץ'ן וועט רעדען דער פאפולערער ארבייטער-טוער ורכבל פון ווארשא.

דיכטער משה ברודערזאן וועט רעציטירען איינגע שטיקען פון פרץ'ס ווערק. ס'וועט אויך אנטיילנעמען דער לאדזער ארטיסטען אנסאמבל פון „ארטם". די אקאדעמיע האט ארויסגערופען א גרויסע פערשרענמונג.

פייערליכער קבלת-פנים פאר דער „הבימה" אין א"י.

איז תל-אביב'ער מאגיסטראט, ביי ביאליק'ן און אין ועד לאומי.

(פון ציעלע קארעספאנדענט צום „לאדזער טאגעבלאט")

דאס ענטשטעהן פון דער „הבימה" קען ארץ ישראל האט און לאנג ארויסגערופען א גרויסע פרייד. יאהרען לאנג האט מען זיך דא אנגעהערט וועגען דעם רוהם פון דער אוניקאנער און זיין ערשט העברעאישער טעאטער האט זיך ערהאלטען אין דער גאנצער וועלט און עס איז דערבייער געווען א פערגרידום, האט דא, ווי העברעאיש איז די שפראך פון לאנד, ווי דאס מוזיקאליש נאציאנאל געשאפען ווערט פון די „הבימה" ארטיסטען וועלכע האט א אגעקלונגע השפעה אויף די מאסען, דוקא דא איז די „הבימה" נאך נישט.

עס ווערט הערצליכער פערשטענדליך דער אינטערעס אין די צוגעשטעלטע, וואס דאס ענטשטעהן פון דער „הבימה" האט ארויסגערופען אין גאנץ ארץ ישראל, בעזונדערס טאקע אין תל-אביב, און צוויי מאל פנ'ים וועלכע לעבען אין פון דער מאדערנער א"י קולטור.

שוין מיט עטליכע מעג פריהער פאר'ן אנקומען פון דער „הבימה" האבען זיך די קינסטלער-קרייזען אין תל-אביב, ליטעראטען, ארטיסטען, מאלער א. א. שטארק מתעסק געווען מיט'ן אופן פון קבלת-פנים. א ספעציעלער קאמיטעט פון אנגעזעהענסטע בירגער פון תל-אביב איז געווען צום שוף אויפנעמען די גאסט און מיט א דיהרענדער ליבע, וועגען די ארטיסטען אפגעפיהרט געווארען אין שטאט.

גלייך ערשטען אפריל, האבען די „הבימה" ארטיסטען דינסטאג דעם 27. מערץ בעזוכט דעם תל-אביב'ער מאגיסטראט, וואו עס האט זיי אויפגענומען דער בירגערמייסטער ה' דיזענגאף און די מאגיסטראט-מיטגלידער. ה' דיזענגאף האט דערביי געהאלטען א קורצע בעגריסונגס-רעדע און ער האט צווישען אנדערען געזאגט: „ארץ ישראל איז די בימה פון אונזער נאציאנאלען לעבען. דא ווערט געשאפען אונזער ווירטשאפט און קולטור, פון וועלכער עס וועט ציהען יניקה די יודישע קולטור בכלל און ממילא אויך דאס טעאטער. פון אייך ווען מיר זיך בעמיהען צו לערנען ארגאניזאציע אין אונזער טאג טעגליכען לעבען. אין אונזער פראסטער שאפונגס ארבייט אביסעל פון דער שעהנקייט, וואס הערשט אויף אייער בימה. איך ווינש אייך און אונז, אז בקרוב זאלען זיך עקרינען אייערע וואנדערונגען, אז אונזער לאנד זאל בערייכערט ווערען מיט א נייער עליה, מיט נייע קינסטלערישע ליכט און קולטורעלע ווערטען, דאן וועט אייער „בימה" זיך צוזאמענגיסען מיט אונזער בימה.

און נאמען פון די „הבימה"-מיטגלידער האט געענטפערט ה' טשעמעריגסקי: פרויד אונז זעהער פילען אז אונזער הארץ און איצטיגען מאמענט, דאס הארץ איז פיל און די צונג איז ווי צוגעקלעפט צום גומען. עס פעהלט אונז ווערטער אויפ'ן אנבליק פון דער גרויסער שטאט, וואס אויך איהר שטייסען קער און דאנקבארער פון אט די ווענט. ווייל אויך אונז, וואס מיר האבען זוכה געווען צו קומען אין אייער אויפגעבויטע הויז. געבענטשט זייט פאר דעם געפיהל, וואס מיר פיהלען ווי מיר וואלטען געווען געקומען אין עלטערנ'ס הויז. און הלואי, אז אויך מיר זאלען געפינען א דאך פאר'ן בנין פון א טעאטער פאר דער „הבימה", וואס מיר האבען אויסגעהארעוועט און געטראגען אויף די הענד פון גלות צו גלות שוין 10 יאהר.

און אין דער גרויסער שעה און ווען אונזערע פיס טרעטען אויף דער ערד פון דאזיגען לאנד, בעגריסען מיר זעהר וואס אייניגע פון די בויער פון אונזער טעאטער, זעגען מיט אונז דא נישט.

מיט אונזער אויפטרעטען דא וועט אונז זייער מעגליך? אויפהערען צו זיין א נסיון. דא וועט דער ארטיסט פון דער „הבימה" האבען צום ערשטען מאל דאס געפיהל, אז ער האט פאר זיך א פובליקום, וואס פערשטעהט זיין שפראך און זיין שפיעלען. וואלטען מיר בלויז דער פאר אהערגעקומען, וואלט שוין אויך גענוג געווען, מכל שכן, אז מיר וועלען נאך דערצו האבען די פרייד פון צוזעהן דעם אויפבוי פון „הומ-לאנד". די דאזיגע אבער רוהרענדע רעדע פון ה' טשעמעריגסקי איז געווארען געהאלטען מיט אזוי פיל הארץ, אז מען האט באמת געקענט ארויסהערען די פרייד פון די „הבימה"-ארטיסטען צו זייער אנקומען קיין א"י. נאך דעם קבלת-פנים אין דער „עיריה" איז פאר די ארטיסטען געמאכט געווארען א קבלת פנים ביי ביאליק'ן און מיט גרויס שפאנונג ווערט ערווארט זייער ערשטער אויפטריט.

תל-אביב, 27 מערץ.

ליסטע נומער 4 אכטונג חברים —ות' פון „החלוץ המרכזי"

צענטלניצג 4.

מיטוואך שביעי של פסח 8 נאכמיטאג קומט פאראן אינטימער לאקאל אנ'אויפקלערונגס פערזאמלונג וועגען דער צוזאמענשטעלונג פון דער קאנפערענץ פון די ליסטע פאר'ן ארבייטענדען א"י און אונזער שכל אלע סימפאטיזירער ווי אויך כוסמאטיקער ווערען צוגעלאזט נאכ'ן בעווייז זען א קאנפלידארס לאגע פון דער ליגע. די וואהלען קומען פאר דעם 12. ה. ח. פון 3 ביז 10 אוונט אין לאקאל פון דער „שלום עליכם" שולע (פאהרגיאנא 11). אלע חברים און סימפאטיקער חברים אויפגעפאדערט צו קומען און שטימען פאר דער אייניגער ציוניסטישער ליסטע נומער 4.

„הפועל-המזרחי"

דאנערשטאג אחרון של פסח 4 א זייגער קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א חברים פערזאמלונג מיט דער בעטייליגונג פון ה' וואסערמאן פון ווארשא.

קאנפערענץ פון די ציוניסטישע צענטראל קאמיטעטען אין לאדז.

לויט דער איניציאטיווע פון צ.כ. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען קומט פאר זונטאג דעם 22. ה. ח. אין אונזער שטאט א קאנפערענץ פון די ציוניסטישע צענטראל קאמיטעטען אין ווארשא, ווילנא, קראקא און לעמבערג. די קאנפערענץ וועט האנדלען די אויפגאבע אויסצוארבעטן א ציוניסטישען איינהייטליכען ראט און פאראייניגונג דעם בעטריב פאר דער פעראייניגונג פון די ציוניסטישע ארגאניזאציעס און די בעזונדערע געביטען און פוילען.

און צוזאמענהאנג מיט דער קאנפערענץ פראיעקטירט דער לאדזער ציוניסטישער קאמיטעט אינצוארדנען א גרויסען מיטינג מיט דער בעטייליגונג פון די אנגעזעהענסטע ציוניסטישע פיהרער און פוילען.

א סדר-נאכט אין געפענגניש

וויי לאזען א מויל איוף נרו.

פינצטער יאהר האט אהם די פאליי ציי געגעבען און מ'האט אים נים געלאזט דאפען. די מערסטע פון זיין פאנריע יאה-נען געווען יארען, וועלכע האבען געשטאר-בעט אין די פרעציזע היימען, טים דער מעטאדע פון יאנקעל חלם: אייטען-פירט „פרוקטבע רייטען" איוף רוזנע סגמען אהן א פראמען בלוט, ביז א גוי. דאס האט זיך געלונגען און אט דער באני-דע, וואס האט נים פערשטאנען די „מעז-מאדע" צו רויבען און גים צוטאדען. און יאנקעל האט אהם ארויסגעווארפען, האט אים ארויסגעגעבען צו דער פאליציי.

דערפאר וויל איך באטראכטען, או נישט די פאלי און נים די סמרער פון יאנקעל חלם (וואס האבען געלעבט און דאס מאוו-נא-דאגו) האבען גים געוואוסט די קלענסטע אנשטויסגג, מיט וואס פאר א „פרנסה" ער באשעפטיגט זיך איוף זיי-נע רייזען. ער האט דערציילען זיינע פאר דער אלם פרומער און ערלעכע יארען. צדוקימ-קעראקטער זיך פון זיינע „געלונ-גענע" רויב-אנפאלען, פלעגט ער געבען די שענסטע נדבות אויף יידישע אנסטאַ-לטען אין ראסמאוו, און איז געווען פערהעלטנם, ביז'ן משפט, אלס חשוב'ער בעל-הבית.

צו „אחד רשע" האבען די ארעסטאנ-טען אויסגעקליבען די אינען צו אייטעם א „יאלד", וועלכער זיי האבען געשריבען מיט'ן צוגעמעניש „רשע", ווייל ער האט געגען קרעכצען נים צוגעשלאגען צוברעכען זיין עסטבוארג. וואס מ'פלעגט אהם ער קען פון זיין היים. וואס ער האט אלמן נים געקאנט אויסעסן, פלעגט ער בע-סער ארויסוואַרפען און מיסט, אוועקער צוזעהעבען דאס צ"א האגבערגען „חבר". ער פלעגט ליבערש בשתיקה קלעפ פון

(ענדע פון זייט 7).

אלע זעטען, אנדערער ציל אונען אנדערען זיינען א שטאפען.

* * *

דער „עולם" האט געקנאקט די הגדה אטער וואס וועטער זיינען די „זאנגער" מאסער און האנגער'גער געווארען, און די פסח'דיגע מאכלים, וואס מען האט צוּ-געשוילט מיט א פרעמער האנר פון שמאס, האבען צו אפעטיטליך געשמעקט.

נאכ'ן עסען און דער עולם לעבעדיגער און פרעהליכער געווארען, א למדן צווי-שען די ארעסטאנטען האט געפירט די צערעמאניע פאַ'ם סדר.

ווען עס איז געקומען צו „שפוך חמתך", האבען די יונגע חברה גנבים געכאפט קלאפען און דער צוגעהעריגער מער פון דרויסען-טיר. זיי האבען געפאַ-רערט, אז דער נאראזיראסטעל זאל די טיר אויף א מאמענט אויפשליסען, אום אליהו הנביא זאל אויף א מינוט אריינקומען.

פאר אליהו הנביא האט די נאגעגע חברה גרויס רעדי-אריג נעהאט. עפעס א קלוגגקייט, א מענש מאן אימעמום ארוסקומען און קומער מאן אוהם נים זעהן, און אומעמום לאזט ער איבער זעמן ברכה און פראגט גלית.

די „יאלדען" האבען זיך געשראקען און זיך געבעטען. מ'זאל זיך נים „גאַ-טשאלסמויא" נים מישעפען, נים אנהאַ-בען, ווייל מוּז פַל מוֹק וועט מען לאפען א שלעכטען אפשבום. די קליינע גנבים האבען זיי אויף צו לרלעים געשטויסען די טיר מיט א הייכנען אומפעס. די קאַ-פארושניקעס האבען מיט א שטופעל צוּ-געקיסט ווי דאס „קלייטוואַרט" שטיפט.

און די טיר האט זיך געעפענט, נאר אנשטאט אליהו הנביא איז אריינגעקו-מען דער נאראזיראסטעל מיט א פאר בעז-

וואסענטע סאלדאטען, און מ'האט דער יונגער חברה גנבים, נישט שאנעוועגדוג די עלטערע פון די יאלדען, גוט אויסגע-פראַפען די ביינער — פיל מעהר ווי די עשר מכות — ווייל זיי האבען געמאכט אומטומען נאכט א ליארם און טומל.

און בעת די סאלדאטען און דער נאר-זיראסטעל האבען געשלאגען די ארעסט-טאנטען און געשלאגען אלע יארען, האַ-בען אנדערע ארעסטאנטען, די וואס האַ-בען נאך פערשטאנען דעם פירוש המלות פון דער הגדה, געשריגען איפ'ן קול „שפוך חמתך על הגויים... ותשמידם מתחת שמי ד'..."

ווען דער נאראזיראסטעל און די סאל-דאטען זיינען ארוים און האבען ווידער צוגעשלאסען פון דרויסען די טיר, האבען אונגעגע פון דער יונגער חברה גנבים ארויסגעשריען מיט א מנגע פון נצחון: „און אליהו הנביא איז דאך אריינגעקו-מען!"

און איך האב געטראכט, ווי די לאנגע, וואס וועלכערע מאדר פנ'ים בארמהארציג. גען נביא האט זיך אנגעזעהן אן מען בוס, און ווי א גרויסע טרער האט זיך הארט ארייגעגעקוקעלט.

ווען עס איז געקומען צו „לשנה הבא בירושלים", האבען א פאר סאטאראשניקעס אויסגעריפען צו דער יונגער חברה גנבים:

„לשנה הבא בסוכבה!"

ווען דער סדר האט זיך געענדיגט, האבען מיר די סאטאראשניקעס, און די איינען, פון וועלכע איך האב חן געשלאגען, דערציילט פון זייער לעבען גסים ונפלאות.

און האט וואס זיי דאבען מיר דאן און דער „ליל שמורים" דערציילט, וועל איך אמיר אנאנדערש מאל אנגעדערציילט-לען.

די פראפעסיאנעלע „ארט"-קורסען.

אויף די פראפעסיאנעלע קורסען פון דער „ארט"-געזעלשאפט ווערען צוגע-נומען נייע איינשרייבונגען אויף פאל-גענדע אפטיילונגען: 1) מעכאנישע ווע-בערי ענגליש-גלאט און קארירט, קערס, זשאקארד מיט געבעלין און קילים, אויך זייד, 2) צושניידער-קורס פאר מענער-שניידער, 3) צושניידער-קורס פאר דא-מען-שניידער, 4) רוגד-קרעפט וואקען אויף „קארונא", „אידעאל", „מאקסים", „שטאנדארט" און „אמעריקאנער", אויך „זשאקערד" וואקען-ארבייט, 5) שטאפער, 6) מעכאנישע שטולען און טרעמצע, 7) פריקא-העגטשקעס אויף שליפען-מאשי-נען, 8) האנד- און מאשין-שטיקערייט, פילעז, מאלערא און אלע אנדערע טעכ-ניקען, 9) מעניקיר, 10) אנדולאציע. די איינשרייבונגען הויבען זיך אן חול-המועד פסח אין ביורא פון „ארט" תאול-משאנסקא 27 אין די ביורא-שעה'ן. די לימודים הויבען זיך אן דעם 15. אפריל ח. י. אויף אלע אפטיילונגען, אויסער אויף די צושניידער-קורסען, ווערען אנ-געהויבען פרויען און מענער.

פון דער וואהל-קאמיסיע צו דער קאנפערענץ פון ארבייטענדע ארץ-ישראל אין לאדז.

קאמוניקאט.

די וואהל-קאמיסיע איז מודיע, דאס די וואהלען צו דער קאנפערענץ פון ארבייטענדע ארץ-ישראל אין לאדז, קו-מען פאר דאנערשטאג, דעם 12/4 פון 3 נ. מ. ביז 10 אווענד אין לאקאל פון „התחיה", פעלודניאקא 11. די וואהלען זיינען געהיימע, פראפארציאנעלע, ס'זיי-נען אריינגעטראגען געווארען פאלגענדע קאנדידאטען-ליסטעס: № 1 „התאחדות", 2—„פועלי-ציון" מיט „פרייהייט", 3— „החלוץ", 4 — „החלוץ-המרכזי", 5 — „התאחדות-השומרים", 6 — „גורדוניה", וואהל-רעכט האבען די, וועלכע באזיצען כרטיס פון ארבייטענדען ארץ-ישראל, קאנטראלירען דאס וואהל-רעכט קאן מען קומען דאנערשטאג פון 9—3 נ. מ. אין וואהל-לאקאל.

די וואהל-קאמיסיע אין לאדז

פארזיצער: ג. ליכטענשטיין.

וואהלען צו דער קאנפערענץ פון ארבייטענדען ארץ-ישראל אין לאדז.

אכטונג! חברים און סימפאטיקער פון „התאחדות".

דאנערשטאג דעם לעצטען טאג פסח ד. 12.4 פון 10—3 אוו. קומט פאר אין לאקאל פון די קורסען „התחיה" פעלוד-ניאקא 11. פראנט 1. שטאק, וואהלען צו דער קאנפערענץ פון ארבייטענדען ארץ-ישראל. אונזער ליסטע איז נומער 1.

אלע חברים און סימפאטיקער דארפען זיך אין די וואהלען באטייליגען און שטימען פאר דער ליסטע 1, די ליסטע פון דער ציוניסטישער ארבייטס-פארטיי „התאחדות".

אלע חברים ווערען אויפגעפאדערט פינקטליך צו ערשיינען מיטוואך דעם צווייטען טאג יום-טוב 5 א זייגער נ. מ.

אכטונג, חברים און סימפאַ-טיקער פון „פועלי-ציון" און „פרייהייט".

דאנערשטאג, דעם לעצטען טאג פסח דארפט איהר אלע גיהן אין לאקאל פון „התחיה" פעלודניאקא 11 און שטימען פאר דער אחנציגער סאציאליסטישער ליסטע, פאר'ן נומער 2.

קאמיטעט פון „פועלי-ציון"

קאמיטעט פון „פרייהייט".

א אויפשטעלונג פון הסתדרות השומרים.

אין לאקאל פון „הסתדרות השומרים" אויף פודלשנה 26 איז געעפענט א אויס-שטעלונג פון די האנד-ארבייטען פון דעם קינגסטען גדוד כפירים „אבירים". די אויסשטעלונג איז אפען טעגליך פון 10-2 בייטאג און 4—10 אוונט. 1427

ווען איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אן'אייביגער קאלי-קע, אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, טאן זאל אייך נישט איבערפאהרען!

פערפומעריע

11 י. דרוקער 11

זאוואדזקא

עמפפעהלט דער ג' קונדשאפט די נייעסטע פערפומען, פודער, טואלעט-זייפען, בלומען-וואסער

צו קאנקורענץ-פרייזען.

בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען ראבאט

Odeon

היינט פרעמיערע! רודאלף שילדקרויט (פאטער), יוסף שילדקרויט (זוהן). די וואונדער-שעהנע BESSIE LOWE אין דעם פרעכטיגען פילם א. נ.

צוויי גרויסע ארטיסטען פון אייראפעאישע סצענע

א פילם-קונסט אין 10 אקטען וועלכען מען קען צורעכנען צו די בעסטע ווערק פון דער היינטצייטיגער פילם-פראדוקציע.

דער פירשט ווילט זיך

אויסערן פראגראם: א פארס, א ריכע אויסשטאטונג.

דרוקזאכן

אלערליי

ווערען שנעל און פראמפט אין דער פיינסטער אויס-פיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפיהרט.

סלעפסידרעס

(מאדעס-אנצייגען)

ווערען אין פערלויף פון 2 סטוּנדען געדרוקט און אויסגעשיקט איבער דער גאנצער שטאדט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16. טעל. 47.

פאר די אלע וואס ווילן זיך באקענען מיט דער ניי-יידישער ליטעראטור!

לייענט די צוויי בענדער:

נחמן מייזל.

נאענטע און ווייטע

ארטיקלען איבער יידישע שרייבער, אנגעהויבען פון מענדעלע מוכר ספרים ביז איציק מאנגער

ערשטער באנד—8.20 גילדן, צווייטער באנד—5,00 גילדן.

ביבליאטעקן ראבאט.

אדרעס: „Bicher“, Warszawa, Nalewki 2a

אין ערב יו"ט נומער האט זיך אנגעהויבען דרוקען

א נייער ראמאן

„אין שטורם פון לײדענשאפטען"

דאס איז א סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן, פערפאסט פון וועלבען מחבר, וועלכער האט געשריבען דעם ראמאן „גאלד, בלוט און פרויען", וואס האט איבער א יאהרגעהאלטען אין דער גרעסטער שפאנונג די לעזער פון „לאדזשער טאגעבלאט".

אין דעם ראמאן „אין שטורם פון ליידענשאפטען" שפילט זיך אפ א געפעהרליכער צוזאמענשטויס צווישען אמת און פערברעכען, צווישען נידעריגע קנאה און יושר. דער לעזער ווערט אריינגעפיהרט אין א לאבירינט פון פלאמענדער ליידענשאפט, פון בלוטיגען מאָרד און ווערט מיטגעריסען דורכ'ן שווינדלענדען גאנג אויף ראמאנס, לוקסוס און אבענטויערליכער ליבע.

פערפעהלט נישט היינט צו לייענען די פארטזעצונג פון נייעם ראמאן

ב. רוסקא

(לאנגיעהריגע לעהרערין)

ערטיילט לעקציעס אויף מאשין-שרייבען און פ רעסי-דענע נייעסטע סיסטעם מיט א גענויער ערקלערונג פון דער קאנסטרוקציע ווי אויך תעטיגראפיע. ערטיילט אויך לעקציעס פון בוכהאלטעריע האנדעלס-אריטמעטיק און קארעספאנדענץ.

לאדז, קילינסקיעגא 89 (זידזעווסקא) וו. 8, ביי'ן יאסאם

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA“

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

די עלטסטע אין פוילן ספעציעל-מאשינען-פאבריק ליפערט אלס ספעציאליטעט:

קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ-בעארבייטונג.

ביט ווענדען זיך צו וועגען צום פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-52.

אלע פרעגע עצות

מוחרים, האנדווערקער, לאקאטארן, חתנים און כלות אין ביורא

„נארפאל" פיעטריקאווער 82

טעל. 67-17

און חייסט איהר פארוואס?

ווייל אין „נארפאל" קען מען אלץ ערפאהרען,

ווייל „נארפאל" גיט די בעסטע עצות,

ווייל „נארפאל" ערלעדיגט אבגעסטען אלערליי פרא-שעניעס און פריוואטע קארעספאנדענץ.

ווייל „נארפאל" פארבינדעט אין אלעם וואס מ'וויל,

ווייל „נארפאל" גאראנטירט פאר ערפאלג.

דיסקרעציע גאראנטירט! א פאראנע-אימזימט!

Biuro „Norpol“, Piotrkowska 82 tel. 67-17.

אזהרה גדולה.

קיין שום בעקער זאל זיך נישט ענטהאלטן מוצאי יום-טוב פון אחרון של פסח אנהייבען ארבייטען פאר דעם זמן דריי פירטעל אויף 8, עס וועלען געהן קאנטראלערס פון שומרי שבת נצכוזנען.

ראבינאט ושומרי שבת.

גלייכצייטיג איז מען מודיע, אז דער פסק פון בעקער פישל דימאנט, אלעקסאנדריסקא № 19 צוליב חלול שבת זאל ער 4 פרייטאגען נישט באקען קיין חלות און נישט שטעלען קיין טשאָ-לענט, איז פערלייפיג נישט געענדערט געווארען.

ען שולדיגונג.

איך בעט אנטשולדיגונג ביים מילך-הענדלער-פרוי'ן פאר מיין נישט יאקטישע האנדלונג און איך פערזיכער, אז אזעלכעס וועט מעהר נישט פארקומען.

מאיר מערקעלאוויטש.

ערשטקלאסיגער פאכמאן

און מאניפולאנט זוכט א קאפיטאל מיט א קאפיטאל פון 2000 דאלאר און מעהר אלס קאמפאניאן פיר דעם בעסטרעפטענדער ווינטער-שען צו פאבריצירען.

צושריפטען אינטער „פאכמאן" אפצוגעבען אין דער צייטונג 1747

ראבקא

אנהויב מאי ה. י. עפנט זיך אין ראבקא אין דער פראכט-פולער, געמוירטער ווילע „קלאשובקע" און אין דערנעבנליגנדן הילצערנעם בנין, נעבן פעטע-וואלד

א פענסיאנאט „כלאנצע"

פאר קינדער פון 6 יאהר אן און פאר יודישע יוגנט פון ביידע געשלעכטער אונטער דער פערזענליכער ערציהערישער לייטונג פון פראפ. ד"ר ווילהעלם פאלעק און ביי דער מיטהילף פון אויסגעפרובירטע פעדאגאגישע קרעפטן.

די השגחה פון די לעהרער און פעדאגאגען וועט זיין די זארג-פולסטע. א שמעקע און גוטע כשר'ע קיך ענטשפרעכנד פאר קינדער. זוניגע צימערן, א ברייטע דרום'דיגע טעראסע פאר זון-בעדער, האמאקן, 2 ספארט-פלעצער. פערוויילונגען און שפילערייען לויט'ן סיסטעם פון פראפ. פיאסעצקי, טעניס-קארט, א ספעציעלער קראקעט-פלאץ, „פינג-פאנג"-טישן, א „שלימאפשניאק", הוזשראווקעס, שיטעקיבקעס. אויספלוגן, פארשטעלונגען, פייערן א.א.וו. א איי-גענע אומזיסטע ביכער-לייהעריי. א שטענדיגע מעדיצינישע השגחה. זמעטיק אויפ'ן ארט.

אינפארמאציעס קריגט און אנמעלדונגען נעמט אן Prof. Dr. Wilhelm Fallek, Łódź, Pomorska 91, 8-טער שטאק, פראנט. טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

מיט אכטונג

Marja Bekówna.

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטן און צאהן-ערצטליכער קאבינעט

17 זגערזשער 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראמאווסקי	נאז-, האלז, אויערן-קר.	פון 10-1, 3-2, 7-6
ד"ר יוסטמאן	נערוועז-קראנקהייטן	פון 12-[illegible] א חוץ זונטאג
ד"ר רוזשאנער	הויט און גע-שלעכטס-קר.	11-10 און 1-2 נ.מ.
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטן	12-10, 5-4
ד"ר פאפיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	1-12½, 6-5
ד"ר גאלדשטיין-פאלאם	אינערע-קראנקהייטן	2-1, 8-7
ד"ר סאנטאר	כירורגישע קראנקהייטן	2-1, 5-4
ד"ר ווינבערג	אינערע, טובערק., הערץ, לונגען	1-11, 7-6
ד"ר סטופעל	רענטגען	12-10, 6-4
צאהן-ארצט א. גראדזענסקי / צאהן-ארצט נ. ראזעס	צאהן- און מויל-קראנק.	9-3, 9-3

מינימאלע האנאראר-בעצאהלונג. פאמפ-שטעלע.

בײ דער לעטשניצע איז געעפנט געווארן

א רענטגען-אינסטיטוט

קווארץ-לאמפ, דיאטערמיע און עלעקטרא-מעדיצינישע קאבינעט. וויזיטען אין דער שטאט. מען פאהרט אויך אהיים. אלע ארט מעדיצינישע אנאליזן. — קורסן פאר שטאפלער. אימפונגען געגען שארלאכפיבער.

ערצטליך-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. ס. מארקוס נעמט אן פון 7-5 אבענדס.

א זעלטענע געלעגענהייט

נאר א פאר פלעצער אויף צו בויען זומער-וואוינונגען אין קאלי (אלעקסאנדראווער שאסע) זענען ביליג נאר פון

זאפארט צו פערקויפען.

רעפלעקטאנטן ווערן געבעטן זיך צו מעלדן פערזענליך אדער שריפטליך אין ביורא „ארגוס", זאכאדניא 36.

862

שוין דערשינען:

ביכער פון דער מאמע פון דער יודישער ביהנע

אסתר רחל קאמינסקא

מיט ארײנפיר און באמערקונגען פון מארק טורקאוו.

דאס ביכל אנטהאלט 73 בריוו, וואס די גרויסע יודישע קינסטלערין האט געשריבען צו: יעקב דינעזאן, מענדל עלקין, פאולא און נח פרילוצקי, אברהם יצחק קאמינסקי, רעגינא קאמינסקא, אידא קאמינסקא, יוסף קאמינסקי זיגמונט טורקאו, יאנאס טורקאוו א. א.

10 דרוק-בויגן. 5 בילדער. פראכט-אויסגאבע

— פרייז 3,75 זל. —

מיט באשטעלונגען זיך ווענדן:

Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

רייטלינגער שטריקמאשינען-פאבריק

H. STOLL & Co

Reutlingen. Württbg.

נייהייט: אכטע לאפ-זשאקארד בונט-מוסטער שטריקמאשינען פאר 2, 3, 4 און 6 פארבינע ווארע אונערייכטע הינזיכטליכע פראדוקציע בעז 8 מינימום זשאקער-קארטען. אריגינאל לינקס-לינקס-מאשינען, ווי אויך געווענליכע פלאך-שטריקמאשינען מיט נייעסטע אויפבעסערונגען פאר האנד און מאטארבעטריב. אלע סטעלונגען גלייך צו בעקומען. לייכטע בעדינגונגען. פערטרעטער פאר פוילען:

LEON FRIEDMANN, i S-ka

Łódź, 6-go Sierpnia 3, Tel. 6-09.

אלע

האנטווערקער

און קליין-אינדוסטריעלער

קענען בעקומען אלערליי

מאשינען און מכשירים אויף גינסטיגע בעדינגונגען

ביי דער געזעלשאפט „האנטווערקער-טעכניק"

וועלכע איז געגרינדעט געווארן לויט דער איניציאטיוו פון דער „ארט"-צענטראלע.

אלע אינפארמאציעס קען מען בעקומען בײ ד"ר ש. אפנער, וואול-טשאנסקא 27. טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

לאמפען

פיר שפייזע-צימער סאלאן-קאבינעט שלאף-צימער

קויפט זיך אמבעסטען און פאבריקס-לאגער בײ

Sz. P. Szmalewicz

פאלודניאווא 8, טעל. 64-39.

ווערן אנגענומען רעפאראטורן אומארבייטונגען, פארזיכט יען.

5000 זלאטיס

בעקומט דער, וואס וועט בעווייזן, אז אין פאטאגראפען-אנשטאלט און פארטרעטן-אטעליער

„MEDA"

לאדז, קילינסקיעגא 86,

בעקומט מען נישט קיין 6 פאטאגראפיעס, דאפעלט רעטושירט (ברעטקלאפיגע אויספיהרונג) פאר 5 זלאטיס ביז'ן 15-טן אפריל.

Dr. med. E. Szereszewska

אקושערקע-ספעציאליסטין, אבסטראהלונג-קראנקהייטן

69-45 ... 3 — 4, 6 — 8 ...

Dr. med. L. Pikielny

... Nawrot 8, tel. 19-90 ... 7—9 ...

„אלגעמיינע פרעסע-אגענטור" — לאדז —

KONKURENCYJNA

sprzedaż pianin i fortepianów zagranicznych i krajowych Ceny przystępne, warunki bardzo dogodne, gwarancja na 10 lat, poleca firma — „PIANOLA", Łódź, Al. I Maja 4, front II piętro, właściciel S. STURM.

א פאראדע 3 זל. — א פאראדע 3 זל.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ???

פארוואס לויפט יעדערער אײנציגער אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52.

ואמרת אליו זאלסט דו איהם זאגען, אז גאר אין די „אויבענדערמאנט" ביורא ווערט געשריבען לויט'ן אויסגאבע אלערליי בריוו, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטייט אין פוילען אפעלאציעס, פעטיציעס, קארגע און ציווילע-רעקורסען, פראטאקולען, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, קאמיסאריאט-זשנדו, אקציזן, אינטענציעס, ספעציאליטע פון שותפות-אקטען

מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

פוילישע שפראך

ווירד ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט צו ערפאהרענער וסכאדניא 29 וו. 3.

Dr. Ludwik Falk

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און גע. שלעכטס-קראנקהייטן

נאווראט 7, טעל. 28-07

נעמט אן פון 10 — 12 און פון 5 — 7 אבענד.

עלטסטער פעלדשער

מ. ראזענצווייג

וסכאדניא 29, — געוועזענער פיליסהריגער פעלדשער אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל

היילט אויך געשווירן אלער ארט לויט מעטאדע פון פראפ. ביער—אהן אפעראציע.

פאר 3 זל.

קען מען בעקומען עלעקטרישע ליכט אין שטוב ווי אויך זעמטליכע רעפאראטורן צו ביליגע פרייזן.

מ. וואלדמאן, אל. מאשעשושקי 21

Gabardine Mantel

moderne Fassons von Zl. 130 an

French Coats

der moderne

Sport-, Auto- u. Reise-MANTEL

originel englisch Zl. 175 an

inländische qualitäten Zl. 64 an

Gebrüder P. & M. SCHWALBE

85 Piotrkowska 85, Telef. 62-02.

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע ווארע-נע טליתים כמו טערקישע, יאראסלאווער און קא-לאמעיער, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דע-טייל, מיט אויספארטיגונג, אויך גארטלען. שפאניער און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל בײ:

א. ה. ציטרינאווסקי

קאמיענגא 1, אין 2. הויף, פארטער.

בעמ.: מ'ווערן אויך אנגענומען אלע טליתים צו וואשן.

הילנער ספרים-סקלאד ‖ פערטרעטונג פון קאלאמייער טליתים

25 פראצ. ביליגער!!

בײ א. מ. גרובשטיין וסכאדניא 54 פר. 1. שט. איז צו בעקומען ש"ס, טורים, רמב"ם, מדרשים, פסוקים, משניות, עין-יעקב, מחזורים, סידורים, אויך די בעריהמטע קאלאמייער טליתים פיינע און טערקיש ווידענע, ווי אויך טליתים-קטנים, א ספעציעלער אויסוואהל פון כלה-סידורים פראכט-לעדער-באנד, אויך קראקאווער ווידענע גארטלען, קאפלען, ציצית מזוזות א.ז.וו. אלעס מיט 25% ביליגער, געדענקט נאר בײ א. מ. גרובשטיין וסכאדניא 54 פראנט 1. שטאק שטענדיג אפען ביז 11 אוונט.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטן און דענטיסטישער קאבינעט

אויף גייערס מארק

פיעטריקאווער 294 טעל. 89-29

(בײ דער סטאציע פון טראמוואי „לעטשניצע")

נעמט אן קראנקע אויף קראנקהייטן פון אלע ספעציאליטעטן פון 10 פריה ביז 6 נאכט.

פאקן-אימפונגען. אנאליזן. [פון: אורין, מאגנזאפט-קאל (צואה), שפייעכץ, א.ז.וו.] אפעראציעס און אפפארבינדונגען

א עצה 3 זל.

וויזיטען אין דער שטאט

די אפעל-קאסטען און אפעראציעס לויט אפ-מאך. ליכט-בעדער. דורכלויכטונג מיט קווארץ-לאמפ, רענטגען, עלעקטריזאציע, קינסטליכע ציהן, גאלדענע און פלאטין-קראנען און מאסטען.

יעדן זונטאג און חגאות ביז 2 א זייגער נאכ.

פאר 3 זל. עלעקטרישע ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצואצאלן האנטנגליך פאר יעדן מ.

פ. לעוויז,

קאנסטאנטינער 58, פראנט-נעועלב.

בעמ.: עלעקטרישע לאמפן און גאז-טאפע מיט 25% ביליגער פון צעניק.

קאנצעסירט דורך דער לאדזער עלעקטריצ. געז.

בוכפיהרונג

דאפעלטע, לויט דעם נייעסטן אמעריקאנער סיסטעם, ערלערנט גרינדליך אין פערלויף פון 20—25 שטונדען. פראקטישע ביכער. — מעטאדע האנאראר. — פראבע-לעקציעס — גראטיס. פאר שפעטערדיגע זעלבסטשטענדיגע ארבייט איז גאראנטירט.

41 וואלטשאנסקא 41

וואוינונג 83

צאהן-ארצט

ר. זוירער

(דער עלטערער) וסכאדניא 49

וואוינדיג 8 לענגערע צייט אין דער שווייץ איז צוריקגעקומען

נעמט אן צו פלאמבירן, ציהן ציהנער ווי אויך קינסטליכע ציהן ווערט אויסגעפיהרט לויט דער לעצטער אויפלאגע. מעטאדע צו מעסיגע פרייזן.

פאדערט איבעראל נאר די פאבריקס-מארקע

פעלד-בעטעז

פערזעהן מיט דער פאבריקס-מארקע

Palma-Patent

פאר יעדען פון גאראנטירן אויף 5 יאהר

ניקעל-בעטען, ניקעל - מינדער - בעטען מיש-בעטען, אמעריקאנער, קינדער-וועגעלער, קינדער-באנקעלעך אויף רעדער ווי אויך מעבל אויך.

מאטראצען

אויך נעבעטע, שפאנקע אין קאנווייקע

מאוועטעס און מאטראצען

בעמ.: באשטעלטע וואנטלעך וואס ווערן ברוי 17 זל., מאמען בעטלעך 14 זל.

ריכטיגע באהאנדלונג. פאבריקס-פרייזן

הורט. און בילינע רעפאראטורן. דעטייל.

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85

עלטערן!

פאר 3 זלאטים א וואך ווערט געלערנט מיט קינדער, וואס לערנען אין פאלקס-שולן: חומש, רש"י נ"ך, משניות, גמרא, יהדות, היסטאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלן, דורכ'ן בעוואוסטן ארטאדאקסישען העברעאישען לעהרער

י. ד. ראזענפעלד

פלאץ וואלנאשטשי (גייע שטאט) 6

קומט צופיצינע רעכטס 2-טן שטאק.

בעמ. ס'ווערן אויך אנגענומען אנפאנגער פון 5 יאהר אן. א שטרענגע רעליגיעזע ערציהונג! — ערפאלג גאראנטירט! —

היטכיג פאר דאמען!

טאפט מיט די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע פון די באשטעטיגטע בעקענע מאטעריאלן אויף פארטאנט. געדענקט די אדרעסע

וואלטשאנסקע 98

אין הויף, 2-טען שטאק, לינקס פארטער.

בעמ. מאכט אויך שיפאן-וועלור-סאמעט- און פילץ-היטע אין אלע פארבען און פארבען איבער נאך אויספיהרונג. דער פרייז איז פאסט אויף 8 קורצע צייט.

פאר גאר 2.50 זל.

6 פאר ...

„TOBA"